بعون [illegible] منان و فضل [illegible]

رسالهٔ نافعه و [illegible] جامع قوانین مفیده [illegible]

[illegible]

[illegible]

در مطبع [illegible] منشی [illegible]

اطلاع ۔ اس مطبع میں ہر علم و فن کی کتب کا ذخیرہ سلسلہ وار فروخت کے لیے موجود ہے جسکی فہرست مطول ہر ایک شائق کو چھاپہ خانہ سے مل سکتی ہے جسکے معاینہ و ملاحظہ سے شائقان اصلی حالات کتب کے معلوم فرما سکتے ہیں قیمت بھی ارزان ہے اس کتاب کے ٹیٹل پیج کے تین صفحہ جو سادے ہیں اُنمیں بعض کتب صرف و نحو و منطق وغیرہ کی درج کرتے ہیں تاکہ جس فن کی یہ کتاب ہے اُس فن کی اور بھی کتب موجودہ کارخانہ سے قدر دانوں کو آگاہی کا ذریعہ حاصل ہو

کتب صرف

میزان الصرف و منشعب ۔ دو کتاب صرف کی مع منشعب منظوم و دائرہ چہل و سہ ابواب صرف ۔

مجموعہ میزان الصرف ۔ مع تکملہ یہ محشی مولوی الٰہی بخش و مرتبہ مولوی محمد عبد الرحمٰن شاکر تخلص جسمیں کتب مفصلہ مشمول ہیں

ا ۔ میزان الصرف ۔ ۲ ۔ ضمیمہ جدیدہ ۔ ۳ ۔ تکملۂ مفیدہ ۔ ۴ ۔ منشعب مشہورہ ۵ ۔ منشعب منظوم ۔ ۶ ۔ شجرۂ منشعب ۷ ۔ تعاریف نافعہ ۔ ۸ ۔ تبصرۂ کاملہ ۔ ۹ ۔ تتمہ ابواب مزید ۔

تبیان شرح میزان ۔ مصنفہ مولوی عبد الحق

شرح میزان الصرف ۔ شرح مولوی وارث علی دہلوی ۔

پنج گنج و زبدہ ۔ دو کتاب پنج گنج و زبدہ مصنفہ ظہیر بن محمود درسی کتاب ہے ۔

عمدہ شرح زبدہ ۔ حامل المتن مصنفہ مولوی رحمۃ اللہ صاحب ۔

صرف میر ۔ مصنفہ میر سید شریف زین الدین صاحب جرجانی ۔

دستور المبتدی ۔ مصنفہ مولوی محمد صفی بن مولوی محمد نصیر ۔

شرح رسالہ صرف ۔ از مولوی نصر اللہ خان بہادر ۔

فصول اکبری ۔ مع رسالہ گہر منظوم ۔ در خاصیت ابواب مجرد و رسالہ مصنفہ سلطان جلیل مولوی ہادی علی و رسالہ لامیہ تصنیف مفتی محمد سعد اللہ ۔

زنجانی محشی ۔ صرف میں ۔

رکائز الاصول ۔ شرح فصول اکبری مصنفہ مولوی حمایت علی ۔

مراح الارواح ۔ مصنفہ احمد بن علی بن مسعود ۔

شافیہ محشی ۔ از مصنفہ علامہ ابن حاجب ۔

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی رسوله خیر خلقه محمد و آله واصحابه اجمعین
اما بعد این کتابیست مسمی به اکمال التعلیقات که برای تصحیح ابواب صرف میر نوشته است
تا فهم و حفظ مبتدیان صرف صغیر و کبیر تا نوشته باشد که صرف صغیر
هر بابی تعلیقهای ضروریه بشرح و بسط درو اندراج یافته است تا مبتدیان
از بهره مند صورت و معنی بوده بزودی بمطالب علمیه برسند بمنه و کرمه

باب اول صرف صغیر فعل ثلاثی مجرد صحیح از باب فَعَلَ یَفْعِلُ الضَّرْبُ زدن
ضَرَبَ یَضْرِبُ ضَرْبًا فهو ضَارِبٌ ضَارِبَانِ ضَارِبُونَ ضَرَبَةٌ ضُرَّابٌ ضُرَّبٌ
ضُرَبَاءُ ضَرْبَانِ ضُرَّابٌ ضُرُوبٌ ضُوَیْرِبٌ ضَارِبَةٌ ضَارِبَتَانِ ضَارِبَاتٌ
ضَوَارِبُ ضُرَّبٌ ضُوَیْرِبَةٌ و ضُرِبَ یُضْرَبُ ضَرْبًا فذاک

مضروب مضروبان مضروبون مضروبة مضروبتان مضروبات مضاريب مضيريب
مضيريبة لم يضرب لم يضرب لا يضرب لا يضرب لن يضرب لن يضرب الامر منه
اضرب ليضرب ليضرب ليضرب والنهي عنه لا تضرب لا تضرب لا يضرب لا يضرب
الظرف منه مضرب مضربان مضارب مضيرب والآلة منه مضرب مضربان
مضارب مضيرب مضربة مضربتان مضارب مضيربة مضراب مضرابان
مضاريب مضيريب افعل التفضيل منه اضرب اضربان اضربون اضارب
واضيرب والمؤنث منه ضربى ضربيان ضربيات ضرب ضريبى
باب فعل يفعل النصر يارى كردن نصر ينصر نصرا فهو ناصر ناصران ناصرون نصر
انصار ونصار ناصرة ناصرتان ناصرات نواصر
نصر ينصر نصرا فهو منصور منصوران منصورون منصورة
منصورات مناصير منيصير منيصيرة لم ينصر لم ينصر لا ينصر لا ينصر لن ينصر لن ينصر
الامر منه انصر لينصر لينصر لينصر والنهي عنه لا تنصر لا تنصر لا ينصر لا ينصر
الظرف منه منصر منصران مناصر منيصر والآلة منه منصر منصران مناصر
منيصر منصرة منصرتان مناصر منيصرة منصار منصاران مناصير
منيصير افعل التفضيل منه انصر انصران انصرون اناصر
وانيصر والمؤنث منه نصرى نصريان نصريات نصر نصيرى
باب فعل يفعل العلم دانستن علم يعلم علما فهو عالم عالمان عالمون علمة
علام علماء علم علماء علمان علام علم علوم عليم عالمة عالمتان
عالمات عوالم علم عويلم عويلمة وعلم يعلم علما فذاك معلوم

مُتَعَلِّمَاتٌ مُتَعَلِّمٌ مُتَعَلِّمَانِ مُتَعَلِّمُونَ مُتَعَلِّمَةٌ مُتَعَلِّمَتَانِ مُتَعَلِّمَاتٌ مَعَالِمُ مُعَيْلِمٌ مُعَيْلِمَةٌ لَمْ يُتَعَلَّمْ
لَمْ يُتَعَلَّمْ لَمَّا يُتَعَلَّمْ لَا يُتَعَلَّمُ لَا يُتَعَلَّمُ لَنْ يُتَعَلَّمَ لَنْ يُتَعَلَّمَ الامر منه اِعْلَمْ لِتَعَلَّمْ لِيَتَعَلَّمْ والنهي
لَا تَتَعَلَّمْ لَا تَعَلَّمْ لَا يُتَعَلَّمْ لَا يُتَعَلَّمْ الظرف منه مُتَعَلَّمٌ مُتَعَلَّمَانِ مَعَالِمُ مُتَيْعَلِمٌ والآلة منه
مِتْعَلَمٌ مِتْعَلَمَانِ مَعَالِمُ مُتَيْعَلِمٌ مِتْعَلَمَةٌ مِتْعَلَمَتَانِ مَعَالِمُ مُتَيْعَلِمَةٌ مِتْعَلَامٌ مِتْعَلَامَانِ مَعَالِيمُ
مُتَيْعَلِيمٌ افعل التفضيل منه اَعْلَمُ اَعْلَمَانِ اَعْلَمُونَ اَعَالِمُ اَعَالِمُ والمؤنث منه
عُلْمَى عُلْمَيَانِ عُلْمَيَاتٌ عُلَمٌ عُلَيْمَى باب فَعَلَ يَفْعَلُ الفتح کشادن فَتَحَ يَفْتَحُ
فَتْحًا فهو فَاتِحٌ فَاتِحَانِ فَاتِحُونَ فَاتِحَةٌ فَاتِحَتَانِ فَاتِحَاتٌ فَوَاتِحُ فُتَّحٌ فُتَّاحٌ فَتْحٌ
مَفْتَحٌ فَتْحٌ فَاتِحٌ فَاتِحَتَانِ فَاتِحَاتٌ فَوَاتِحُ فُتَّحٌ فُوَيْتِحٌ فُوَيْتِحَةٌ فُتِحَ يُفْتَحُ فَتْحًا فهو
مَفْتُوحٌ مَفْتُوحَانِ مَفْتُوحُونَ مَفْتُوحَةٌ مَفْتُوحَتَانِ مَفْتُوحَاتٌ مَفَاتِيحُ مُفَيْتِيحٌ
مُفَيْتِيحَةٌ لَمْ يَفْتَحْ لَمْ يُفْتَحْ لَا يَفْتَحُ لَا يُفْتَحُ لَنْ يَفْتَحَ لَنْ يُفْتَحَ الامر منه اِفْتَحْ لِتُفْتَحْ
لِيَفْتَحْ لِيُفْتَحْ والنهي منه لَا تَفْتَحْ لَا تُفْتَحْ لَا يَفْتَحْ لَا يُفْتَحْ الظرف منه مَفْتَحٌ مَفْتَحَانِ
مَفَاتِحُ مُفَيْتِحٌ والآلة منه مِفْتَحٌ مِفْتَحَانِ مَفَاتِحُ مُفَيْتِحٌ مِفْتَحَةٌ مِفْتَحَتَانِ مَفَاتِحُ
مُفَيْتِحَةٌ مِفْتَاحٌ مِفْتَاحَانِ مَفَاتِيحُ مُفَيْتِيحٌ افعل التفضيل منه اَفْتَحُ اَفْتَحَانِ اَفْتَحُونَ
اَفَاتِحُ اُفَيْتِحُ والمؤنث منه فُتْحَى فُتْحَيَانِ فُتْحَيَاتٌ فُتَحٌ فُتَيْحَى باب فَعِلَ يَفْعِلُ الحَسْبُ
والحِسْبَانُ بپنداشتن شمردن ولبس شدن حَسِبَ يَحْسِبُ حِسْبًا وحِسَابًا وحِسْبَانًا فهو
حَاسِبٌ حَاسِبَانِ حَاسِبُونَ حَسَبَةٌ حُسَّابٌ حُسَّبٌ حُسَّابٌ وحُسْبَانٌ حِسَابٌ مَحْسُوبٌ حُوَيْسِبٌ
حَاسِبَةٌ حَاسِبَتَانِ حَاسِبَاتٌ حَوَاسِبُ حُسَّبٌ حُوَيْسِبٌ حُوَيْسِبَةٌ حُسِبَ يُحْسَبُ حِسْبًا وحِسَابًا وحِسْبَانًا
فذاك مَحْسُوبٌ مَحْسُوبَانِ مَحْسُوبُونَ مَحْسُوبَةٌ مَحْسُوبَتَانِ مَحْسُوبَاتٌ مَحَاسِيبُ مُحَيْسِيبٌ مُحَيْسِيبَةٌ
لَمْ يَحْسِبْ لَمْ يُحْسَبْ لَا يَحْسِبُ لَا يُحْسَبُ لَنْ يَحْسِبَ لَنْ يُحْسَبَ الامر منه

یحسب ولیحسب لتحسب لنحسب والنهی منه لا تحسب لا تحسبا لا تحسبوا الظرف منه محسب
محسبان محاسب محسبة والآلة منه محسب محسبان محاسب محسبة محسبتان محاسب
ومحسبة محسبتان محاسب محسابان محاسیب محسیب افعل التفضیل منه احسب احسبان
احسبون احاسب احسبی والمؤنث منه حسبی حسبیان حسبیات حسب حسبیات ضَرَبَ
در اصل ضربا بود ضربا اسم مصدر بود چون خواستند که فعل ماضی معلوم سازند حرف
اول مفتوح بود و ثانی و ثالث را فتح دادند و تنوین تمکن را حذف کردند برای علامت
فعلیت تا از ضربا ضرب شد یضرب در اصل ضرب بود ضرب فعل ماضی معلوم بود
چون خواستند که فعل ماضی معلوم را فعل مضارع معلوم سازند یکی حرف از حروف
اتین مفتوح در اولش در آورده فاء کلمه را سکون و عین کلمه را کسره دادند و در
آخر اعراب رفعی در آوردند تا از ضرب یضرب شد ضارب در اصل یضرب بود
حرف مضارع را حذف کردند فاء کلمه را مفتوح کرده بعد از آن الف علامت اسم
فاعل در آوردند و در آخرش تنوین تمکن آوردند ضارب شد ضاربان در اصل
ضارب بود در آخرش الف علامت رفع با یاء ماقبل مفتوح علامت نصب و جر
و نون مکسوره عوض تنوین مفرد یا حرکت مفرد یا عوض هر دو علی اختلاف الاقوال
در آوردند ضاربان شد فی حالة الرفع و ضاربین شد فی حالتی النصب والجر ضاربون
در اصل ضارب بود در آخرش واو علامت رفع با یاء ماقبل مکسور علامت نصب
و جر و نون مفتوحه عوض تنوین مفرد یا حرکت مفرد یا عوض یا هر دو در آوردند ضاربون
شد فی حالة الرفع و ضاربین شد فی حالتی النصب والجر ضُرَّب جمع تکسیر از آن ضارب است
ضارب اسم واحد بود چون خواستند که اسم واحد را جمع تکسیر کنند حرف اول مفتوح بود

ثالث ورابع را نیز فتح دادند والف وحدان را حذف کردند عوض آن تا که در آخرش
در آورده بودند ضربت شد ضرائب جمع تکسیر از آن ضاربة ست ضاربة اسم وحدان بود چون خواستند
که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول را ضم دادند وثالث را مشدد ساخته حرکت فتح
دادند بعد از مشدد الف جمع تکسیر در آوردند والف وحدان را حذف کردند ضراب شد
ضرب که جمع تکسیر از آن ضارب ست ضارب اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را
جمع تکسیر کنند حرف اول را ضم دادند وثالث را مشدد ساخته حرکت فتح دادند والف
وحدان را حذف کردند ضرب شد ضرب جمع تکسیر از آن ضارب ست ضارب اسم وحدان بود
چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول را ضم دادند ثالث را ساکن ساختند
الف وحدان را حذف کردند ضرب شد ضرباء جمع تکسیر از آن ضارب ست ضارب اسم
وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول را ضم دادند ثالث
ورابع را فتح دادند الف ممدوده در آخرش در آوردند والف وحدان را حذف کردند
ضرباء شد ضربان جمع تکسیر از آن ضارب ست ضارب اسم وحدان بود چون خواستند
که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول را ضم دادند ثالث را ساکن ساخته در آخرش
الف ونون مزیدتان در آورده الف وحدان را حذف کردند ضربان شد ضراب جمع
تکسیر از آن ضارب ست ضارب اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع
تکسیر کنند حرف اول را کسره دادند وثالث را فتح بعد از آن الف جمع تکسیر در آورده
الف وحدان را حذف کردند ضراب شد ضروب جمع تکسیر از آن ضارب ست ضارب اسم وحدان بود
چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول وثالث را ضم دادند بعد حرف ثالث
واو مسکونه در آورده الف وحدان را حذف کردند ضروب شد ضویرب تصغیر

ازان ضاربیست ضاربیّا اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضم دادند ثانی قابل حرکت بود آنرا بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا یای تصغیر در آوردند ضُوَیرِبٌ شد ضَارِبَةٌ ضَارِبَتَانِ ضَارِبَاتٌ ضَوَارِبُ جمع تکسیر ازان ضَارِبَةٌ ست ضَارِبَةٌ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدانرا جمع تکسیر کنند حرف اول مفتوح بود آنرا بحال خود گذاشتند ثانی قابل حرکت بود آنرا بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند تای وحدانرا حذف کردند ضَوَارِبُ شد و تنوین تمکن را برای منع صرف نیز حذف کردند ضَوَارِبُ شد ضُرَّبٌ جمع تکسیر ازان ضَارِبَةٌ ست ضَارِبَةٌ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدانرا جمع تکسیر کنند حرف اول را ضم دادند ثالث را تشدید ساختند حرکت فتح دادند بعده الف ... وحدانرا حذف کردند ضُرَّبٌ شد ضُوَیرِبَةٌ تصغیر ازان ضَارِبَةٌ ست ضَارِبَةٌ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضم دادند ثانی قابل حرکت بود آنرا بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا یای تصغیر در آوردند ضُوَیرِبَةٌ شد مَضْرُوبٌ مَضْرُوبَانِ مَضْرُوبُونَ مَضْرُوبٌ در اصل یُضْرَبُ بود یُضْرَبُ فعل مضارع مجهول بود چون خواستند که فعل مضارع مجهول را اسم مفعول سازند حرف مضارع را حذف کردند عوض او میم مفتوحه بضم عین کلمه ... را ... کردند تا از دو ... و در آخرش تنوین تمکن در آوردند برای علامت اسمیت مضروب شد مَضَارِیبُ جمع تکسیر ازان مضروب و مضروبة ست مضروب و مضروبة اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدانرا جمع تکسیر کنند حرف اول مفتوح بود ثانی را فتح دادند سوم جا الف علامت جمع تکسیر در آوردند حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند واو ساکن ما قبل او مکسور آنرا بیا بدل کردند تای وحدانرا حذف کردند تنوین تمکن را بواسطه منع صرف حذف کردند مضاریب شد ...

تصغیر مُضَیرِیبٌ تصغیر ازان مَضْرُوبٌ و مَضْرُوبَةٌ ست مُضَیرِیبٌ و مُضَیرِیبَةٌ اسم مکبر بود چون خواستند
که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضم دادند ثانی را فتح سوم جا یای تصغیر در آوردند
حرفیکه بعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل
کردند مُضَیرِیبٌ و مُضَیرِیبَةٌ شد و لَمْ یَضْرِبْ در اصل یَضْرِبُ بود چون لم جازمه در اولش
در آوردند آخرش را جزم کردند علامت جزمی سقوط حرکت شد در پنج صیغه و سقوط
نون اعرابی شد در هفت صیغه و سقوط هیچ نگردد از دو صیغه زیراکه مبنی ست
و المبنی ما لا یتغیر آخره بدخول العوامل علیه همچنین ست جحد مجهول لَا یَضْرِبُ در اصل
یَضْرِبُ بود چون لای نفی در اولش در آوردند آخرش را هیچ نکرد بلکه معنی مثبت را
منفی ساخت لَا یَضْرِبُ شد لَنْ یَضْرِبَ لَنْ یَضْرِبَا الی آخره در اصل یَضْرِبُ یَضْرِبَانِ
الخ بود چون لن ناصبه در اولش در آوردند آخرش را نصب کردند علامت نصبی
فتحات شد در پنج صیغه و سقوط نونات اعرابی شد در هفت صیغه و سقوط هیچ نشد
در دو صیغه زیراکه مبنی ست و المبنی ما لا یتغیر آخره باختلاف العوامل علیه لَنْ یُضْرَبَ
الخ اِضْرِبْ اِضْرِبَا اِضْرِبُوْا الخ در اصل تَضْرِبُ تَضْرِبَانِ الخ بود تا که علامت استقبال
بود آنرا حذف کردند بعده حرف ساکن ماند نظر کردند بعین کلمه او مکسور بود
همزه وصل مکسوره در اولش در آوردند امر حاضر باشد بسکون آخر آخرش را وقف
کردند علامت وقفی سقوط حرکت شد در یک صیغه و سقوط نونات اعرابی شد در چهار
صیغه و سقوط هیچ نشد در یک صیغه زیراکه مبنی ست و المبنی ما لا یتغیر آخره بدخول العوامل
علیه با نون ثقیله اِضْرِبَنَّ اِضْرِبَانِّ اِضْرِبُنَّ اِضْرِبِنَّ اِضْرِبَانِّ اِضْرِبْنَانِّ با نون خفیفه اِضْرِبَنْ اِضْرِبُنْ
اِضْرِبِنْ اِضْرِبَنَّ و اِضْرِبَنْ در اصل اِضْرِبْ بود چون نون ثقیله و خفیفه

بود متصل شد با قبل نون مبنی بر فتح گشت اضربَنَّ و اضربُنَّ شد اضربانِّ در اصل اضربا بود چون
نون ثقیله بود متصل شد نون ثقیله را کسره دادند برای مشابهت بنون تثنیه اضربانِّ شد
اضربنانِّ در اصل اضربن بود چون نون ثقیله بود متصل شد اجتماع ثلث نونات شد
و اجتماع ثلث نونات را در کلام عرب مکروه میداشتند بنابر آن الف فاصله میان نون جمع
و نون ثقیله آوردند تا اجتماع ثلث نونات نشود و نون ثقیله را کسره دادند برای
مشابهت بنون تثنیه اضربنانِّ شد اضربُنْ و اضربِنْ در اصل اضربوا بود چون نون تاکید
خفیفه بود متصل شد التقاء ساکنین شد میان واو و نون واو را حذف کردند
و ضمه را باقی گذاشتند تا دلالت کند بر حذف واو اضربُنْ و اضربِنْ شد اضربِی
در اصل اضربی بود چون نون ~~ثقیله خفیفه بود متصل شد التقاء ساکنین~~ شد میان
یا و نون یا را حذف کردند و کسره را باقی گذاشتند تا دلالت کند بر یاء محذوف و لاضربنّ
و اضربنّ شد لیضربنّ لیضربانّ لیضربُنّ لتضربنّ لتضربانّ لیضربنانّ لتضربنّ لتضربانّ لتضربُنّ لتضربِنّ لتضربانّ
لتضربنانّ لاضربنّ لنضربنّ در اصل لیضربْ بود چون لام امر در اول فعل در آورد
آخرش را جزم کرد بعلامت جزم سقوط حرکت شد در پنج صیغه سقوط نون اعرابی شد
و در هشت صیغه و سقوط هیچ نکرد در دو صیغه زیرا که مبنی است با نون ثقیله لیضربنّ لیضربانّ
لیضربُنّ لیضربِنّ لتضربانّ لیضربنانّ با نون خفیفه لیضربن لیضربُن لتضربن لیضربن امر غایب معلوم
با نون ثقیله لیضربنّ لیضربانّ لیضربُنّ لتضربنّ لتضربانّ لیضربنانّ لاضربنّ لنضربنّ با نون
خفیفه لیضربن لیضربُن لتضربن لاضربن لنضربن امر غایب مجهول با نون ثقیله لیضرَبنّ
لیضرَبانّ لیضرَبُنّ لتضرَبنّ لتضرَبانّ لیضرَبنانّ لاضرَبنّ لنضرَبنّ با نون خفیفه لیضرَبن
لیضرَبُن لتضرَبن لاضرَبن لنضرَبن و تعلیلهای با نون تاکید

نون ثقیله و خفیفه بر امر بی لام قیاس باید کرد نهی حاضر معلوم لا تضرب لا تضربا لا تضربوا
لا تضربی لا تضربا لا تضربن نهی غایب معلوم لا یضرب لا یضربا لا یضربوا لا تضرب لا تضربا
لا یضربن لا اضرب لا نضرب نهی مجهول بضم حرف مضارع و فتح ما قبل آخر لا یضرب و اصل
یضرب بود چون لای نهی در اول مضارع در آمد آخرش را جزم کرد که علامت جزم سقوط
حرکت شد در پنج صیغه و سقوط نون اعرابی شد در هفت صیغه و سقوط هیچ نکرد
در دو صیغه زیرا که مبنی است و تعلیلهای نهی مجهول بر قیاس نهی معلوم و تعلیلها
با نون ثقیله و خفیفه بر قیاس امر حاضر الظرف منه مضرب مضربان مضارب مضیرب
مضارب جمع تکسیر از مضرب است مضرب اسم وحدان بود چون خواستند که اسم
وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول مفتوح است ثانی را فتحه دادند سیوم جا الف جمع
تکسیر در آوردند تنوین تمکن را بواسطه منع صرف حذف کردند مضارب شد مضیرب
تصغیر از مضرب است مضرب اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف
اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سیوم جا یای تصغیر در آوردند مضیرب شد و الآله منه مضرب
مضربان مضارب مضیرب مضارب جمع تکسیر از مضرب است مضرب اسم وحدان بود
چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول و ثانی را فتحه دادند سیوم جا الف
جمع تکسیر در آوردند چونکه ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند تنوین تمکن را بواسطه منع
صرف حذف کردند مضارب شد مضیرب تصغیر از مضرب است مضرب اسم مکبر بود چون خوا
ستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سیوم جا یای تصغیر در آوردند چونکه
ما بعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مضیرب شد مضربة مضربتان مضارب مضیربة
مضارب جمع تکسیر از مضربة است مضربة اسم وحدان بود چون خواستند

که اسم چهار حرفی را جمع تکسیر کنند حرف اول و ثانی را فتحه دهند و سوم را الف جمع تکسیر آرند و چهارم
ما قبل الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دهند و [illegible] را حذف کردند [illegible]
[illegible] مفاتیح [illegible] اسم [illegible]
اسم [illegible] تصغیر کنند حرف اول را ضمه دهند و ثانی را فتحه و سوم را یای تصغیر آرند و [illegible]
ما قبل یای تصغیر بود آنرا کسره دهند [illegible] مُفَیْتِیح
مفاتیح جمع تکسیر از آن مفتاح است مفتاح اسم فعلال بود چون خواستند
وی را جمع تکسیر کنند حرف اول و ثانی را فتحه دهند و سوم را الف جمع تکسیر آرند و [illegible]
ما قبل الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دهند و الف ساکن ما قبل او مکسور [illegible]
[illegible] حذف کردند مفاتیح [illegible]
تصغیر از آن مفتاح [illegible] اسم [illegible] چون خواستند که اسم [illegible]
[illegible] حرف اول را ضمه دهند و ثانی را فتحه و سوم را یای تصغیر آرند [illegible]
تصغیر بود آنرا کسره دهند و الف ساکن ما قبل او مکسور بود آن الف را یا [illegible]
[illegible] افعل التفضیل [illegible] افاضل [illegible]
افاضل جمع تکسیر از آن افضل است افضل اسم و فعل بود چون خواستند که
اسم [illegible] جمع تکسیر کنند حرف اول مفتوح بود ثانی را نیز فتحه دادند سوم را
الف جمع تکسیر آرند و [illegible] ما قبل الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند افاضل
[illegible] تصغیر از آن افضل است افضل اسم [illegible] بود چون خواستند که اسم [illegible]
را تصغیر کنند حرف اول را ضمه دادند و ثانی را فتحه سوم را یای تصغیر آرند و [illegible]
[illegible] ما قبل یای تصغیر بود آنرا کسره دادند [illegible]

ضربی ضربیان ضربیات ضرب ضربی ضرب جمع تکسیر اذان ضربا ست ضربی اسم وحدان
بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول مضموم بود ثانی را فتح واو ثالث
الف وحدان را حذف کردند ضرب شد ضریب تصغیر اذان ضربی است ضربی اسم مکبر بود
چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول مضموم بود ثانی را فتح واو سوم یا
تصغیر آوردند ضریب شد باب افعال کفعل اشرف [illegible]
[illegible] شریف شریفان شریفون شرفا اشراف تشریف اشرفان
اشراف اشرفا [illegible] مشرف مشرفة [illegible] مشرفان شرفات اشرف الفت
[illegible] یشرف یشرفون اشرفا و اشرافه یشرف اک مشرف یشرفون
یشرفا مشرف یشرفوا مشرفون [illegible] اشرفت یشرف لا تشرف
الا اشرف [illegible] لم یشرف لن یشرف الا [illegible] لیشرف کما لیشرف
[illegible] الا اشرفت کما لا یشرف لا یشرف الا [illegible] منه مشرف مشرفان
[illegible] مشرف و الا [illegible] مشرف مشرفان [illegible] مشرفان
[illegible] مشرفا [illegible] اشرف افعل التفضیل منه
اشرف اشرفان [illegible] اشرفون [illegible] مشرفة [illegible]
[illegible] تعریف و اصل یشرف یشرف اصل مضارع معلوم بود
چون خواستند که فعل مضارع معلوم را صیغه مشتق بنا کنند حرف مضارع را
حذف کردند فتح فاء کلمه عین کلمه را حرکت کسره دادند ما قبل آخر را بعلامت
وقف ساکن کردند و در آخرش تنوین در آوردند برای علامت اسمیت
مشرف شد [illegible] جمع تکسیر اذان شرفاست شریف اسم وحدان بود

چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول را ضم دادند ثانی را فتح و در آخرش
الف ممدوده در آورده یا را حذف کردند شرفاء شد شرفاء جمع تکسیر از آن شریف
ست شریف اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول
را کسره دادند ثانی را فتح سوم جا الف جمع تکسیر در آورده یا را حذف کردند شراف شد
شراف جمع تکسیر از آن شریف ست شریف اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان
را جمع تکسیر کنند حرف اول و ثانی را ضم دادند و یاء وحدان را حذف کردند شرف شد
شرفان جمع تکسیر از آن شریف ست شریف اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را
جمع تکسیر کنند حرف اول را ضم دادند ثانی را ساکن ساخته در آخرش الف و نون مزیدتان
در آوردند یا وحدان را حذف کردند شرفان شد شرفان جمع تکسیر از آن شریف ست
شریف اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول را
کسره دادند ثانی را ساکن ساخته در آخرش الف و نون مزیدتان در آورده یا را
حذف کردند شرفان شد اشراف جمع تکسیر از آن شریف ست شریف اسم وحدان
بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند در اول الف مفتوحه در آورده
ثانی را ساکن ساختند و ثالث را فتح دادند بعد از آن الف مزیده در آورده یا را
حذف کردند اشراف شد اشرفاء جمع تکسیر از آن شریف ست شریف اسم وحدان بود
چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند در اول الف مفتوحه در آورده
ثانی را سکون ساخته در آخرش الف ممدوده در آورده یا را حذف کردند
اشرفاء شد اشرفة جمع تکسیر از آن شریف ست شریف اسم وحدان بود چون
خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند در اول الف مفتوحه در آورده ثانی

را سکون ساختند در آخرش تا در آوردند و یا را حذف کردند شُرَفَة شد شُرُوف جمع تکسیر از ان
شَرِیفَة ست شریفة اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند
حرف اول و ثانی را ضم دادند سوم جا واو ساکن در آوردند و یا را حذف کردند شُرُوف
شد شُرَیِّف تصغیر از ان شَرِیف ست شریف اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را
مصغر کنند حرف اول را ضم دادند ثانی را فتحه سوم جا یاء تصغیر در آوردند حرفی که
مابعد یاء تصغیر بود آنرا کسره دادند شُرَیِیف شد بعده دو حرف از یک جنس بهم
آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند شُرَیِّف شد شَرَائِف
جمع تکسیر از ان شَرِیفَة ست شریفة اسم وحدان بود چون خواستند که اسم
وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول مفتوح است ثانی را فتحه دادند سوم جا الف
جمع تکسیر در آوردند حرفی که مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند تاء وحدان را
حذف کردند شَرَایِف شد بعده یا واقع شد بعد الف زائده آنرا بهمزه بدل کردند
شَرَائِف شد شُرَفٌ جمع تکسیر از ان شَرِیفَة ست شریفة اسم وحدان بود چون خوا[ستند]
که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول را ضم دادند دوم را فتحه دادند ساکن ساختند
یاء و تاء وحدان را حذف کردند شُرَفٌ شد شُرَیِّفَة تصغیر از ان شَرِیفَة ست شریفة
اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضم دادند ثانی را فتحه
سوم جا یاء تصغیر در آوردند حرفی که مابعد یاء تصغیر بود آنرا کسره دادند شُرَیِیفَة شد
بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام
کردند شُرَیِّفَة شد تمام شد ثلاثی مجرد مع جمع تکسیرات والتصغیرات باب در بیان
ثلاثی مزید فیه باب فَعَّلَ یُفَعِّلُ الاکرام بزرگ داشتن و بخشیدن

و نوازش کردن اکرم یکرم اکراما فهو مکرم و اُکرم یُکرم اکراما فذاک مُکرم لم یکرم لم یُکرم لا یکرم لا یُکرم
لن یکرم لن یُکرم الامر منه اکرم لتُکرم لیکرم لیُکرم والنهی عنه لا تکرم لا تُکرم لا یکرم
لا یُکرم الظرف منه مکرم مکرمان مکرمات باب تفعیل التفریح خوشنود کردن فرّح
یفرّح تفریحا فهو مفرّح و فُرّح یُفرّح تفریحا فذاک مفرَّح لم یفرّح لم یُفرّح لا یفرّح
لا یُفرّح لن یفرّح لن یُفرّح الامر منه فرّح لتُفرّح لیفرّح لیُفرّح والنهی عنه لا تفرّح
لا تُفرّح لا یفرّح لا یُفرّح الظرف منه مفرّح مفرّحان مفرّحات باب مفاعلة
المضاربة با یکدیگر زدن ضارب یضارب مضاربة فهو مضارب و ضُورب یُضارب
مضاربة فذاک مضارَب لم یضارب لم یُضارب لا یضارب لا یُضارب لن یضارب لن
یُضارب الامر منه ضارب لتُضارب لیضارب لیُضارب والنهی عنه لا تضارب لا تُضارب
لا یضارب لا یُضارب الظرف منه مضارب مضاربان مضاربات باب افتعال
الاکتساب کسب کردن اکتسب یکتسب اکتسابا فهو مکتسب و اُکتُسب یُکتسب
اکتسابا فذاک مکتسَب لم یکتسب لم یُکتسب لا یکتسب لا یُکتسب لن یکتسب لن یُکتسب
الامر منه اکتسب لتُکتسب لیکتسب لیُکتسب والنهی عنه لا تکتسب لا تُکتسب
لا یکتسب لا یُکتسب الظرف منه مکتسب مکتسبان مکتسبات باب انفعال
الانصراف بازگشتن انصرف ینصرف انصرافا فهو منصرف و اُنصُرف یُنصرف
انصرافا فذاک منصرَف لم ینصرف لم یُنصرف لا ینصرف لا یُنصرف
لن ینصرف لن یُنصرف الامر منه انصرف لتُنصرف لینصرف لیُنصرف
والنهی عنه لا تنصرف لا تُنصرف لا ینصرف لا یُنصرف الظرف منه
منصرف منصرفان منصرفات باب تفعّل

التصرف خرج کردن تصرف یتصرف تصرفا فهو متصرف وتصرف یتصرف تصرفا
فذاک متصرف لم یتصرف لما یتصرف لا یتصرف لا یتصرف لن یتصرف لن یتصرف
الامر منه تصرف لیتصرف لیتصرف لیتصرف والنهي عنه لا تتصرف لا تتصرف
لا یتصرف لا یتصرف الظرف منه متصرف متصرفان متصرفات **باب تفاعل**
التضارب بایکدیگر زدن تضارب یتضارب تضاربا فهو متضارب وتضورب
یتضارب تضاربا فذاک متضارب لم یتضارب لما یتضارب لا یتضارب لا یتضارب
لن یتضارب لن یتضارب الامر منه تضارب لیتضارب لیتضارب لیتضارب
والنهي عنه لا تتضارب لا تتضارب لا یتضارب لا یتضارب الظرف منه
متضارب متضاربان متضاربات **باب افعلال** الاحمرار سرخ شدن
احمر یحمر احمرارا فهو محمر واحمر یحمر احمرارا فذاک محمر لم یحمر لم یحمر لم یحمر
لم یحمر لم یحمر لا یحمر لا یحمر لن یحمر لن یحمر الامر منه احمر احمر احمر لیحمر لیحمر
لیحمر لیحمر لیحمر لیحمر والنهي عنه لا تحمر لا تحمر لا تحمر لا تحمر لا تحمر
لا تحمر لا تحمر لا یحمر لا یحمر لا یحمر لا یحمر الظرف منه محمر محمران محمرات **باب
استفعال** الاستخراج طلب خروج کردن استخرج یستخرج استخراجا فهو
مستخرج واستخرج یستخرج استخراجا فذاک مستخرج لم یستخرج لما یستخرج لا یستخرج
لا یستخرج لن یستخرج لن یستخرج الامر منه استخرج ولیستخرج لیستخرج لیستخرج
والنهي عنه لا تستخرج لا تستخرج لا یستخرج لا یستخرج الظرف منه مستخرج
مستخرجان مستخرجات **باب افعیلال** الاحمیرار بسیار
سرخ شدن احمار یحمار احمیرارا فهو محمار واحمور یحمار

احمیرارا فذاک محمارّ لم یحمارّ لم یحمارّا لم یحمارّوا لم تحمارّ لم تحمارّا لم یحمارِرن لم تحمارّ لم تحمارّا لا یحمارّ

لن یحمارّ لن یحمارّا الامر منه احمارّ احمارّا احمارّوا احمارّی احمارِرن لیحمارّ لتحمارّ لیحمارّا لیحمارّوا لتحمارّ

لیحمارّا لیحمارِرن لیحمارّ والنهی عنه لا تحمارّ لا تحمارّا لا تحمارّوا لا تحمارّی لا تحمارِرن لا یحمارّ لا

یحمارّ لا یحمارّ لا یحمارّا لا یحمارّوا لا تحمارّ لا تحمارّا لا یحمارِرن الظرف منه محمارّ

محمارّان محمارّات قاعده ایست که تمام ابواب ثلاثی مزید فیه که کلمه مضموم نیست

بنا برای تعلیل بعد از حذف حرف مضارع در بنای امر لفظ بعین کلمه ساکن شد

و همزه مکسوره می آرند باب افعال لم یکرم در اصل یکرم بود چون لم جازمه

بر اول فعل مضارع در آمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سکون حرکت شد

لم یکرم شد لم یکرما در اصل یکرمان بود چون لم جازمه بر اول فعل مضارع در آمد

آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط نون اعرابی شد لم یکرما شد برین قیاس

ست صیغهای باقی لم یکرمن در اصل یکرمن بود چون لم جازمه بر اول فعل

مضارع در آمد آخرش را تغیر نکرد زیرا که مبنی ست والمبنی ما لا یتغیر

آخره بدخول العوامل علیه لم یکرمن شد برو قیاس معلوم ست مجهول لن یکرم

در اصل یکرم بود چون لن ناصبه بر اول فعل مضارع در آمد آخرش را

نصب کرد علامت نصبی نصب ظاهر گشت لن یکرم شد لن یکرما در اصل

یکرمان بود چون لن ناصبه بر اول فعل مضارع در آمد آخرش را نصب کرد علامت

نصبی سقوط نون اعرابی گشت لن یکرما شد بر قیاس ست صیغهای دیگر

لن یکرمن در اصل یکرمن بود چون لن ناصبه بر اول فعل مضارع در آمد آخرش

را تغیر نکرد زیرا که مبنی ست والمبنی ما لا یتغیر آخره بدخول العوامل

علیه اکرمن شد و بر همین قیاس است مجهول الامر اکرم اکرما اکرموا اکرمی اکرما اکرمن
اکرم را از تکرم بنا کردند تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند بعد حذف
ساکن ماند همزه قطعی محذوفه را باز آوردند امر چسان باشد بسکون آخر
آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرکت شد اکرم شد اکرما را از تکرما
بنا کردند تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند مابعد حذف ساکن ماند همزه
قطعی محذوفه را باز آوردند امر چنان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند
علامت وقفی سقوط نون اعرابی شد اکرما شد بر همین قیاس دیگر اکرمن را از تکرمن
بنا کردند تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند مابعد حذف ساکن ماند همزه
قطعی محذوفه باز آوردند امر چنان باشد بسکون آخر آخرش را جزمی نکردند زیرا که
مبنی است والمبنی ما لا یتغیر آخره بدخول العوامل علیه اکرمن شد لتکرم لتکرما لتکرموا
لتکرمی لتکرما لتکرمن لتکرم دراصل تکرم بود چون لام امر در اول فعل مضارع درآمد
آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد لتکرم شد لتکرما دراصل تکرمان بود
چون لام امر در اول فعل مضارع درآمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط
نون اعرابی شد لتکرما شد بر همین قیاس اند صیغه های باقی لتکرمن دراصل تکرمن
بود چون لام امر در اول فعل مضارع درآمد آخرش را جزمی نکرد زیرا که مبنی است
والمبنی ما لا یتغیر آخره بدخول العوامل علیه لتکرمن شد لیکرم لیکرما لیکرموا لتکرم
لتکرما لیکرمن لاکرم لنکرم لیکرم دراصل یکرم بود چون لام امر بر فعل مضارع درآمد
آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد لیکرم شد لیکرما دراصل یکرمان
بود چون لام امر در اول فعل مضارع درآمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی

سقوط نون اعرابی شد لتتکرما شد بر این قیاس دیگر لتتکرمن در اصل تتکرمن بود چون لام امر
در اولش در آمد آخرش را چیزے نکرد زیرا که مبنی ست والمبنی ما لا یتغیر آخره
بدخول العوامل علیه لاتکرم در اصل اتکرم بود چون لام امر بر اول فعل مضارع در آمد جزم
کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد لاتکرم شد لنتکرم در اصل نتکرم بود چون لام امر بر فعل
مضارع در آمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد لنتکرم شد بر همین قیاس
ست بہشت صیغه مجهول لا تتکرم لا تتکرما لا تتکرموا لا تتکرمی لا تتکرما لا تتکرمن لا اتکرم در اصل
تتکرم بود چون لای نهی در اول فعل مضارع در آمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت
شد لا تتکرم شد لا تتکرما در اصل تتکرمان بود چون لای نهی در اول فعل مضارع در آمد آخرش
را جزم کرد علامت جزمی سقوط نون اعرابی شد لا تتکرما شد بر این قیاس اند دیگر لا تتکرمن در
اصل تتکرمن بود چون لای نهی در اول فعل مضارع در آمد آخرش را چیزے نکرد زیرا که مبنی
ست لا تتکرمن شد بر این قیاس مجهول نهی ست لا یتکرم لا یتکرما لا یتکرموا لا تتکرم لا تتکرما لا یتکرمن
لا اتکرم لا نتکرم لا یتکرم در اصل یتکرم بود چون لای نهی در اول فعل مضارع در آمد آخرش را جزم
کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد لا یتکرم شد لا یتکرما لا یتکرموا لا اتکرم لا تتکرما لا تتکرمن لا اتکرم
لا نتکرم لا یتکرم در اصل یتکرم بود چون لای نهی در اول فعل مضارع در آمد آخرش را جزم کرد علا
جزمی سقوط حرکت شد لا یتکرم شد لا یتکرما در اصل یتکرمان بود چون لای نهی در اول فعل مضارع
در آمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط نون اعرابی شد لا یتکرما شد بر این قیاس اند صیغهای
باقی لا یتکرمن در اصل یتکرمن بود چون لای نهی در اول فعل مضارع در آمد آخرش را چیزی نه کرد
زیرا که مبنی ست والمبنی ما لا یتغیر آخره بدخول العوامل لا یتکرمن شد بر این قیاس نهی مجهول ست
باب تفعّل لم یتفرّح در اصل یتفرّح بود چون لم جازمه در اول فعل مضارع

در آمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد لم یفرح شد لم یفرحا در اصل
یفرحان بود چون لم جازمه در اول فعل مضارع در آمد آخرش را جزم کرد علامت
جزمی سقوط حرکت نون اعرابی شد لم یفرحا بر قیاس ست صیغه‌های باقی
لم یفرحن در اصل یفرحن بود چون لم جازمه در اول فعل مضارع در آمد آخرش
را چیزی نکرد زیرا که مبنی ست لم یفرحن شد و بر قیاس صیغه‌های مجهول لن
یفرح در اصل یفرح بود چون لن ناصبه در اول فعل مضارع در آمد آخرش را
نصب کرد علامت نصبی ظهور فتح گشت لن یفرح شد لن یفرحا در اصل
یفرحان بود چون لن ناصبه در اصل فعل مضارع در آمد آخرش را نصب
کرد علامت نصبی سقوط نون اعرابی شد لن یفرحا شد بر قیاس اند
صیغه‌های باقی لن یفرحن در اصل یفرحن بود چون لن ناصبه در اول فعل
مضارع در آمد آخرش را چیزی نکرد زیرا که مبنی ست لن یفرحن شد و بر قیاس
معلوم مجهول است الامر افرح افرحا افرحوا افرحی افرحا افرحن افرح را از تفرح
بنا کردند تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند بعد حذف متحرک ماند
امر همان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرکت
شد افرح شد افرحا را از تفرحان بنا کردند تا که علامت استقبال بود آنرا حذف
کردند بعد حذف متحرک ماند امر همان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علا
مت وقفی سقوط نون اعرابی شد افرحا شد بر قیاس باقی افرحن را از تفرحن بنا کردند
تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند بعد حذف متحرک ماند امر همان باشد
بسکون آخر آخرش را چیزی نکردند زیرا که مبنی ست افرحن شد لیفرح لیفرحا لیفرحوا

لتتفرّحی لتتفرّحا لتتفرّحن لیتفرّح در اصل یتفرّح بود چون لام امر بر اول فعل مضارع
درآمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد لیتفرّح شد لیتفرّحا در اصل
یتفرّحان بود چون لام امر بر اول فعل مضارع درآمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی
سقوط نون اعرابی شد لیتفرّحا شد بر این قیاس است صیغه‌های باقی لیتفرّحن در اصل
یتفرّحن بود چون لام امر بر اول فعل مضارع درآمد آخرش را جزمی نکرد زیرا که
مبنی است لیتفرّحن شد امر غائب لیتفرّح لیتفرّحا لیتفرّحوا لتتفرّح لتتفرّحا لیتفرّحن لأتفرّح
لنتفرّح لیتفرّح در اصل یتفرّح بود چون لام امر بر اول فعل مضارع درآمد آخرش
را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد لیتفرّح شد لیتفرّحا در اصل یتفرّحان بود
چون لام امر بر اول فعل مضارع درآمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط
نون اعرابی شد لیتفرّحا شد بر این قیاس صیغه‌های باقی اند لیتفرّحن در اصل یتفرّحن بود
چون لام امر در اول فعل مضارع درآمد آخرش را جزمی نکرد زیرا که مبنی است
لیتفرّحن شد و بر قیاس معلوم است مجهول نهی لا تتفرّح لا تتفرّحا لا تتفرّحوا لا تتفرّحی
لا تتفرّحا لا تتفرّحن لا تتفرّح در اصل تتفرّح بود چون لای نهی در اول فعل مضارع
درآمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد لا تتفرّح شد لا تتفرّحا در
اصل تتفرّحان بود چون لای نهی در اول فعل مضارع درآمد آخرش را جزم کرد علامت
جزمی سقوط نون اعرابی شد لا تتفرّحا شد بر این قیاس دیگر لا تتفرّحن در اصل تتفرّحن
بود چون لای نهی در اول فعل مضارع درآمد آخرش را جزمی نکرد زیرا که مبنی است
لا تتفرّحن شد و بر این قیاس نهی مجهول است لا تتفرّح لا تتفرّحا لا تتفرّحوا لا تتفرّحی لا تتفرّحا
لا تتفرّحن لا أتفرّح لا نتفرّح لا تتفرّح در اصل تتفرّح بود چون لای نهی در اول فعل مضارع د

آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد لا یضرب شد لا یضربا در اصل یضربان
بود چون لای نهی در اول فعل مضارع درآمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط
نون اعرابی شد لا یضربا شد بر قیاس صیغهای باقی لا یضربن در اصل یضربن بود
چون لای نهی در اول فعل مضارع درآمد آخرش را هیچ نکرد زیرا که مبنی ست لا یضربن
شد بر قیاس معلوم مجهول ست باب مفاعله لم یضارب در اصل یضارب بود چون
لم جازمه در اول فعل مضارع درآمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد لم یضارب
شد لم یضاربا در اصل یضاربان بود چون لم جازمه در اول فعل مضارع درآمد آخرش
را جزم کرد علامت جزمی سقوط نون اعرابی شد لم یضاربا شد صیغهاے دیگر
برین قیاس اند لم یضاربن در اصل یضاربن بود چون لم جازمه در اول فعل
مضارع درآمد آخرش را چیزے نکرد زیرا که مبنی ست لم یضاربن شد بر قیاس آن
مجهول لن یضارب در اصل یضارب بود چون لن ناصبه در اول فعل مضارع
درآمد آخرش را نصب کرد علامت نصبی ظهور فتحه گشت لن یضارب شد دیگر
جمیع صیغها چنانچه بالا مرقوم شد برهمان قیاس اند الامر ضارب ضاربا ضاربوا
ضاربی ضاربا ضاربن ضارب را از تضارب بنا کردند تا که علامت استقبال بود
آن را حذف کردند مابعد حذف متحرک ماند برهمان باشد لسکون آخر آخرش را
وقف کردند علامت وقفی سقوط حرکت شد ضارب شد ضاربا از تضاربا
بنا کردند تا که علامت استقبال بود آن را حذف کردند مابعد حذف متحرک ماند
برهمان باشد لسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط
نون اعرابی شد ضاربا شد بر قیاس اند دیگر ضاربن را از تضاربن بنا کردند

تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند ما بعد حرف متحرک ماند امر حاضر باشد
بسکون آخر آخرش را چیزی نکردند زیرا که مبنی ست والمبنی ما لا یتغیر آخره بجعل العوامل
علیه تضاربن شد لیتضارب لیتضاربا لیتضاربوا لیتضاربی لیتضاربا لیتضاربن
لیتضارب در اصل یتضارب بود چون لام امر در اول فعل مضارع در آمد آخرش
را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد لیتضارب شد لیتضاربا در اصل
یتضاربان بود چون لام امر در اول فعل مضارع در آمد آخرش را جزم کرد علامت
جزمی سقوط حرکت شد لیتضارب شد لیتضاربا در اصل یتضاربان بود چون لام امر
در اول فعل مضارع در آمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط نون اعرابی
شد لیتضاربا شد بر همین قیاس اند دیگر لیتضاربن در اصل یتضاربن بود چون
لام امر در اول فعل مضارع در آمد آخرش را چیزی نکرد زیرا که مبنی ست بر همین
قیاس ست امر غائب متکلم معلوم و مجهول نهی لا تتضارب لا تتضاربا لا تتضاربوا
لا تتضاربی لا تتضاربا لا تتضاربن لا تتضارب در اصل تتضارب بود چون لا نهی
در اول فعل مضارع در آمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد
لا تتضارب شد لا تتضاربا در اصل تتضاربان بود چون لا نهی در اول فعل مضارع
در آمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط نون اعرابی شد لا تتضاربا شد لا تتضاربن
در اصل تتضاربن بود چون لا نهی در اول فعل مضارع در آمد آخرش را چیزی نکرد
زیرا که مبنی ست بر همین قیاس مجهول ست باب افتعال لم یکتسب لن
یکتسب بر قیاس صیغهای که مذکور شد الامر اکتسب اکتسبا اکتسبوا اکتسبی
اکتسبا اکتسبن اکتسب را از تکتسب بنا کردند تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند

باتبع حذف ساکن مانند همزهٔ وصل بکسر در اولش درآوردند امر همان باشد بسکون آخر
آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرکت شد اِکْتَسِبْ شد اِکْتَسِبَا را از
تَکْتَسِبَانِ بنا کردند تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند بالتبع حذف ساکن مانند
همزهٔ وصل بکسر در اولش درآوردند آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط نون
اعرابی شد اِکْتَسِبَا شد اِکْتَسِبْنَ را از تَکْتَسِبْنَ بنا کردند تا که علامت استقبال بود
آنرا حذف کردند بالتبع حذف ساکن مانند همزهٔ وصل بکسر در اولش درآوردند
آخرش را چیزی نکردند زیرا که مبنی است اِکْتَسِبْنَ شد و در صیغهای باقی همانست
قیاس است که در بابهای بالا مذکور شد باب انفعال بر قیاس ابواب گذشته
اِنْصَرِفْ اِنْصَرِفَا اِنْصَرِفُوا اِنْصَرِفِي اِنْصَرِفَا اِنْصَرِفْنَ اِنْصَرِفْ را از تَنْصَرِفُ بنا کردند تا که
علامت استقبال بود آنرا حذف کردند بالتبع حذف ساکن مانند همزهٔ وصل بکسر
در اولش درآوردند امر همان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت
وقفی سقوط حرکت شد اِنْصَرِفْ شد دیگر صیغهای بر قیاس بابهای بالا اند.
باب تَفَعُّل و باب تَفَاعُل بقیاس باب تفعیل و باب مفاعلة است که امر
حاضر بعد از حذف متحرک می ماند و صیغهای دیگر مانند صیغهای همان باب است
باب افعلال اِحْمَرَّ در اصل اِحْمَرَرَ بود دو حرف از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک
اول را ساکن کرده در دوم ادغام کردند اِحْمَرَّ شد یَحْمَرُّ در اصل یَحْمَرِرُ بود دو حرف
از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک اول را ساکن کرده در دوم ادغام کردند یَحْمَرُّ شد
مُحْمَرٌّ در اصل مُحْمَرِرٌ بود دو حرف از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک اول را ساکن کرده
در دوم ادغام کردند مُحْمَرٌّ شد اِحْمَرَّ در اصل اِحْمَرِرْ بود دو حرف از یک جنس بهم آمدند

هردو متحرک اول را ساکن کرده در دوم ادغام کردند احمرّ شد یحمرّ در اصل یحمرر بود دو حرف
از یک جنس بهم آمدند هردو متحرک اول را ساکن کرده در دوم ادغام کردند یحمرّ شد
محمرّ در اصل محمرر بود دو حرف از یک جنس بهم آمدند هردو متحرک اول را ساکن کرده
در دوم ادغام کردند محمرّ شد لم یحمرّ در اصل یحمرّ بود چون لم جازمه در اول فعل مضارع
درآمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین شد
میان هردو را را اول که ساکن شده بود برای ادغام و را ثانی که ساکن شده
بعلامت جزمی بعضی را ثانی را حرکت فتح دادند لان الفتحة اخف الحرکات بعده
اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند لم یحمرَّ شد و بعضی را ثانی را
حرکت کسره دادند لان الساکن اذا حرک حرک بالکسر بعده اول ساکن ثانی متحرک
اول را در دوم ادغام کردند لم یحمرِّ خواندند و بعضی ترک ادغام کردند لم یحمرر خواندند
لم یحمرّا در اصل یحمرّان بود چون لم جازمه در اول فعل مضارع درآمد آخرش را جزم کرد
علامت جزمی سقوط نون اعرابی شد لم یحمرّا شد در صیغهای واحده و جمع خوانند
و در تثنیه و جمع نون دور ... و امر احمرّ را از تحمرّ بنا کردند تا که علامت استقبال
بود آنرا حذف کردند ما بعد حذف ساکن ماند همزه وصل بکسره در اولش در
آوردند امر حاضر باشد لسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط
حرکت شد التقاء ساکنین شد میان هردو را را اول که برای ادغام ساکن
شده بود و را ثانی که بعلامت وقفی ساکن شده بعضی را ثانی را حرکت فتح
دادند لان الفتحة اخف الحرکات بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم
ادغام کردند احمرَّ خواندند و بعضی را ثانی را حرکت کسره دادند لان الساکن اذا حرک حرک

بالکسر بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند اِحْمَرِّ خواندند و بعضی ترک
ادغام کردند اِحْمَرِرْ خواندند اِحْمَرَّا را از تَحْمَرَّانِ بنا کردند تا که علامت استقبال بود
آن را حذف کردند ما بعد حذف ساکن ماند همزه وصل بکسر در اولش در آوردند
امر همان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط نون
اعرابی شد اِحْمَرَّا شد. و بر این قیاس است اِحْمَرُّوا اِحْمَرِّی و اِحْمَرَّا اِحْمَرِرْنَ را از تَحْمَرِرْنَ
بنا کردند تا که علامت استقبال بود آن را حذف کردند ما بعد حذف ساکن ماند
همزه وصل بکسر در اولش در آوردند امر همان باشد بسکون آخر آخرش را جزم
نکردند زیرا که مبنی است اِحْمَرِرْنَ شد لِيَحْمَرَّ در اصل يَحْمَرُّ بود چون لام امر در اول فعل
مضارع در آمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین
شد میان هر دو را را اول که برای ادغام ساکن شده بود و را ثانی که علامت
جزمی ساکن شد و بعضی را ثانی را حرکت فتح دادند لان الفتحة اخف الحرکات
بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند لِيَحْمَرَّ خواندند و بعضی
را ثانی را حرکت کسره دادند لان الساکن اذا حرک حرک بالکسر بعده اول
ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند لِيَحْمَرِّ خواندند و بعضی ترک ادغام
کردند لِيَحْمَرِرْ خواندند لِتَحْمَرَّ در اصل تَحْمَرُّ بود چون لام امر در اول فعل مضارع غائب
متکلم در آمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین
شد میان هر دو را را اول که برای ادغام ساکن شده بود و را ثانی که علامت
جزمی ساکن شد بعضی را ثانی را حرکت فتح دادند لان الفتحة اخف الحرکات بعده
اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند لِتَحْمَرَّ خواندند و بعضی را ثانی را

حرکت کسره دادند لان الساکن اذا حرک حرک بالکسر بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را
در دوم ادغام کردند لِیَحْمَرِّ خوانند وبعضے بترک ادغام لِیَحْمَرِرْ خوانند همین قیاس تکلم
واحد ومع الغیر ست لِیَحْمَرَّ در اصل لِیَحْمَرِرُ بود چون لام امر بر اول فعل مضارع مجهول در آمد
آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین شد میان هر دو
را، را، اول که برای ادغام ساکن شده بود و را ثانی که بعلامت جزمی ساکن
گشت بعضی را ثانی را حرکت فتح دادند لان الفتحة اخف الحرکات بعده اول
ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند لِیُحْمَرَّ خوانند وبعضے را ثانی را حرکت
کسره دادند لان الساکن اذا حرک حرک بالکسر بعده اول ساکن ثانی متحرک اول
را در دوم ادغام کردند لِیُحْمَرِّ خوانند وبعضے بترک ادغام لِیُحْمَرِرْ خوانند لَاتَحْمَرَّ در اصل
تَحْمَرِرُ بود چون لا نهی بر اول فعل مضارع مخاطب معلوم در آمد آخرش را جزم کرد علامت
سقوط حرکت شد التقاء ساکنین شد میان هر دو را اول که برای ادغام ساکن
شده بود و را دوم که برای علامت جزمی ساکن گشت بعضی را ثانی را حرکت
فتح دادند لان الفتحة اخف الحرکات بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم
ادغام کردند لاتَحْمَرَّ خوانند وبعضے را ثانی را حرکت کسره دادند لان الساکن اذا حرک
حرک بالکسر بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند لاتَحْمَرِّ خوانند
وبعضے بترک ادغام لاتَحْمَرِرْ خوانند همین نهج لاتُحْمَرَّ لاتُحْمَرِّ لاتُحْمَرِرْ سه وجه دارد لاتُحْمَرَّ در اصل
تُحْمَرِرُ بود چون لا نهی بر اول فعل مضارع مجهول در آمد آخرش را جزم کرد علامت
جزمی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین میان هر دو را الی آخره وهمین سه وجه
ست لاتُحْمَرَّ ولاتُحْمَرِّ ولاتُحْمَرِرْ باب افعیلال اِحْمَارَّ در اصل احمارر بود

از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک اول را ساکن کرده در دوم ادغام کردند احمارَّ
شد احمارَّ در اصل احمارَرَ بود دو حرف از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک اول را ساکن
کرده در دوم ادغام کردند احمارَّ شد الامر منه احمارَّ احمارِّ احمارِرْ احمارّی احمارّا
احمارِرْنَ احمارِّ را از تحمارّ بنا کردند تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند
ما بعد حذف ساکن ماند همزه وصل مکسور در اولش در آوردند امر بمان باشد بسکون
آخر اخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین شد میان هر دو را
رای اول که برای ادغام ساکن شده بود و رای ثانی که بعلامت وقفی ساکن گشت بعضی
رای ثانی را حرکت فتحه دادند لان الفتحة اخف الحرکات بعده اول ساکن ثانی متحرک
اول را در دوم ادغام کردند احمارَّ خواندند و بعضی رای ثانی را حرکت کسره دادند
لان الساکن اذا حرک حرک بالکسر بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام
کردند احمارِّ خواندند و بعضی بترک ادغام احمارِرْ خواندند بر قیاس باقی صیغه های نیز باب

در بیان رباعی مجرد و مزید فیه باب فعللة الدَّحرجة والدِّحراج سنگ غلطانیدن

دَحرَجَ یُدَحرِجُ دَحرَجَةً و دِحراجًا فهو مُدَحرِجٌ و دُحرِجَ یُدَحرَجُ دَحرَجَةً و دِحراجًا فذاک
مُدَحرَجٌ لم یُدَحرِجْ لم یُدَحرَجْ لا یُدَحرِجُ لا یُدَحرَجُ لن یُدَحرِجَ لن یُدَحرَجَ الامر منه
دَحرِجْ لِتُدَحرَجْ لِیُدَحرِجْ لِیُدَحرَجْ والنهی عنه لا تُدَحرِجْ لا تُدَحرَجْ لا یُدَحرِجْ لا یُدَحرَجْ
الظرف منه مُدَحرَجٌ مُدَحرَجانِ مُدَحرَجاتٌ باب تفعلل التَّدَحرُجُ در گردیدن تَدَحرَجَ
یَتَدَحرَجُ تَدَحرُجًا فهو مُتَدَحرِجٌ و تُدُحرِجَ یُتَدَحرَجُ تَدَحرُجًا فذاک مُتَدَحرَجٌ لم یَتَدَحرَجْ
لم یُتَدَحرَجْ لا یَتَدَحرَجُ لا یُتَدَحرَجُ لن یَتَدَحرَجَ لن یُتَدَحرَجَ الامر منه تَدَحرَجْ لِتُتَدَحرَجْ لِیَتَدَحرَجْ
لِیُتَدَحرَجْ والنهی عنه لا تَتَدَحرَجْ لا تُتَدَحرَجْ لا یَتَدَحرَجْ لا یُتَدَحرَجْ الظرف منه مُتَدَحرَجٌ

مُتَدَحْرِجَانِ مُتَدَحْرِجَاتٌ **باب افعنلال** الاحرنجام فراہم آمدن وانبوہ شدن شتران
احرنجم يحرنجم احرنجاما فهو محرنجم واحرنجم يحرنجم احرنجاما فذاك محرنجم لم يحرنجم لم يحرنجم
لا يحرنجم لا يحرنجم لن يحرنجم لن يحرنجم الامر منه احرنجم ليحرنجم لتحرنجم ليحرنجم والنهي عنه
لا تحرنجم لا تحرنجم لا يحرنجم الظرف منه محرنجم محرنجمان محرنجمات **باب افعلال**
الاقشعرار موی بر تن خاستن ودر انها برپوست اعضا برآمدن از سرما اقشعر
يقشعر اقشعرارا فهو مقشعر واقشعر يقشعر اقشعرارا فذاك مقشعر لم يقشعر لم يقشعر
لم يقشعر لم يقشعر لا يقشعر لا يقشعر لن يقشعر لن يقشعر الامر منه
اقشعر اقشعر ليقشعر ليقشعر لتقشعر ليقشعر ليقشعر ليقشعر
ليقشعر ليقشعر ليقشعر والنهي عنه لا تقشعر لا تقشعر لا تقشعر لا تقشعر
لا تقشعر لا تقشعر لا تقشعر لا يقشعر لا يقشعر لا يقشعر الظرف منه مقشعر
مقشعران مقشعرات امر از **باب فعللة** دحرج دحرجا دحرجوا دحرجي دحرجا دحرجن
دحرجن از تدحرج بنا کردند تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند مابعد حرف
متحرک ماند همچنان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط
حرکت شد دحرج شد تا آخر تدحرج را از تتدحرج بنا کردند تا که علامت استقبال
بود آنرا حذف کردند مابعد حرف متحرک ماند همچنان باشد بسکون آخرش را وقف کردند
علامت وقفی سقوط حرکت شد تدحرج شد تا آخر از **باب افعنلال** احرنجم احرنجما احرنجموا
احرنجمي احرنجما احرنجمن احرنجم را از تحرنجم بنا کردند تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند
مابعد حرف ساکن ماند همزه وصل بکسر در اولش درآوردند همچنان باشد بسکون آخر
آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرکت شد احرنجم شد لتحرنجم لتحرنجما لتحرنجموا

اقشعرّ یقشعرّ اُقشُعِرّ یُقشَعَرّ بیضمین از غائب معلوم و مجهول باب افعلال اقشعرّ در اصل
اقشعرر بود دو حرف از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک حرکت اول را نقل کرده
بماقبل دادند بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند اقشعرّ شد
یقشعرّ در اصل یقشعرر بود دو حرف از یکجنس بهم آمدند هر دو متحرک حرکت اول را
نقل کرده بماقبل دادند بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند
یقشعرّ شد مقشعرّ در اصل مقشعرر بود دو حرف از یکجنس بهم آمدند هر دو متحرک
بعد از حرکت اول را نقل کرده بماقبل دادند بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را
در دوم ادغام کردند مقشعرّ شد مقشعرّ در اصل مقشعرر بود دو حرف از یکجنس
بهم آمدند هر دو متحرک بعد از نقل حرکت اول بماقبل اول را در دوم ادغام کردند
مقشعرّ شد لم یقشعرّ در اصل یقشعرّ بود چون لم جازمه در اول فعل مضارع
معلوم در آمد آخرش را جزم کردند بعلامت جزمی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین
میان هر دو راء راء اول که بامی ادغام ساکن شده بود و راء دوم که بعلامت جزمی
ساکن شد بعضی راء ثانی را حرکت فتح دادند لان الفتح اخف الحرکات بعده اول
ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند لم یقشعرَّ خوانند و بعضی راء ثانی
را حرکت کسره دادند لان الساکن اذا حرک حرک بالکسر بعده اول ساکن ثانی
متحرک اول را در دوم ادغام کردند لم یقشعرِّ خوانند و بعضی ترک ادغام لم یقشعرر
خوانند الامر منه اقشعرَّ اقشعرِّ اقشعرر اقشعرّا اقشعرّوا اقشعرّی اقشعرّا اقشعرِرنَ اقشعرّ را
از تقشعرّ بنا کردند تا که علامت استقبال بود آخر را حذف کردند بانی حذف تا
ماند همزه وصل بکسره در اولش در آوردند از جهان یا شد بسکون آخر آخرش وقف کردند

علامت وقفی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین شد میان هر دو راء راء اول که برای
ادغام ساکن شده بود و راء ثانی که بعلامت وقفی ساکن گشت بعضی راء ثانی را
حرکت فتح دادند لان الفتحة اخف الحرکات بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم
ادغام کردند اقشعرَّ خواندند بعضی راء ثانی را حرکت کسره دادند لان الساکن اذا
حرک حرک بالکسر بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند اقشعرِّ
خواندند و بعضی ترک ادغام اقشعرِرْ خواندند اقشعرار آن تقشعران بنا کردند تا که
علامت استقبال بود آنرا حذف کردند ما بعد حرف ساکن ماند همزه وصل مکسور
در اولش در آوردند ابتدا بان باشد بالسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت
وقفی سقوط نون اعرابی شد اقشعرا تقشعران در اصل تقشعرِرُ بود چون لام امر در اول
مضارع مجهول در آمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین
شد میان هر دو راء راء اول که برای ادغام ساکن شده بود و راء ثانی که بعلامت
جزمی ساکن گشت بعضی راء ثانی را حرکت فتح دادند لان الفتحة اخف الحرکات بعده
اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند لتقشعرَّ خواندند بعضی راء ثانی را
حرکت کسره دادند لان الساکن اذا حرک حرک بالکسر بعده اول ساکن ثانی متحرک اول
را در دوم ادغام کردند لتقشعرِّ خواندند و بعضی ترک ادغام لتقشعرِرْ خواندند مثال
واوی از باب تفعّل التوعّد وعده کردن تَوَعَّدَ یَتَوَعَّدُ تَوَعُّداً فهو مُتَوَعِّدٌ
تَوَعَّدَا تَوَعَّدُوا تَوَعَّدَتْ تَوَعَّدَتَا تَوَعَّدْنَ تَوَعَّدْتَ تَوَعَّدْتُمَا تَوَعَّدْتُمْ تَوَعَّدْتِ تَوَعَّدْتُمَا تَوَعَّدْتُنَّ
تَوَعَّدْتُ تَوَعَّدْنَا تُوُعِّدَ تُوُعِّدَا تُوُعِّدُوا تُوُعِّدَتْ تُوُعِّدَتَا تُوُعِّدْنَ تُوُعِّدْتَ تُوُعِّدْتُمَا
تُوُعِّدْتُمْ تُوُعِّدْتِ تُوُعِّدْتُمَا تُوُعِّدْتُنَّ تُوُعِّدْتُ تُوُعِّدْنَا

لم یعد لم توعد لا یعد لا توعد لن یعد لن توعد لیعد لیوعد الامر منه عِد لتوعد لیعد لیوعد والنهی عنه
لا تعد لا توعد لا یعد لا یوعد الظرف منه موعد موعدان مواعد موعدات مواعید مویعید والآلة منه
میعد میعدان مواعد مویعد مویعدة میعدتان مواعد مویعدة میعاد میعادان مواعید
مویعید افعل التفضیل منه اوعد اوعدان اوعدون اواعد اواعید والمؤنث منه
وعدی وعدیان وعدیات وعد وعد ای ماضی معلوم یا از وعدتا وعدن اصل
خود است وعدت وعدتما وعدتم وعدت وعدتما وعدتن وعدت وعدنا
در اصل وعدت الخ بود دال و تا هم آمدند بهر دو قریب المخرج دال را تا کردند و تا را
تا ادغام کردند وُعِدت الخ شد مجهول بر قیاس معلوم مضارع یعد یعدان یعدون
یعدن در اصل یوعد یوعدان تا یوعدن بودند واو واقع شد میان یای
مفتوحه و کسره لازمی ثقیل بود انداختند یعد الخ شد تعد تعدان الخ در اصل
توعد توعدان الخ بودند واو واقع شد میان اخت یا مفتوحه و کسره لازمه
ثقیل بود انداختند تعد تعدان الخ شد مضارع مجهول از تعلیل سالم است اسم
فاعل جمع تکسیر یک بر عُدّه وعّاد وعّاد بر قیاس ضَرَبة ضُرّاب ضُرّاب است اویعد تصغیر
از آن واعد است واعد اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول
را ضم دادند ثانی قابل حرکت نبود الف را واو مفتوحه بدل کردند سوم جا یای تصغیر
در آوردند وُوَیعد شد بعده دو واو در اول کلمه هم آمدند اول را بهمزه بدل کردند
اُوَیعد شد اواعد جمع تکسیر از آن واعدة است واعدة اسم وحدات بود چون خواستند
که اسم وحدات را جمع تکسیر کنند حرف اول مفتوح است ثانی قابل حرکت نبود
الف را واو مفتوحه بدل کردند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند وواعد شد [illegible] حذف کردند

[illegible] را نیز یای [illegible] حرف [illegible] شد بعده [illegible] در اول کلمه آوردند اول را همزه
بدل کردند [illegible] شد [illegible] جمع تکسیر از ان [illegible] است [illegible] اسم واحد ان بود چون
خواستند که اسم واحد را جمع کنند حرف اول را فتح دادند و ثانی را نیز فتح دادند سوم جا الف
جمع تکسیر را آوردند [illegible] شد [illegible] مصغّر از ان [illegible] است [illegible] اسم مکبّر بود چون خواستند
که اسم مکبّر را مصغّر کنند حرف اول را ضم دادند ثانی را فتح سوم جا یای تصغیر را آوردند
[illegible] شد اسم [illegible] جمع تکسیر از ان [illegible] است [illegible] اسم واحد ان بود چون خواستند
که اسم واحد را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که [illegible] است حرف اول و ثانی
را فتح دادند سوم جا الف جمع تکسیر را آوردند حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا
کسره دادند [illegible] شد [illegible] مصغّر از ان [illegible] است [illegible] اسم مکبّر بود چون خواستند
که اسم مکبّر را مصغّر کنند رد کردند بسوی اصلش که اصل کلمه [illegible] است حرف اول
را ضم دادند ثانی را فتح سوم جا یای تصغیر را آوردند حرفی که ما بعد یای تصغیر بود آنرا
کسره دادند [illegible] شد [illegible] جمع تکسیر از ان [illegible] است [illegible] اسم واحد ان بود چون
خواستند که اسم واحد را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که [illegible] است حرف اول
و ثانی را فتح دادند سوم جا الف جمع تکسیر را آوردند حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود
آنرا کسره دادند بعده الف ساکن ما قبل او مکسور آن الف را یا بدل کردند [illegible] شد
[illegible] تصغیر از ان [illegible] است [illegible] اسم مکبّر بود چون خواستند که اسم مکبّر را مصغّر کنند
رد کردند بسوی اصلش که [illegible] بود حرف اول را ضم دادند ثانی را فتح سوم جا یای تصغیر
را آوردند حرفی که ما بعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند بعده الف ساکن ما قبل او مکسور
آن الف را یا بدل کردند [illegible] شد اسم التفضیل [illegible] جمع تکسیر از ان [illegible] است [illegible]

وعدان بود چون خواستند که اسم وعدان را جمع تکسیر کنند حرف اول وثانی را فتحه دادند
سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند اوعاد
شد اُوَیْعِد تصغیر از آن اوعد ست اوعد اسم بکر بود چون خواستند که اسم بکر را مصغر کنند
حرف اول را ضم دادند ثانی را فتح سوم جا یاء تصغیر در آوردند حرفی که مابعد یاء تصغیر
بود آنرا کسره دادند اُوَیْعِد شد وُعد جمع تکسیر از آن وعدی ست وعدی اسم
وعدان بود چون خواستند که اسم وعدان را جمع تکسیر کنند حرف اول مضموم بود ثانی
را فتح دادند الف وعدان را حذف کردند وُعَد شد وُعَیدی تصغیر از آن وعدی
وعدی اسم بکر بود چون خواستند که اسم بکر را مصغر کنند حرف اول مضموم بود ثانی
را فتح دادند سوم جا یای تصغیر در آوردند وُعَیدی شد مثال یائی از باب
فَعَلَ یَفْعِلُ الیسر والمیسرة قمار باختن یَسَرَ یَیْسِرُ یَسْراً ویَسَاراً فهو یاسر یاسران یاسرون
یاسرة یاسرتان یاسرات یواسر ویُسَّر یُسَّار ویُسْر یاسِرة یاسرتان یاسرات یواسر یُسَّر
یُسِرَ یُیْسَرُ یُسْراً ویَسَاراً فهو مَیْسُورٌ فذاک مَیْسُور لم یَیْسِر لم یُیْسَر لا یَیْسِر لا یُوسَر لن
لن یَیْسِر لن یُوسَر الامر منه اِیْسِر لِتُیْسَر لِیَیْسِر لِیُوسَر والنهی عنه لا تَیْسِر لا تُیْسَر لا یَیْسِر لا یُوسَر الظرف منه
مَیْسِر مَیْسِران مَیاسِر مَیْسِرة مَیْسِرتان مَیاسِر والآلة منه مِیْسَر مِیْسَران مَیاسِر مِیْسَرة مِیْسَرتان مَیاسِر
مِیْسَرة مِیْسار مِیْساران مَیاسِیر افعل التفضیل منه اَیْسَر اَیْسَران اَیْسَرون اَیاسِر اَیاسِیر
والمؤنث منه یُسْری یُسْریان یُسْریات یُسَر مثال واوی از باب فَعِلَ یَفْعَلُ الوَجَل
ترسیدن وَجِلَ یَوْجَلُ وَجَلاً فهو واجل واجلان واجلون وواجلة واجلتان وجّال وجّل وجلاء
وجلان وجال وجول اوجل واجلة واجلتان واجلات اواجل وجل اوجلة ووجل
یُوجَلُ وَجَلاً فذاک مَوْجُول مَوْجُولان مَوْجُولون مَوْجُولة مَوْجُولتان مَوْجُولات مَواجِیل

مُوَیْجِل مُوَیْجِلَة لم یُوجِل لم یُوجَل لا یُوجِل لا یُوجَل لن یُوجِل لن تُوجَل الامر منه اِیجَل لِتُوجَل لِیُوجَل
لِیُوجَل والنهی عنه لا تُوجِل لا تُوجَل لا یُوجِل لا یُوجَل الظرف منه مَوجَل مَوجَلان مَواجِل
مُوَیْجِل والآلة منه مِیجَل مِیجَلان مَواجِل مُوَیْجِل مِیجَلة مِیجَلتان مَواجِل مُوَیْجِلة مِیجال
مِیجالان مَواجیل مُوَیْجیل افعل التفضیل منه اَوْجَل اَوْجَلان اَوْجَلون اَواجِل اُوَیْجِل
والمؤنث منه وُجْلی وُجْلَیان وُجْلَیات وُجَل وُجَیْلی اِیجَل را از تُوجَل بنا کردند تا که
علامت استقبال بود آنرا حذف کردند مابعد حرف ساکن ماند نظر کردند بعین کلمه
او مفتوح بود همزه وصل مکسوره را در اولش در آوردند امر حاضر باشد بسکون آخر آخرش
را وقف کردند بعلامت وقفی سقوط حرکت شد اِوْجَل شد بعده واو ساکن ماقبل
او مکسور آن واو را بیاء بدل کردند ایجَل شد مَواجِل جمع تکسیر از آن مِیجَل است مِیجَل
اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش
که اصل او مِوْجَل بود بعده حرف اول و ثانی را فتح دادند سوم جا الف جمع تکسیر آوردند
حرفی که مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مَواجِل شد مُوَیْجِل تصغیر از آن مِیجَل است
مِیجَل اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که اصل او
مِوْجَل بود حرف اول را ضم دادند و ثانی را فتح سوم جا یای تصغیر در آوردند حرفی که مابعد
یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مُوَیْجِل شد. **مثال واوی از باب فَعَلَ یَفْعَلُ** الوضع
نهادن وَضَعَ یَضَعُ وَضْعاً فهو واضِع واضِعان واضِعون واضِعة وُضّاع وُضَّع وُضّاد
وُضْعان وِضاع وُضوع اَوْضُع واضِعة اَوْضُعان واضِعات اَواضِع وُضْع اُوَیْضِع
وُضِعَ یُوضَعُ وَضْعاً فذاک مَوْضُوع مَوْضُوعان مَوْضُوعُون مَوْضُوعة مَوْضُوعَتان
مَوْضُوعات مَواضِیع مُوَیْضِیع مُوَیْضِعة لم یَضَع لم یُوضَع لا یَضَعُ لا یُوضَعُ لن یَضَع

لن يوضع الامر منه ضع لتوضع ليضع ليوضع والنهي عنه لا تضع لا توضع لا يضع لا يوضع الظرف

موضع موضعان مواضع مويضع والآلة منه ميضع ميضعان مواضع مويضع ميضعة

ميضعتان مواضع مويضعة ميضاع ميضاعان مواضيع مويضيع افعل التفضيل منه

اوضع اوضعان اوضعون اواضع اويضع والمؤنث منه وضعى وضعيان وضعيات

وضع وضيعى يضع در اصل يوضع بود واو واقع شد ميان ياء مفتوحه وكسره لازمه

ثقيل بود انداختند يضع شد بكسره ضاد را بفتح بدل كردند از جهت رعايت حرف

حلقى يضع شد يوضع در اصل يوضع بود يضع فعل مضارع معلوم بود چون خواستند كه مضارع

معلوم را مجهول كنند حرف اول را ضمه دادند وما قبل آخر را فتح دادند واو را كه بحال خود آمد

بعدم قاعده ... يوضع شد امر ضع ضعا ضعوا ضعي ضعا ضعن ضع را از تضع

بنا كردند تا كه علامت استقبال بود آن را حذف كردند مابعد حرف متحرك ماند امر سازان بايست

بسكون آخر آخرش را وقف كردند علامت وقفى سقوط حركت شد ضع شد ضعا را از

تضعان بنا كردند تا كه علامت استقبال بود آن را حذف كردند ما بعد حرف متحرك ماند

امر سازان بايست بسكون آخر آخرش را وقف كردند علامت وقفى سقوط نون اعرابى شد

ضعا شد مثال واوى از باب فعل يفعل الورم آماسيدن ورم يرم ورما

فهو وارم وارمان وارمون ورمة ... ورم ورم ورمان ورم

ورم اويرم وارمة وارمتان وارمات اوارم ورم اويرم ... وورم

يورم وذاك مورم ... موروم مورومان ... موروم مورومة مورومتان

مورومات مواريم ... لم يرم لم يورم لا يرم لا يورم لن يرم لن يورم

يورم الامر منه رم ... لترم ليرم ليورم والنهي عنه لا ترم لا تورم لا يرم لا يورم

الظرف منه مَیسِر مُوَیسِر مَیاسِر مُوَیسِر والآلة منه مِیسَر مُیَیسِر مَیاسِر مُیَیسِر مِیسَرة مُیَیسِرة مَیاسِر
مُیَیسِر مِیسار مُیَیسِیر مَیاسِیر مُیَیسِیر افعل التفضیل منه اَیسَر اُیَیسِر اَیاسِر
اُیَیسِر والمؤنث منه یُسری یُسَیری یُسریان یُسرَیات یُسَیر یُسَیری یُسَیرة در اصل مُیَیسِر
بود واو واقع شد میان یاء مفتوحه و کسره لازمی قبیل ایدی است [illegible] شد [illegible] اصل
مُیَیسِر بوده میسِر فعل مضارع معلوم بود چون خواستند که فعل مضارع معلوم را مجهول
کنند حرف اول را ضمه دادند ما قبل آخر را فتحه دادند [illegible] آمده بود بعده
قاعده الحذف علیها بود [illegible] شد [illegible] تصغیر ازان [illegible] است [illegible] اسم مکبر بود چون
خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضمه دادند ثانی قابل حرکت نبود آنرا
مفتوحه بدل کردند سوم جا یاء تصغیر آوردند [illegible] اول کلمه
آمد اول را بهمزه بدل کردند [illegible] شد [illegible] جمع تکسیر ازان [illegible] است [illegible] اسم
وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول مفتوح بود ثانی را
فتح دادند سوم جا الف جمع تکسیر درآوردند حرفی که بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند
بعده واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیاء بدل کردند [illegible] شد [illegible]
[illegible] را [illegible] بنا کردند تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند ما بعد حذف
متحرک ماند همان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت [illegible]
شد [illegible] شد [illegible] در اصل مُوَیسِر بود واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیاء بدل کرده
[illegible] شد [illegible] جمع تکسیر ازان [illegible] است [illegible] اسم وحدان بود چون خواستند که
اسم وحدان را جمع تکسیر کنند دگرگونه [illegible] اصلش که اصل او [illegible]
اول و ثانی را فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر درآوردند حرفی که ما بعد الف

جمع تکسیر بود چون آنرا کسره دادند مواسم شد مُوَیْسِم تصغیر از آن مِیسَم است مِیسَم اسم مکبر بود
چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که اصل او مِوْسَم بود
حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتح سوم جا یای تصغیر در آوردند حرفی که مابعد
یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مُوَیْسِم شد مَواسِم جمع تکسیر از آن مِیسَم است مِیسَم اسم آله
بود چون خواستند که اسم آله را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که اصل او
مِوْسَم بود حرف اول و ثانی را فتح دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که
مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند بعده الف ساکن ماقبل او مکسور آن الف
را بیا بدل کردند مَیاسِم شد مُیَیْسِم تصغیر از آن مِیسَم است مِیسَم اسم مکبر بود چون
خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که اصل او مِیسَم بود حرف
اول را ضمه دادند ثانی را فتح سوم جا یای تصغیر در آوردند حرفی که مابعد یای تصغیر
بود آنرا کسره دادند بعده الف ساکن ماقبل او مکسور آن الف را بیا بدل کردند مُیَیْسِم

مثال واوی از باب فَعَلَ یَفْعِلُ الوَسْم داغ نهادن وَسَمَ یَسِمُ وَسْماً

فهو واسِمٌ واسِمانِ واسِمُونَ واسِمَة وَسائِم وُسَّم وُسّار وَسّامان وَسائِم وَسِمَ اَوْسَم
واسِمَة واسِمَتانِ واسِمات اَوَاسِم وُسِّم اَوْسِمَة وُسِمَ یُوسَمُ وَسْماً فذاک مَوْسُوم
اِیسِم لم یَسِمْ لم یُوسَمْ لا یَسِمُ لا یُوسَمُ لن یَسِمَ لن یُوسَمَ الامر منه اِسِمْ لِیَسِمْ
لِیُوسَمْ والنهی عنه لا تَسِمْ لا یَسِمْ لا تُوسَمْ لا یُوسَمْ الظرف منه
مَیْسِم مَیْسِمان مَواسِم مُوَیْسِم والآلة منه مِیسَم مِیسَمان مَواسِم مُوَیْسِم
مِیسَمة مِیسَمَتان مَواسِم مُوَیْسِمة مِیسام مِیسامان مَواسِیم مُوَیْسِیم افعل التفضیل
منه اَوْسَم اَوْسَمان اَوْسَمُون اَواسِم اُوَیْسِم والمؤنث منه وُسْمی وُسْمَیان وُسْمَیات

وسم تسمی اسرا و سم اوسعا او تسمی او سمان او سمی او سمن او سم را از تو سم بنا کردند یا که
علامت استقبال بود و آنرا حذف کردند با بعد حذف ساکن ماند نظر کردند بعین کلمه
عین کلمه او مضموم بود همزه وصل بضم در اولش درآوردند او سمان باشد بسکون آخر آخر
را وقف کردند علامت وقفی ساقط با حرکت شد او سم شد مواسم جمع تکسیر است اسم
است بمعنی اسم و صدا بود چون خواستند که اسم و صدا را جمع تکسیر کنند رد کردند
بسوی اصلش که اصل او وسم بود حرف اول و ثانی را فتحه دادند سیوم جا الف
جمع تکسیر درآوردند حرفی که بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مواسم شد
علی هذا القیاس دیگر اسما نیز بسوی اصل رد میکنند **اجوف واوی از باب**
فعل یفعل القول گفتن قال یقول قولا فهو قائل قائلان قائلون قائلة قُوَّل
قُوَّل قُوُل قُوَلاء قُوّال قُوّال قُوول قُوَیل قائلة قائلتان قائلات قوائل قُوَّل
قُوَیلة وقیل یقال قولا فذاک مقول مقولان مقولون مقولة مقولتان مقولات
مقاویل مقیّل مقیلة لم یقل لم یقل لا یقول لا یقال لن یقول لن یقال الامر
قل لتقل لیقل والنهی عنه لا تقل لا تقل لا یقل لا یقل الظرف منه مقال مقالان
مقاول مقیّل والآلة منه مقول مقولان مقاول مقیّل مقولة مقولتان مقاول
مقیلة مقوال مقوالان مقاویل مقیّیل افعل التفضیل منه اقول اقولان اقولون
اقاول اقیّل والمؤنث منه قولی قولیان قولیات قُوَل قُوَیلی قال در اصل
قول بود واو متحرک ماقبل او مفتوح آن واو را بالف بدل کردند قال شد
بر این قیاس است تا قالتا قلن در اصل قولن بود واو متحرک ماقبل او مفتوح آن
واو را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و لام الف را حذف کردند

قُلْنَ شد بعده فتح قاف را بضمه بدل کردند تا دلالت کند بر حذف واو قُلْنَ شد تا قُلْنَا
تعلیل ثانی قُلْنَا در اصل قَوُلْنَ بود نقل کرده از قَوَلْنَ به قَوُلْنَ آوردند ضمه بر واو
ثقیل بود نقل کرده با قبل دادند بعد سلب حرکت ما قبل بعده التقاء ساکنین شد
میان واو و لام واو را حذف کردند قُلْنَ شد تا قُلْنَا قِیلَ در اصل قُوِلَ بود کسره
بر واو ثقیل بود نقل کرده با قبل دادند بعد سلب حرکت ما قبل بعده واو ساکن
ما قبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند قِیلَ شد تا قِیلَتَا قُلْنَ در اصل قُوِلْنَ بود
کسره بر واو ثقیل بود از آن جهت التقاء ساکنین شد میان واو و لام واو را حذف
کردند قُلْنَ شد تا قُلْنَا یَقُولُ در اصل یَقْوُلُ بود ضمه بر واو ثقیل بود نقل کرده
با قبل دادند یَقُولُ شد یَقُلْنَ در اصل یَقْوُلْنَ بود ضمه بر واو ثقیل بود نقل کرده
با قبل دادند التقاء ساکنین شد میان واو و لام واو را حذف کردند یَقُلْنَ شد
یُقَالُ در اصل یُقْوَلُ بود واو متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت واو را نقل کرده
با قبل دادند بعده واو در اصل متحرک بود اکنون ما قبل او مفتوح گشت آن
واو را با الف بدل کردند یُقَالُ شد تا یُقَالَانِ یُقَلْنَ در اصل یُقْوَلْنَ بود واو متحرک
ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت واو را نقل کرده با قبل دادند بعده واو در
اصل متحرک بود اکنون ما قبل او مفتوح گشت آن واو را با الف بدل کردند التقاء
ساکنین شد میان الف و لام الف را حذف کردند یُقَلْنَ شد بر قیاس تُقَلْنَ اسم
فاعل قَائِلٌ قَائِلَانِ قَائِلُونَ قَائِلٌ در اصل قَاوِلٌ بود واو واقع شد بعد الف
اسم فاعل که در اصل بسلامت نمانده است آن واو را بهمزه بدل کردند قَائِلٌ شد قَائِلَة
جمع تکسیر از آن قُوَّلٌ است قَائِلٌ اسم وحدان بود و چون خواستند که اسم وحدانی از جمع

تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که قاول بود حرف اول مفتوح بود وثالث را نیز فتح دادند
وتا در آخرش در آوردند والف وحدان را حذف کردند قولة شد بعده واو متحرک ما قبل
او مفتوح آن واو را با الف بدل کردند قالة شد قوال جمع تکسیر از آن قایل ست
قایل اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی
اصلش که قاول بود حرف اول را ضم دادند ثالث را مشدد ساختند فتح دادند سوم جا
الف جمع تکسیر در آوردند الف وحدان را حذف کردند قوّال شد قول قوّل قولا قولا
قوّال قوّول تمامی را بسوی اصل رد میکنند قویل تصغیر از آن قایل ست قایل اسم مکبر بود
چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که قاول بود حرف اول
را ضم دادند ثانی قابل حرکت نبود آنرا بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا یاء تصغیر در آوردند
قویول شد بعده واو و یا جمع آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند
و یا در یا ادغام کردند قویّل شد قائلة قائلتان قائلات قوائل قول قویلة قوائل جمع
تکسیر از آن قائلة ست قائلة اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند
حرف اول مفتوح ست ثانی قابل حرکت نبود آنرا بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا الف
جمع تکسیر در آوردند تاء وحدان را حذف کردند قوائل شد قول جمع تکسیر از آن قائلة ست
قائلة اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی
اصلش که قاولة بود حرف اول را ضم دادند ثالث را مشدد ساختند فتح دادند الف
وتاء وحدان را حذف کردند قُوَّل شد قویلة تصغیر از آن قائلة ست قائلة اسم مکبر بود چون
خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که قاولة بود حرف اول را
ضم دادند ثانی قابل حرکت نبود آنرا بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا یاء تصغیر در آوردند

مَقُوْوِلٌ شد بعده واو و یا بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا در یا
ادغام کردند مُقَیِّلٌ شد مَقُوْلٌ مَقُوْلَانِ مَقُوْلُوْنَ مَقَاوِیْلُ مُقَیِّلٌ مقول در اصل مَقْوُوْلٌ بود
ضمه بر واو ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند التقاء ساکنین شد میان هر دو واو
نزد بعضی واو اول که عین کلمه است افتاد لان الثانی علامة والعلامة لا تحذف پس
مقول شد بر وزن مفول و نزد بعضی واو ثانی افتاد لان الثانی زائدة والزائدة
احق بالحذف پس مقول شد بر وزن مفعل بر قیاس است در هر شش صیغه اسم
مفعول مَقَاوِیْلُ جمع تکسیر از آن مقول است مقول اسم وحدان بود چون خواستند
که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مَقْوُوْلٌ بود حرف اول مفتوح بود ثانی
را نیز فتح دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که بعد الف جمع تکسیر بود آن را
کسره دادند بعده واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را یا بدل کردند مَقَاوِیْلُ شد مُقَیِّلٌ
تصغیر از آن مقول است مقول اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند
بسوی اصلش که مَقْوُوْلٌ بود حرف اول را ضم دادند ثانی را فتح سوم جا یاء تصغیر در آوردند
حرفی که بعد یاء تصغیر بود آن را کسره دادند مُقَیْوِوْلٌ شد بعده واو ساکن ماقبل او مکسور
آن واو را یا بدل کردند مُقَیْوِیْلٌ شد بعده واو و یا بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن
بود واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند بعده اجتماع ثلاث یاءات شد و اجتماع ثلث یاءات
در کلام عرب مکروه پنداشتند بنابران یاء ثالث را نسیا حذف کردند مُقَیِّلٌ شد مَقُوْلَةٌ
مَقُوْلَتَانِ مَقُوْلَاتٌ مَقَاوِیْلُ مُقَیِّلَةٌ مَقَاوِیْلُ جمع تکسیر از آن مَقُوْلَة است مَقُوْلَة
اسم وحدان بود چون خواستند که جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مَقْوُوْلَة بود
حرف اول مفتوح است ثانی را نیز فتح دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که

مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مَقَاوِوُ گشت بعده واو ساکن ماقبل او مکسور
آن واو را بیا بدل کردند تا وحدان را حذف کردند مَقَاوِیْلُ شد مُقَیِّلَةٌ تصغیر از آن مَقُوْلَةٌ
است مَقُوْلَةٌ اسم مکبر بود چون خواستند که مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش
که مَقْوُلَةٌ گشت حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتح سوم جا یای تصغیر را آوردند چنانچه که یا بعد
یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مُقَیْوِلَةٌ گشت بعده واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا
بدل کردند مُقَیْوِیْلَةٌ شد بعده واو و یا بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن واو را بیا
کردند و یا در یا ادغام کردند مُقَیِّیْلَةٌ گشت بعده یای ثالث را حذف کردند مُقَیِّلَةٌ شد جحد معلوم
لم یَقُلْ در اصل یَقُوْلُ بود چون لم جازمه بر اول فعل مضارع در آمد آخرش را جزم کرد
علامت جزمی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین شد میان واو و لام واو را حذف
کردند لم یَقُلْ شد لم یَقُوْلَا در اصل یَقُوْلَانِ بود چون لم جازمه بر اول فعل مضارع آمد
آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط نون اعرابی شد لم یَقُوْلَا شد الی آخره در مضارع
مجهول التقاء ساکنین شد میان الف و لام لن یَقُوْلَ در اصل یَقُوْلُ بود چون
لن ناصبه بر اول فعل مضارع در آمد آخرش را نصب کرد علامت نصبی نصب
ظاهر گشت لن یَقُوْلَ شد نحو امر قُلْ قُوْلَا قُوْلُوْا قُوْلِیْ قُوْلَا قُلْنَ قُلْ را از تَقُوْلُ
بنا کردند تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند مابعد حذف متحرک ماند امر
بیان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرکت شد التقاء
ساکنین شد میان واو و لام واو را حذف کردند قُلْ شد تحلیل دوم اینست قُلْ در
اصل اُقْوُلْ بود ماخوذ از تَقُوْلُ تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند مابعد
حذف ساکن ماند نظر کردند بعین کلمه عین کلمه مضموم همزه وصل بضم در اول در آوردند

امر همان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرکت شد اُقْوُلْ شد بعده
ضمه بر واو ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند التقاء ساکنین شد میان واو و لام
واو را حذف کردند اُقُلْ شد بعده بحرکت قاف از همزهٔ وصل مستغنی شدند همزه را
نیز حذف کردند قُلْ شد قُولَا را از تَقُوْلُوْنَ بنا کردند تا که علامت استقبال بود آنرا
حذف کردند ما بعد حذف متحرک ماند امر همان باشد بسکون آخر آخرش را وقف
کردند علامت وقفی سقوط نون اعرابی شد قُولَا شد تعلیل دوم قُولَا در اصل اُقْوُلَا
بود ماخوذ از تَقُوْلُوْنَ تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند ما بعد حذف ساکن
ماند نظر کردند بعین کلمه او مضموم بود همزهٔ وصل بضم در اولش در آوردند
امر همان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط نون اعرابی
شد اُقْوُلَا شد بعده ضمه بر واو ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند اُقُولَا شد بعده
بحرکت قاف استغنا از همزهٔ وصل حاصل شد همزه را نیز حذف کردند قُولَا شد
قُولِی را از تَقُوْلِیْنَ بنا کردند تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند ما بعد حذف
متحرک ماند امر همان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط
نون اعرابی شد قُولِی شد تعلیل دوم قُولِی در اصل اُقْوُلِی بود ماخوذ از تَقُوْلِیْنَ تا که
علامت استقبال بود آنرا حذف کردند ما بعد حذف ساکن ماند نظر کردند بعین کلمه
عین کلمه او مضموم بود همزهٔ وصل بضم در اولش در آوردند امر همان باشد بسکون آخر
آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط نون اعرابی شد اُقْوُلِی شد بعده ضمه بر واو
ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند اُقُولِی شد بعده بحرکت قاف استغنا از همزهٔ وصل
حاصل شد همزه را حذف کردند قُولِی شد قُلْنَ را از تَقُلْنَ بنا کردند تا که علامت استقبال بود

آن را حذف کردند بان حذف متحرک مانند امر همان باشد بسکون آخر آخرش را چیزی نکردند زیرا که
مبنی ست و المبنی ما لا یتغیر آخره بدخول العوامل علیه قُلنَ شد تعلیل دوم قُلنَ در اصل اُقوُلنَ
بود با خود انقُولنَ تا که علامت استقبال بود آن را حذف کردند مابعد حذف ساکن با
تلفظ کردند ببین کلمه که مضموم بود همزه وصل بضم در اولش در آوردند امر همان باشد بسکون
آخر آخرش را چیزی نکردند زیرا که مبنی ست و المبنی ما لا یتغیر آخره بدخول العوامل علیه اُقوُلنَ
شد بعده ضمه بر واو ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند التقاء ساکنین شد میان واو و لام
واو را حذف کردند اُقلنَ شد بحرکت فا استغنا از همزه وصل حاصل شد همزه را نیز
حذف کردند قُلنَ شد الظرف منه مَقَالٌ مَقَالَانِ مَقَاوِلُ مُقَیِّلٌ مَقَالٌ در اصل مَقوَلٌ بود
واو متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت واو را نقل کرده بما قبل دادند واو در
اصل متحرک بود اکنون ما قبلش مفتوح گشت آن واو را با لف بدل کردند مَقَالٌ شد
مَقَاوِلُ جمع تکسیر از آن مَقَالٌ ست مَقَالٌ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم
وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مقول بود حرف اول مفتوح بود
ثانی را نیز فتح دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود
آن را کسره دادند مَقَاوِلُ شد مُقَیِّلٌ تصغیر از آن مَقَالٌ ست مَقَالٌ اسم مکبر بود چون
خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مَقوَلٌ بود حرف اول را ضم
دادند ثانی را فتح سوم جا یای تصغیر در آوردند حرفی که ما بعد یای تصغیر بود آن را
کسره دادند مُقَیوِلٌ شد بعده واو و یا بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را
یا کردند و یا در یا ادغام کردند مُقَیِّلٌ شد و الآلة منه مِقوَلٌ مِقوَلَانِ مَقَاوِلُ مُقَیِّلٌ
مقاول جمع تکسیر از آن مِقوَلٌ ست مقول اسم وحدان بود چون خواستند که جمع تکسیر کنند

حرف اول وثانی را فتح دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که ما بعد الف جمع
تکسیر بود آن را کسره دادند مَقَاوِلُ شد مُقَیِّلٌ تصغیر ازان مِقْوَلٌ است مِقْوَلٌ اسم مکبر بود چون
خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضم دادند ثانی را فتح سوم جا یای
تصغیر در آوردند حرفی که ما بعد یای تصغیر بود آن را کسره دادند مُقَیْوِلٌ شد بعده واو
ویا بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند یا در یا ادغام کردند
مُقَیِّلٌ شد مِقْوَلَةٌ مِقْوَلَتَانِ مَقَاوِلُ مُقَیِّلَةٌ مَقَاوِلُ جمع تکسیر ازان مِقْوَلَةٌ است مِقْوَلَةٌ
اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول وثانی را
فتح دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آن را
کسره دادند تاء وحدان را حذف کردند مَقَاوِلُ شد مُقَیِّلَةٌ تصغیر ازان مِقْوَلَةٌ
است مِقْوَلَةٌ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضم داد
ثانی را فتح سوم جا یای تصغیر در آوردند حرفی که ما بعد یای تصغیر بود آنرا کسره داد
مُقَیْوِلَةٌ شد بعده واو ویا بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را
یا کردند یا در یا ادغام کردند مُقَیِّلَةٌ شد مِقْوَالٌ مِقْوَالَانِ مَقَاوِیلُ مُقَیِّیلٌ مَقَاوِیلُ
جمع تکسیر ازان مِقْوَالٌ است مِقْوَالٌ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان
را جمع تکسیر کنند حرف اول وثانی را فتح دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند
حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آن را کسره دادند بعده الف ساکن ما قبل او مکسور
آن الف را با یا بدل کردند مَقَاوِیلُ شد مُقَیِّیلٌ تصغیر ازان مِقْوَالٌ است مِقْوَالٌ اسم
مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضم دادند ثانی را فتح سوم
جا یای تصغیر در آوردند حرفی که ما بعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند بعده الف ساکن

ماقبل

ماقبل او مکسور آن الف را بیا بدل کردند مقیویل شد بعده واو و یا بهم آمدند نخستین
حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند مقیّل شد بعده
یای ثالث را حذف کردند مقیل شد افعل التفضیل مثنا اقول اقولان اقولون اقاول
اقیول جمع تکسیر از ان اقول ست اقول اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را
جمع تکسیر کنند حرف اول مفتوح بود ثانی را نیز فتح دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند
حرفی که مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند اقاول شد اقیول تصغیر از ان اقول اقول
اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضم دادند ثانی را فتح سوم
جا یاء تصغیر در آوردند حرفی که مابعد یاء تصغیر بود آنرا کسره دادند اقیول شد و جائز است
که واو را بیا بدل کرده یا را در یا ادغام نمایند و اقیّل خوانند والمونث منه قولی قولیان
قولیات قول قولی قول جمع تکسیر از ان قولی ست قولی اسم وحدان بود چون خواستند
که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول مضموم ست ثانی را فتح داده الف وحدان را
حذف کردند قول شد قویلی تصغیر از ان قولی ست قولی اسم مکبر بود چون خواستند که
اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول مضموم ست ثانی را فتح داده سوم جا یاء تصغیر در آوردند
قویلی شد نون ثقیله قولنّ در اصل قل بود چون نون تاکید ثقیله بدو متصل شد
ماقبل نون تاکید ثقیله مبنی بر فتح گشت واو محذوفه را باز آوردند بعدم قاعده الحذف
علیها قولنّ شد قولانّ در اصل قولا بود چون نون تاکید ثقیله بدو متصل شد قولانّ
شد قولُنّ در اصل قولوا بود چون نون تاکید ثقیله بدو متصل شد التقاء ساکنین
میان واو و نون مدغم واو را حذف کردند ضمه را باقی گذاشتند تا دلالت کند
بر حذف واو قولُنّ شد قولِنّ در اصل قولی بود چون نون تاکید ثقیله بدو متصل شد.

التقای ساکنین شد میان یاء و نون مدغم یا را حذف کردند و کسره را باقی گذاشتند تا دلالت کند بر حذف یا قُولِنَّ شد قُلْنَانِّ در اصل قُلْنَنَّ بود چون نون تاکید ثقیله به وی متصل شد اجتماع ثلاث نونات گردید و اجتماع ثلاث نونات را در کلام عرب مستکره می‌داشتند بنا بر آن الف فاصله در میان نون جمع و نون تاکید ثقیله در آوردند قُلْنَانِّ شد

اجوف یائی از باب فَعَلَ یَفْعِلُ البیع فروختن و خریدن باعَ یَبِیعُ بَیْعاً

فهو بائع بائعان بائعون بائعة بایع بیّع بیّع بیّاع بیعان بیاع بیوع بویع بائعة بائعتان بائعات بوائع بیع بیعة و بیع بیاع بیعاً فذاک مبیع مبیعان مبیعون مبیعة مبیعتان مبیعات مبائع مبیع مبیعتان لم یبع لم یُبَع لا یبیع لا یباع لن یبیع لن یباع الامر منه بِعْ لِتَبِعْ لِیَبِعْ لِیُبَعْ والنهی عنه لا تَبِعْ لا تُبَعْ لا یَبِعْ لا یُبَعْ الظرف منه مبیع مبیعان مبائع مُبَیْع و الآلة منه مبیع مبیعان مبایع مبیعة مبیعتان مبائع مبیعة مبیاع مبیاعان مبایع مبیع مبیع افعل التفضیل منه ابیع ابیعان ابیعون اباییع ابیع والمؤنث منه بیعی بیعیان بیعیات بیع بیعی باع در اصل بَیَعَ بود یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند باع شد بر قیاس تا باعا بعن در اصل بَیَعْنَ بود یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و عین الف را حذف کردند بَعْنَ شد بعده فتح با را بکسره بدل کردند تا دلالت کند بر حذف یا بِعْنَ شد تعلیل دوم بعن در اصل بَیِعْنَ بود نقل کرده از بیعن به بیعن آوردند کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده بماقبل دادند بعده سلب حرکت ماقبل التقاء ساکنین شد میان یا و عین یا را حذف کردند بعن شد بهمین دو وجه ست تعلیل تا بِعْنَا یبیع در اصل یَبْیِعُ بود کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده

بماقبل

بما قبل دادند یَبِیعُ شد یَبِعْنَ در اصل یَبْیِعْنَ بود کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعده التقاء ساکنین شد میان یا و عین یا را حذف کردند یَبِعْنَ شد بِیعُ در اصل بْیِعْ بود کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعد سلب حرکت ما قبل بِیعَ شد بِعْنَ در اصل بْیِعْنَ بود کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعده سلب حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد میان یا و عین یا را حذف کردند بِعْنَ شد بِیعَ در اصل بُیِعَ بود یا متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند بعده یا در اصل متحرک بود اکنون ما قبل او مفتوح گشت آن یا را بالف بدل کردند یُباعُ شد یُباعان یُبَعْنَ و تُبَعْنَ در اصل یُبْیَعْنَ و تُبْیَعْنَ بود یا متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند بعده یا در اصل متحرک بود اکنون ما قبل او مفتوح گشت آن یا را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و عین الف را حذف کردند یُبَعْنَ و تُبَعْنَ شد اسم فاعل بائِعٌ در اصل بایِعٌ بود یا واقع شد بعد الف اسم فاعل در اصل بسلامت نمانده است آن یا را بهمزه بدل کردند بائِعٌ شد باعَةٌ جمع تکسیر از ان بایِعٌ است بایِعٌ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که اصل بایِعٌ بود حرف اول مفتوح است ثالث را نیز فتح دادند تا در آخرش در آورده الف وحدان را حذف کردند بَیَعَةٌ شد بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند باعَةٌ شد بُیّاعٌ جمع تکسیر از ان بایِعٌ است بایِعٌ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که اصل او بایِعٌ است حرف اول را ضم دادند ثالث را شد ساخته فتح دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آورده الف وحدان را حذف کردند

بیایع شد بیع بیعا بیعان بیایع بیوع بویع تمامی را بسوی اصل رد میکنند بیّع
جمع تکسیر از ان بایع ست بایع اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع
تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که بایع بود حرف اول را ضم دادند ثالث را ساکن
ساختند الف وحدانرا حذف کردند بیع شد بعده ضمه بارا بکسره بدل کردند از جهت مناسبت
با بیع شد همچنین بیعان ست بویع تصغیر از ان بایع ست بایع اسم مکبر بود چون خواستند که
اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که اصل او بایع ست حرف اول را ضم دادند
وثانی قابل حرکت نبود آنرا بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا یای تصغیر درآوردند بویّیع شد
بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند
بویّع شد بائعة بائعتان بائعات بوایع بیّع بیّعة بوایع جمع تکسیر از ان بائعة ست
بائعة اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول مفتوح ست
ثانی قابل حرکت نبود آنرا بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا الف جمع تکسیر درآوردند
تا وحدانرا حذف کردند بوایع شد الی آخره بویعة تصغیر از ان بائعة ست بائعة اسم مکبر بود
چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که اصل او بائعة بود
حرف اول را ضم دادند ثانی قابل حرکت نبود آنرا بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا یای
تصغیر درآوردند بویّیعة شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی
متحرک اول را در دوم ادغام کردند بویّعة شد اسم مفعول مبیع مبیعان مبیعون
مبایع مبیّع مبیع در اصل مبیوع بود ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند
التقای ساکنین شد میان واو و یا و نزد بعضی حرف اول افتاد ولان الثانی علامة
والعلامة لا تحذف مبوع شد بر وزن مفول بعده ضمه با را بکسره بدل کردند تا دلالت

کنند بعضی گفته‌اند بعده واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند مبیع شد بر وزن
مفیل شد و بعضی حرف ثانی افتاد لان الزائدة والزائدة احق بالحذف مبیع شد بعده ضمه
با را بکسره بدل کردند برای مناسبت یا مبیع شد بر وزن مفعل مبایع جمع تکسیر از آن
مبیع است مبیع اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند
بسوی اصلش که اصل او مبیوع بود حرف اول مفتوح است ثانی را نیز فتح دادند
سوم جای الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند
مبایوع شد بعده واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند مبایع شد
مبیع تصغیر از آن مبیع است مبیع اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند
رد کردند بسوی اصلش که اصل او مبیوع است حرف اول را ضم دادند ثانی را
فتح سوم جای یای تصغیر در آوردند حرفی که ما بعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند بعده واو
ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند مبییع شد بعده دو حرف از یک جنس
بهم آمدند مبییع از ایشان ساکن اول یا و دوم او ادغام کردند مبیّیع شد بعده یا و
ثالث را حذف کردند مبیّع شد مبیعة مبیعتان مبیعات مبایع جمع تکسیر از آن مبیعة است
مبیعة اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند
بسوی اصلش که اصل او مبیوعة است حرف اول مفتوح بود ثانی را نیز فتح دادند
الی آخره مبیّعة تصغیر از آن مبیعة است مبیعة اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر
کنند رد کردند بسوی اصلش که اصل او مبیوعة بود حرف اول را ضم دادند ثانی را فتح سوم
جای یای تصغیر در آوردند حرفی که ما بعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مبییوعة شد بعده واو ساکن
ما قبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند مبییعة شد بعده دو حرف از یک جنس

سوم آن که نخستین از ایشان حرف ساکن بود اول را در دوم ادغام کردند بِیعَ شد بعده یای
ثالث را حذف کردند بِیعْ شد الامر منه بِعْ بِیعَا بِیعُوا بِیعِی بِیعَا بِعْنَ بِعْ را از تَبِیعُ بنا کردند
تا که علامت استقبال بود آن را حذف کردند بعد حذف متحرک ماند امر همان باشد بسکون
آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین شد میان
یا و عین یا را حذف کردند بِعْ شد تعلیل دوم بِعْ در اصل اِبْیِعْ بود ماخوذ از تَبِیعُ تا که
علامت استقبال بود آن را حذف کردند بعد حذف ساکن ماند نظر کردند بعین کلمه
عین کلمه او مکسور بود همزه وصل بکسره در اولش در آوردند امر همان باشد بسکون آخر
آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرکت شد اِبْیِعْ گردید بعده کسره بر یا ثقیل بود
نقل کرده بماقبل دادند التقاء ساکنین شد میان یا و عین یا را حذف کردند اِبِعْ شد بعده
بحرکت با از همزه وصل استغنا گردید همزه را نیز حذف کردند بِعْ شد بِیعَا را از تَبِیعَانِ بنا کردند
تا که علامت استقبال بود آن را حذف کردند بعد حذف متحرک ماند امر همان باشد بسکون آخر
آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط نون اعرابی شد بِیعَا شد تعلیل دوم بِیعَا در اصل
اِبْیِعَا بود ماخوذ از تَبِیعَانِ تا که علامت استقبال بود آن را حذف کردند بعد حذف ساکن ماند
نظر کردند بعین کلمه عین کلمه او مکسور بود همزه وصل بکسره در اولش در آوردند امر همان باشد
بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط نون اعرابی شد اِبْیِعَا شد بعده
کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده بماقبل دادند اِبِیعَا شد بعده بحرکت با از همزه وصل استغنا
حاصل گشت همزه را حذف کردند بِیعَا شد بِیعُوا در اصل اِبْیِعُوا بود ماخوذ از تَبِیعُونَ تا که
علامت استقبال بود آن را حذف کردند الی آخر تعلیل بِیعِی در اصل اِبْیِعِی بود ماخوذ
از تَبِیعِینَ تا که علامت استقبال بود آن را حذف کردند الی آخر تعلیل بِعْنَ در اصل اِبْیِعْنَ بود

ماخوذ از تَبْتَعِنَ تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند بعد حذف ساکن ماند نظر کردند
بر عین کلمه او مکسور بود همزهٔ وصل بکسر اولش در آوردند امر حاضر باشد بسکون
آخر آخرش را هیچ نکردند زیرا که مبنی است اِبْتِعْنَ شد بعده کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده
بما قبل دادند التقاء ساکنین شد میان یا و عین یا را حذف کردند اِبْتِعْنَ شد بعده
بحرکت یا از همزهٔ وصل استغنا حاصل شد همزه را حذف کردند بِعْنَ شد بِیْعَنَّ در اصل
بِعْ بود چون نون تاکید ثقیله بوی متصل شد ما قبل نون مبنی بر فتح گشت یا محذوف و فه باز
آمد لعدم قاعدة الحذف علیها بِیْعَنَّ شد لِیُبَاعَنَّ در اصل لِیُبَعْ بود چون نون تاکید
ثقیله بوی متصل شد ما قبل نون مبنی بر فتح گشت الف محذوفه باز آمد لعدم قاعدة
الحذف علیها لِیُبَاعَنَّ شد بر همین قیاس در اول کلمه غائب معلوم و مجهول یا
والف محذوفه را باز می آرند همچنین در متکلم این هر دو خواه ثقیله خواه خفیفه بر همین قیاس
درنهی الظرف مَبِیْعٌ مَبِیْعَانِ مَبَایِعُ مُبَیِّعٌ مَبِیْعٌ در اصل مَبْیِعٌ بود کسره بر یا ثقیل بود نقل
کرده بما قبل دادند مَبِیْعٌ شد مَبَایِعُ جمع تکسیر از ان مَبِیْعٌ است مَبِیْعٌ اسم وحدان بود چون
خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مَبْیِعٌ بود حرف اول
مفتوح بود ثانی را نیز فتح دادند سوم جا الف علامت جمع تکسیر در آوردند مَبَایِعُ شد
مُبَیِّعٌ تصغیر از ان مَبِیْعٌ است مَبِیْعٌ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند
رد کردند بسوی اصلش که مَبْیِعٌ بود حرف اول را ضم دادند ثانی را فتح سوم جا یای تصغیر
در آوردند مُبَیْیِعٌ شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن
بود اول را در دوم ادغام کردند مُبَیِّعٌ شد والآلة مِبْیَعٌ مِبْیَعَانِ مَبَایِعُ مُبَیِّعٌ مَبَایِعُ
جمع تکسیر از ان مِبْیَعٌ است مِبْیَعٌ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان

راجمع تکسیر کنند حرف اول را ضم ثانی را فتح دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفیکه
مابعد الف جمع تکسیر بود آن را کسره دادند مَبَایِعُ شد مُبَيِّعٌ تصغیر از ان مَبِيعٌ است مَبِيعٌ اسم
مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضم دادند ثانی را فتح سوم
جا یار تصغیر در آوردند حرفیکه مابعد یار تصغیر بود ان را کسره دادند مُبَيْيِعٌ شد بعده
دو حرف از یک جنس بهم آمدند نخستین از ایشان ساکن اول را در دوم ادغام کردند
مُبَيِّعٌ شد مُبَيِّعَةٌ مُبَيِّعَتَانِ مَبَايِعُ مُبَيِّعَةٌ و مَبَايِعُ که جمع تکسیر مَبِيعَةٌ است تار وحدان
را حذف کردند باقی بر این قیاس مُبَيِّعَةٌ تصغیر از ان مَبِيعَةٌ است مَبِيعَةٌ
اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضم دادند ثانی
را فتح سوم جا یار تصغیر در آوردند حرفیکه مابعد یار تصغیر بود آن را کسره دادند مُبَيْيِعَةٌ
شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند نخستین از ایشان ساکن بود اول را در دوم
ادغام کردند مُبَيِّعَةٌ شد مِبْيَاعٌ مِبْيَاعَانِ مَبَايِيعُ مُبَيِّيعٌ مَبَايِيعُ جمع تکسیر از ان مِبْيَاعٌ است
مِبْيَاعٌ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول و
ثانی را فتح دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفیکه مابعد الف جمع تکسیر بود آن را
کسره دادند بعده الف ساکن ماقبل او مکسور آن الف را بیا بدل کردند مَبَايِيعُ شد مُبَيِّيعٌ
تصغیر از ان مِبْيَاعٌ است مِبْيَاعٌ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف
اول را ضم دادند ثانی را فتح سوم جا یار تصغیر در آوردند حرفیکه مابعد یار تصغیر بود آن را
کسره دادند بعده الف ساکن ماقبل او مکسور آن الف را بیا بدل کردند مُبَيْيِيعٌ شد بعده دو
حرف از یک جنس بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود اول را در دوم ادغام
کردند مُبَيِّيعٌ شد بعده یار ثالث را حذف کردند مُبَيِّعٌ شد افعل التفضیل منه أَبْيَعُ أَبْيَعَانِ أَبْيَعُونَ أَبَايِعُ

أَبْيِعْ أَبَايِعْ جمع تکسیر ازان أَبْيَعْ است أَبْيَعْ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را
جمع تکسیر کنند حرف اول مفتوح است ثانی را نیز فتح دادند سوم جا الف جمع تکسیر درآوردند
حرفیکه بابعد الف جمع تکسیر بود آن را کسره دادند أَبَايِعْ شد أُبَيِّعْ تصغیر ازان أَبْيَعْ است أَبْيَعْ
بکر بود چون خواستند که اسم بکر را مصغر کنند حرف اول را ضم دادند ثانی را فتح سوم جا
یاے تصغیر درآوردند حرفیکه بابعد یا تصغیر بود آنرا کسره دادند أُبَيْيِعْ شد بعد دو
حرف از یک جنس بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود اول را در دوم ادغام
کردند أُبَيِّعْ شد والمونث منه بَيْعَى بَيْعَيَانِ بَيْعَيَاتٌ بُيَّعٌ بُيَيْعَى بِيَيْعَى دراصل بُيَيْعَى
بود ضمه یا را بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا بِيَيْعَى شد و درباقی و نیز همین
قیاس است بُيَّعٌ جمع تکسیر ازان بَيْعَى است بَيْعَى اسم وحدان بود چون خواستند که اسم
وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوے اصلش که بُيَيْعَى بود حرف اول مضموم است ثانی
را فتح داده الف وحدان را حذف کردند بُيَّعٌ شد بُيَيْعَى تصغیر ازان بَيْعَى است بَيْعَى اسم
بکر بود چون خواستند که اسم بکر را مصغر کنند رد کردند بسوے اصلش که بُيَيْعَى بود حرف
اول مضموم است ثانی را فتح داده سوم جا یا تصغیر درآوردند بُيَيْعَى شد

صرف صغیر ثلاثی مجرد اجوف واوی از باب فَعِلَ يَفْعَلُ الخوف ترسیدن

خَافَ يَخَافُ خَوْفًا فَهُوَ خَائِفٌ خَائِفَانِ خَائِفُونَ خَائِفَةٌ خَوَائِفُ خُوَّفٌ خُوَّفٌ خُوَّافٌ
خُوفَانٌ خِوَافٌ خُوُوفٌ خُوَيْفٌ خَائِفَةٌ خَائِفَتَانِ خَائِفَاتٌ خَوَائِفُ خُوَّفٌ خُوَيْفَةٌ
وخِيفَ يُخَافُ خَوْفًا فذاك مَخُوفٌ مَخُوفَانِ مَخُوفُونَ مَخُوفَةٌ مَخُوفَتَانِ مَخُوفَاتٌ مَخَاوِيفُ
مُخَيِّفٌ مُخَيِّفَةٌ لَمْ يَخَفْ لَا يَخَافُ لَا يُخَافُ لَنْ يَخَافَ لَنْ يُخَافَ الامر منه خَفْ
لِتَخَفْ لِيَخَفْ لِيُخَفْ والنهي عنه لَا تَخَفْ لَا يَخَفْ لَا يُخَفْ الظرف

منه مُخَافٌ مُخَافَانِ مُخَاوِفُ مُخِيفَةٌ والآلة منه مِخْوَفٌ مِخْوَفَانِ مَخَاوِفُ مِخْيَفٌ مِخْوَفَةٌ
مِخْوَفَتَانِ مَخَاوِفُ مِخْيَفَةٌ مِخْوَافٌ مِخْوَافَانِ مَخَاوِيفُ مُخَيِّفٌ افعل التفضيل منه أَخْوَفُ
أَخْوَفَانِ أَخْوَفُونَ أَخَاوِفُ أُخَيِّفٌ والمونث منه خُوفَى خُوفَيَانِ خُوفَيَاتٌ خُوَفٌ
خُوَيْفَى خَافَ در اصل خَوِفَ بود واو متحرک ماقبل مفتوح آن واو را بالف بدل
کردند خَافَ شد برین قیاس تا خَافَتَا خِفْنَ در اصل خَوِفْنَ بود کسره بر واو ثقیل بود
نقل کرده بماقبل دادند بعد سلب حرکت ماقبل بعده واو ساکن ماقبل او مکسور
آن واو را بیا بدل کردند التقاء ساکنین شد میان یا و فا یا را حذف کردند خِفْنَ شد
وبرین قیاس تا خِفْنَ خِيفَ در اصل خُوِفَ بود کسره بر واو ثقیل بود نقل کرده بماقبل دادند
بعد سلب حرکت ماقبل بعده واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند خِيفَ شد
همین قیاس است تا خِيفَتَا خِفْنَ در اصل خُوِفْنَ بود کسره بر واو ثقیل بود نقل کرده بماقبل
دادند بعد سلب حرکت ماقبل بعده واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند
التقاء ساکنین شد میان یا و فا یا را حذف کردند خِفْنَ شد و همچنین است تا خِفْنَا مضارع
معلوم يَخَافُ يَخَافَانِ الخ يَخَافُ در اصل يَخْوَفُ بود واو متحرک ماقبل او حرف صحیح
ساکن حرکت واو را نقل کرده بماقبل دادند واو در اصل متحرک بود اکنون ماقبل او
مفتوح گشت آن واو را بالف بدل کردند يَخَافُ شد برین قیاس دیگر صیغها تا يَخَفْنَ
در اصل يَخْوَفْنَ بود واو متحرک ماقبل او حرف صحیح ساکن حرکت واو را نقل کرده
بماقبل دادند واو در اصل متحرک بود اکنون ماقبل او مفتوح گشت آن
واو را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و فا الف را حذف کردند
يَخَفْنَ شد وبرین قیاس مضارع معلوم است مضارع مجهول لم يُخَفْ در اصل يُخَافُ بو

مضارع معلوم و مجهول

چون لم جازمه در اول فعل مضارع غائب درآمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط
حرکت شد التقاء ساکنین شد میان الف و فا الف را حذف کردند لم یخف شد لم یخافا
در اصل یخافان بود چون لم جازمه در اول فعل مضارع غائب معلوم درآمد آخرش را جزم
کرد علامت جزمی سقوط نون اعرابی شد لم یخافا گردید اسم فاعل خائف در اصل خاوِف بود
واو واقع شد بعد الف اسم فاعل آن واو را بهمزه بدل کردند خائف شد الخ خافة جمع
تکسیر از آن خائف است خائف اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر
کنند رد کردند بسوی اصلش که خاوِف بود حرف اول مفتوح ساختند ثانی را تبع ضمه داد واو
الف وها از آن حذف کردند عوض او تاء در آخرش درآوردند خَوَفَة شد بعده واو متحرک
ماقبل او مفتوح آن واو را بالف بدل کردند خافة شد مخوف در اصل مخووف بود ضمه
بر واو ثقیل بود نقل کرده بماقبل دادند التقاء ساکنین شد میان هر دو واو نزد
بعضی واو اول را حذف کردند لان الثانی علامة والعلامة لا تحذف مخوف شد بر وزن
مفول ونزد بعضی واو ثانی را حذف کردند لانه زائدة والزائدة احق بالحذف مخوف شد
بر وزن مفعُل بجهت قیاس باقیست لن یخافَ در اصل یخافُ بود چون لن ناصبه
در اول فعل مضارع معلوم درآمد آخرش را نصب کرد علامت نصبی نصب ظاهر گشت
لن یخافَ شد لن یخافا در اصل یخافان بود چون لن ناصبه در اول فعل مضارع معلوم
درآمد آخرش را نصب کردند علامت نصبی سقوط نون اعرابی شد لن یخافا گردید خَف را
از تخاف بنا کردند تاکه علامت استقبال بود آنرا حذف کردند مابعد حرف متحرک بود ازمیان
باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین
شد میان الف و فا الف را حذف کردند خَف شد خافا را از تخافان بنا کردند

قاعده بنای امر از اجوف واوی از فتح [illegible] تعلیل اول از تخاف

تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند مابعد حذف متحرک ماند امر بمان باشد بسکون
آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط نون اعرابی شد خافا تعلیل دوم
خَفْ در اصل اِخْوَفْ بود ماخوذ از تَخْوَفُ تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند
مابعد حذف ساکن ماند نظر کردند بعین کلمه عین کلمه او مفتوح بود همزهٔ وصل بکسر اولش
در آوردند امر بمان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط
حرکت شد اِخْوَفْ گشت بعده واو متحرک ماقبل او حرف صحیح ساکن حرکت واو را
نقل کرده بماقبل دادند واو در اصل متحرک بود الکنون ماقبل او مفتوح گشت آن
واو را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و فا الف را حذف کردند
اِخَفْ شد بعده بحرکت خا استغنا از همزهٔ وصل حاصل شد همزه را نیز حذف کردند
خَفْ شد خافا در اصل اِخْوَفا بود ماخوذ از تَخْوَفانِ تا که علامت استقبال بود الخ خافی
در اصل اِخْوَفِی بود ماخوذ از تَخْوَفِینَ الی آخره خَفْنَ در اصل اِخْوَفْنَ بود ماخوذ از تَخْوَفْنَ
تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند مابعد حذف ساکن ماند نظر کردند بعین
کلمه عین کلمه او مفتوح بود همزهٔ وصل بکسر در اول او در آوردند امر بمان باشد
بسکون آخر آخرش را تغییری نکردند زیرا که مبنی است بعده واو متحرک ماقبل او حرف
صحیح ساکن حرکت واو را نقل کرده بماقبل دادند واو در اصل متحرک بود الکنون ماقبل
او مفتوح گشت آن واو را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و فا
الف را حذف کردند اِخَفْنَ شد بعده بحرکت خا از همزهٔ وصل مستغنی شدند همزه را
نیز حذف کردند خَفْنَ شد نون تاکید ثقیله خافَنَّ خافانِّ خافُنَّ خافِنَّ خافانِّ
خَفْنانِّ خافَنَّ در اصل خَفْ بود چون نون تاکید ثقیله بوی متصل شد ماقبل نون

[illegible] خَفْ
[illegible]
تعلیل دوم از تَخْوَفُ
تعلیل سوم اِخْوَفْنَ - خَفْنَ

تاکید ثقیله مبنی بر فتح گشت الف تخاف را از آورده بعدم قاعدة الحذف علیها تخافنّ شد
با نون خفیفه تخافن تخافن تخافن تثنیه وجمع مؤنث با نون خفیفه نیامده وتعلیل نون خفیفه
بر قیاس نون ثقیله است الظرف منه مَخَاف مَخَافان مَخَاوِف مُخَیْف مُخَیْفات واصل مَخْوَف
بود واو متحرک ماقبل او حرف صحیح ساکن حرکت واو را نقل کرده بماقبل داده بعده واو در
اصل متحرک بود اکنون ماقبل او مفتوح گشت آن واو را با الف بدل کردند مخاف شد
والآلة منه مِخْوَف مِخْوَفان مَخَاوِف مُخَیْوِف مِخْوَفة مِخْوَفتان مَخَاوِف مُخَیْوِفة مِخْوَاف الخ تعلیل
هر یک از ما سبق می برآید ناقص واوی از باب فَعَلَ یَفْعُلُ الدُّعَاءُ والدَّعْوَة

ناقص واوی نصر

خواندن دعا یدعو دعاءً ودعوةً فهو داعٍ داعیان داعون دعاة ودعا
ودُعِیَ یُدْعَی دُعَاءً ودَعْوَةً فهو مدعوٌّ داعیة داعیتان داعیات ودواعٍ و
دُعِیَ یُدْعَی دُعَاءً ودَعْوَةً فهو مَدْعُوٌّ فذاک مَدْعُوٌّ مَدْعُوَّان مَدْعُوُّون مَدْعُوَّة
مَدْعُوَّتان مَدْعُوَّات مَدَاعٍ مُدَیْعِیٌّ مُدَیْعِیَة لم یَدْعُ لم یُدْعَ لا یَدْعُو لا یُدْعَی لن یَدْعُوَ لن
یُدْعَی الامر منه اُدْعُ لِیُدْعَ لِیَدْعُ والنهی عنه لا تَدْعُ لا تُدْعَ لا یَدْعُ لا
یُدْعَ الظرف منه مَدْعًی مَدْعَیان مَدَاعٍ مُدَیْعٍ والآلة منه مِدْعًی مِدْعَیان مَدَاعٍ مُدَیْعٍ
مِدْعَاة مِدْعَاتان مَدَاعٍ مُدَیْعِیَة مِدْعَاء مِدْعَاوان مَدَاعِی مُدَیْعِیّ افعل التفضیل منه
اَدْعَی اَدْعَیان اَدْعَون اَدَاعٍ اُدَیْعٍ والمؤنث منه دُعْوَی دُعْوَیان دُعْوَیات دُعًی
دُعَیَّی ماضی معلوم دَعَا دَعَوَا دَعَوْا دَعَتْ دَعَتَا دَعَوْنَ دَعَوْتَ دَعَوْتُمَا دَعَوْتُمْ
دَعَوْتِ دَعَوْتُمَا دَعَوْتُنَّ دَعَوْتُ دَعَوْنَا ماضی مجهول دُعِیَ دُعِیَا دُعُوا دُعِیَتْ دُعِیَتَا
دُعِینَ دُعِیتَ دُعِیتُمَا دُعِیتُمْ دُعِیتِ دُعِیتُمَا دُعِیتُنَّ دُعِیتُ دُعِینَا مضارع
معلوم یَدْعُو یَدْعُوَانِ یَدْعُونَ تَدْعُو تَدْعُوَانِ یَدْعُونَ تَدْعُو تَدْعُوَانِ تَدْعُونَ

تَدْعِیْنَ تَدْعُوَانِ تَدْعُوْنَ اَدْعُوْ نَدْعُوْ مضارع مجهول یُدْعیٰ یُدْعَیَانِ یُدْعَوْنَ تُدْعیٰ
تُدْعَیَانِ یُدْعَیْنَ تُدْعیٰ تُدْعَیَانِ تُدْعَوْنَ تُدْعَیْنَ تُدْعَیَانِ تُدْعَیْنَ اُدْعیٰ نُدْعیٰ دَعَا در
اصل دَعَوَ بود واو متحرک ما قبل او مفتوح آن واو را با الف بدل کردند دَعَا شد
دَعَوْا در اصل دَعَوُوْا بود واو متحرک ما قبل او مفتوح آن واو را با الف بدل کردند التقاء
ساکنین شد میان الف و واو الف را حذف کردند دَعَوْا شد دَعَتْ در اصل
دَعَوَتْ بود واو متحرک ما قبل او مفتوح آن واو را با الف بدل کردند التقاء ساکنین
شد میان الف و تا الف را حذف کردند دَعَتْ شد دَعَتَا در اصل دَعَوَتَا بود واو
متحرک ما قبل او مفتوح آن واو را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف
و تا الف حقیقةً ساکن و تا حکماً ساکن الف را حذف کردند دَعَتَا شد از دَعَوْنَ تا
دَعَوْنَا بر اصل خود اند دُعِیَ در اصل دُعِوَ بود واو واقع شد بعد از کسره آن واو را بیا
بدل کردند دُعِیَ شد دُعِیَا در اصل دُعِوَا بود واو واقع شد بعد از کسره آن واو را بیا
بدل کردند دُعِیَا شد دُعُوْا در اصل دُعِوُوْا بود واو واقع شد بعد از کسره آن واو را بیا
بدل کردند دُعِیُوْا شد ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعد از سلب حرکت
ما قبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف کردند دُعُوْا شد دُعِیَتْ در اصل دُعِوَتْ
بود واو واقع شد بعد از کسره آن واو را بیا بدل کردند دُعِیَتْ شد دُعِیَتَا در اصل دُعِوَتَا
بود واو واقع شد بعد از کسره آن واو را بیا بدل کردند دُعِیَتَا شد دُعِیْنَ در اصل دُعِوْنَ
بود واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند دُعِیْنَ شد تا دُعِیْنَا همین تعلیل است
مضارع معلوم یَدْعُوْ در اصل یَدْعُوُ بود ضمه بر واو ثقیل بود انداختند یَدْعُوْ شد یَدْعُوَانِ بر
اصل خود است یَدْعُوْنَ در اصل یَدْعُوُوْنَ بود ضمه بر واو ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد

میان ہر دو واو واو اول را حذف کردند یَدْعُوْنَ شد تَدْعُوْ در اصل تَدْعُوُ بود ضمه بر
واو ثقیل بود انداختند تَدْعُوْ شد تَدْعُوَانِ و یَدْعُوْنَ بر اصل خود اند تعلیل تَدْعُوْنَ یَدْعُوْ
یکیست تَدْعِیْنَ در اصل تَدْعُوِیْنَ بود کسره بر واو ثقیل بود نقل کرده بما قبل واو دادند بعد
سلب حرکت ما قبل واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند التقاء ساکنین
شد میان ہر دو یا یاء اول را حذف کردند تَدْعِیْنَ شد تَدْعُوَانِ و تَدْعُوْنَ بر اصل
خود اند تعلیل اُدْعُوْ و نَدْعُوْ مانند تعلیل یَدْعُوْ و تَدْعُوْ ست مضارع مجهول یُدْعٰی در

۱ یُدْعٰی کی تعلیل

اصل یُدْعَوُ بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ما قبل او ضمه نبود آن واو را
بیا بدل کردند یُدْعَیُ شد یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند یُدْعٰی شد
یُدْعَیَانِ در اصل یُدْعَوَانِ بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ما قبل او ضمه

۲ یُدْعَوَان - یُدْعَیَان کی تعلیل

نبود آن واو را بیا بدل کردند یُدْعَیَانِ شد یُدْعَوْنَ در اصل یُدْعَوُوْنَ بود واوی بود
در کلمه ثالث چون رابع گشت ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند یُدْعَیُوْنَ شد

۳ یُدْعَوُوْن - یُدْعَوْن کی تعلیل

بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف
و واو الف را حذف کردند یُدْعَوْنَ شد تعلیل تُدْعٰی و نُدْعٰی یکیست و تعلیل یُدْعَیَانِ تُدْعَیَانِ
یکیست تُدْعَیْنَ در اصل تُدْعَوِیْنَ بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ما قبل او

۴ تُدْعَوُوْن - تُدْعَوْن ۵ تُدْعَوِیْن - تُدْعَیْن

ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند تُدْعَیِیْنَ شد تعلیل تُدْعَوْنَ و یُدْعَوْنَ یکیست تُدْعَیْنَ در
اصل تُدْعَوِیْنَ بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا
بدل کردند تُدْعَیِیْنَ شد بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند التقاء
ساکنین شد میان الف و یا الف را حذف کردند تُدْعَیْنَ شد تعلیل تُدْعَیْنَ و یُدْعَیْنَ یکیست
و تعلیل اُدْعٰی و نُدْعٰی یکیست اسم فاعل دَاعٍ در اصل دَاعِوٌ بود واو واقع شد بعد از کسره آن

۶ دَاعِوٌ - دَاعٍ

واو را بیا بدل کردند داعِیٌ شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد میان
یا و تنوین یا را حذف کردند داعٍ شد داعِیَانِ در اصل داعِوَانِ بود واو واقع شد بعد
از کسره آن واو را بیا بدل کردند داعِیَانِ شد داعُوْنَ در اصل داعِوُوْنَ بود واو را واقع
شد بعد از کسره آن واو را بیا بدل کردند داعِیُوْنَ شد ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده
بما قبل دادند بعد از سلب حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف
کردند داعُوْنَ شد دُعَاةٌ جمع تکسیر از آن داعٍ ست داعٍ اسم وحدان بود چون خواستند
که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که داعِوٌ بود حرف اول مفتوح ست
ثالثش را فتحه دادند و الف وحدان را حذف کرده عوض او تا در آخرش در آوردند
دَعَوَةٌ شد بعده واو متحرک ما قبل او مفتوح آن واو را بالف بدل کردند دَعَاةٌ شد.
بعده فتحه دال را بضمه بدل کردند تا ملتبس نشود بصلوة و قناة که ایشان مفرد اند جمع
دُعَاةٌ شد دُعَّاءٌ جمع تکسیر از آن داعٍ ست داعٍ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم
وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که داعِوٌ بود حرف اول را ضمه دادند ثالث را
مشدد ساختند فتحه دادند بعد از مشدد الف جمع تکسیر در آورده الف وحدان را
حذف کردند دُعَّاوٌ شد بعده واو واقع شد بطرف پیش از و ضمه نبود آن واو را بیا
بدل کردند دُعَّایٌ شد بعده یا واقع شد بطرف و پیش از و الف اسم فاعل بود آن یا را
بهمزه بدل کردند دُعَّاءٌ شد دُعًّی جمع تکسیر از آن داعٍ ست داعٍ اسم وحدان بود چون
خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که داعِوٌ بود حرف اول را
ضمه دادند ثالث را مشدد ساختند فتحه دادند و الف وحدان را حذف کردند دُعَّوٌ شد بعده واو
واقع شد در اسم متمکن بطرف پیش از و ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند دُعَّیٌ شد بعده ضمه

داعِیُوْنَ - داعُوْنَ

داعٍ ج دُعَاة از داعِی
دَعَوَةٌ = دُعَاةٌ

بر یا ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند دُعًی شد
دُعِیٌّ جمع تکسیر از ان دَاعٍ است دَاعٍ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع
تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که دَعْوٌ بود حرف اول را ضمه دادند ثالث را سکون ساختند
الف وحدان را حذف کردند دُعُوٌّ شد بعده واو واقع شد بر طرف در اسم متمکن پیش از و
ضمه بود آن واو را بیا بدل کردند دُعُیٌّ شد چو أُدْعِیَةٌ جمع تکسیر از ان دَاعٍ است دَاعٍ اسم
وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که دَعْوٌ بود حرف
اول را ضمه دادند ثالث را فتحه در آخرش الف ممدوده در آورده الف وحدان را
حذف کردند دُعَوَاءُ شد دُعَوَاءُ جمع تکسیر از ان دَاعٍ است دَاعٍ اسم وحدان بود چون خواستند
که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که دَعْوٌ بود حرف اول را ضمه دادند
ثالث را سکون و ثانی را مفتوح ساخته در آخرش الف نون مزیدتان در آورده الف وحدان
و تنوین تمکن را حذف کردند دُعْوَانٌ شد دِعَاءٌ جمع تکسیر از ان دَاعٍ است دَاعٍ اسم وحدان
بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که دَعْوٌ بود حرف
اول را کسره دادند ثالث را فتحه بعد از حرف ثالث الف جمع تکسیر در آورده الف وحدان را
حذف کردند دِعَاوٌ شد بعده واو واقع شد بر طرف پیش از الف زائده آن واو را
بهمزه بدل کردند دِعَاءٌ شد دُعًی جمع تکسیر از ان دَاعٍ است دَاعٍ اسم وحدان بود چون خواستند
که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که دَعْوٌ بود حرف اول و ثالث را
ضمه دادند بعد ثالث واو ساکنه در آورده الف وحدان را حذف کردند دُعُوْوٌ شد
بعده واو واقع شد در اسم متمکن بر طرف پیش از و ضمه بود آن واو را بیا بدل کردند
دُعُوْیٌ شد بعده واو و یا بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود آن واو را یا کردند

یاو را در یا ادغام کردند دُعِیٌّ شد بعده ضمه عین را بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا دُعِیٌّ
شد و نزد بعضے ضمه اول را نیز بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا بعده دِعِیٌّ شد دُوَیْعٍ
تصغیر از ان دَاعٍ است دَاعٍ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند
بسوی اصلش که دَاعِوٌ بود حرف اول را ضمه دادند ثانی قابل حرکت نبود آن را بواو مفتوحه
بدل کردند سوم جا یای تصغیر در آوردند دُوَیْعِوٌ شد بعده واو واقع شد بر طرف پیش از و
کسره بود آن واو را بیا بدل کردند دُوَیْعِیٌ شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء
ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند دُوَیْعٍ شد دَاعِیَةٌ دَاعِیَتَانِ دَاعِیَاتٌ
دَوَاعٍ دُعَاةٌ دُوَیْعِیَةٌ دَاعِیَةٌ در اصل دَاعِوَةٌ بود واو واقع شد بعد از کسره آن واو را
بیا بدل کردند دَاعِیَةٌ شد دَاعِیَتَانِ در اصل دَاعِوَتَانِ بود واو واقع شد بعد از کسره
آن واو را بیا بدل کردند دَاعِیَتَانِ شد دَاعِیَاتٌ در اصل دَاعِوَاتٌ بود واو واقع شد بعد از
کسره آن واو را بیا بدل کردند دَاعِیَاتٌ شد دَوَاعٍ جمع تکسیر از ان دَاعِیَةٌ است دَاعِیَةٌ
اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که دَاعِوَةٌ
بود حرف اول مفتوح است ثانی قابل حرکت نبود آنرا بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا
الف جمع تکسیر در آوردند تاء وحدان را حذف کردند دَوَاعِوٌ شد بعده واو واقع شد بر طرف
ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند دَوَاعِیٌ شد ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء
ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند دَوَاعٍ شد دُعَاةٌ جمع تکسیر از ان دَاعِیَةٌ است
دَاعِیَةٌ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند
بسوی اصلش که دَاعِوَةٌ بود حرف اول را ضمه دادند ثالث را شد و ساخته فتحه
دادند الف و تاء وحدان را حذف کردند دُعَوٌ شد بعده واو واقع شد بر طرف ماقبل

دُوَیْعٍ تصغیر داعٍ از ادعو

او ضمه بود آن واو را بیا بدل کردند دعیٌ شد بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح یا را بالف
بدل کردند التقای ساکنین شد میان الف وتنوین الف را حذف کردند دعیً شد
دعیّة تصغیر ازان دعوة است دعوة اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر
کنند رد کردند بسوی اصلش که دعوة بود حرف اول را ضمه دادند ثانی قابل حرکت
نبود آنرا او مفتوحه بدل کردند سوم جا یای تصغیر در آوردند دعیوة شد بعده واو
واقع شد بعد از کسره آن واو را بیا بدل کردند دعیّة شد اسم مفعول مدعوّ مدعوّان
مدعوّون ای مدیعیّ دراصل مدعوو بود دو حرف از یک جنس در یک کلمه بهم آمدند
اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند مدعوّ شد تا آخر مداعیّ جمع تکسیر ازان
مدعوّ است مدعوّ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی
اصلش که مدعوو بود حرف اول مفتوح ساخت ثانی را فتح دادند سوم جا الف جمع تکسیر آوردند
حرفیکه ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مداعوو شد بعده واو ساکن ما قبل او مکسور آن
واو را بیا بدل کردند مداعیو شد واوی بود در کلمه ثالث چون خامسه گشته بشرط اینکه
ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مداعیی شد دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن
ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند مداعیّ شد مدیعیّ تصغیر ازان مدعوّ است مدعوّ
اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مدعوو بود حرف
اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر آوردند حرفیکه ما بعد یای تصغیر بود آنرا
کسره دادند مدیعوو شد بعده واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند مدیعیو شد
بعده واوی بود در کلمه ثالث چون خامسه گشته ما قبل او مضموم بود آن واو را بیا بدل کرده
مدیعیی شد بعده دو حرف از یک جنس در یک کلمه بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را

و دوم ادغام کردند مَدْعِيٌّ شد مَدْعُوَّةٌ مَدْعُوَّتَانِ مَدْعُوَّاتٌ مَدَاعِيُّ مُدَيْعِيَةٌ مَدْعُوَّةٌ در اصل
مَدْعُوْوَةٌ بود دو حرف از یک جنس در یک کلمه بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در
دوم ادغام کردند مَدْعُوَّةٌ شد تا آخر مَدَاعِيُّ جمع تکسیر از آن مَدْعُوَّةٌ است مدعوة اسم
وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش
که مَدْعُوْوَةٌ بود حرف اول مفتوح بود ثانی را نیز فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند
حرفیکه مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مَدَاعِوْ شد بعده واو ساکن ماقبل او
مکسور آن واو را بیا بدل کردند مَدَاعِيْوُ شد بعده واوی واقع شد در موضع ششم
ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مَدَاعِيْيُ شد دو حرف از یک جنس بهم آمدند
اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند مَدَاعِيُّ شد تا وحدان را حذف
کردند مَدَاعِيُّ شد مُدَيْعِيَّةٌ تصغیر از آن مَدْعُوَّةٌ است مدعوة اسم مکبر بود چون خواستند
که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مَدْعُوْوَةٌ بود حرف اول را ضمه دادند
ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر در آوردند حرفی که مابعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند
مُدَيْعِوْوَةٌ شد بعده او ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند مُدَيْعِيْوَةٌ شد
بعده واو واقع شد بطرف ماقبل ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مُدَيْعِيْيَةٌ شد
دو حرف از یک جنس در یک کلمه بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم
ادغام کردند مُدَيْعِيَّةٌ شد لَمْ يَدْعُ لَمْ يَدْعُوَا لَمْ يَدْعُوْا لَمْ يَدْعُ در اصل يَدْعُوْ بود چون لم
جازمه در اول فعل مضارع در آمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرف
علت شد لَمْ يَدْعُ گردید لَنْ يَدْعُوَ در اصل يَدْعُوْ بود چون لن ناصبه بر اول فعل مضارع
در آمد آخرش را نصب کرد علامت نصبی تقدیری گشت لَنْ يَدْعُوَ شد و در تثنیه و جمع نون

١٠ اُدعُ از تدعو

اعرابی دور بشود اُدعُ را از تدعو بنا کردند تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند بعد
حذف ساکن ماند نظر کردند بعین کلمه عین کلمه او مضموم بود همزهٔ وصل بضم در اولش در آوردند
امر بیان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرف علت شد
اُدعُ گشت با نون ثقیله اُدعُوَنَّ اُدعُوَانِّ اُدعُنَّ اُدعِنَّ اُدعُوَانِّ اُدعُونَانِّ اُدعُوَنَّ
دراصل اُدعُ بود چون نون تاکید ثقیله بوی متصل شد واو را که محذوف شده بود
باز آوردند التقای ساکنین شد میان واو و نون مدغم واو را حرکت فتحه دادند
زیرا که ما قبل نون ثقیله مبنی بر فتحه می باشد اُدعُوَنَّ شد. لَتَدعُوَنَّ لَتَدعُوَانِّ لَتَدعُنَّ
لَتَدعِنَّ لَتَدعُیانِّ لَتَدعُنانِّ لَیُدعَوَنَّ دراصل لَیُدعَوا بود چون نون تاکید
ثقیله بوی متصل شد التقای ساکنین شد میان واو و نون مدغم واو را حرکت
ضمه دادند بعدم ضمه ما قبلها لَیُدعَوُنَّ شد لَتُدعَیِنَّ دراصل لَتُدعَی بود چون نون
تاکید ثقیله بوی متصل شد التقای ساکنین شد میان یا و نون مدغم یا را حرکت
کسره دادند بعدم کسره ما قبلها لَتُدعَیِنَّ شد و برین قیاس است در مجهولها بگیر الظرف
١١ مُدَّعًی — مُدَّعَوٌ
مُدَّعٍ مُدَّعَیَانِ مَدَاعٍ مَدَاعِی مُدَّعًی دراصل مُدَّعَوٌ بود واوی بود در کلمه ثالث چون
رابع گشت بیش از ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مُدَّعَیٌ شد بعده یا متحرک
١٢ مُدَّعَیَانِ — مُدَّعَوَانِ
ما قبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقای ساکنین شد میان الف و
تنوین الف را حذف کردند مُدَّعًی شد مُدَّعَیَانِ دراصل مُدَّعَوَانِ بود واوی بود در
کلمه ثالث چون رابع گشت ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مدعیان شد.
١٣ مَدَاعٍ — مَدَاعِو
مَدَاعٍ جمع تکسیر از مُدَّعًی است مُدَّعًی اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را
جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مُدَّعَوٌ بود حرف اول مفتوح است ثانی را نیز فتحه دادند

سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفیکه مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مداعو شد بعده واو واقع شد بطرف ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مداعی شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقای ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند

۱۴ مداع شد. مدیع تصغیر از آن مدعو است مدعو اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که اصل او مدعوو بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر در آوردند حرفی که مابعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مدیعو شد بعده واو واقع شد بطرف ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مدیعی شد ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقای ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مدیع شد. والاسم مدعی مدعیان مداع مدیع مدعی در اصل مدتعو بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مدعی شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقای ساکنین شد میان الف و تنوین الف را حذف کردند مدعی شد مدعیان در اصل مدعوان بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مدعیان شد.

۱۵ مداع جمع تکسیر از آن مدعی است مدعی اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مدعو بود حرف اول و ثانی را فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مداعو شد بعده واو واقع شد بطرف ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مداعی شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقای ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مداع شد مدیع تصغیر از آن مدعی است مدعی اسم مکبر بود

مدیع تصغیر مدعو

۱۵ مدعی جمع مداع

چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مِدْعَوَة بود حرف اول را ضم
دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر در آوردند حرفی که مابعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند
مُدَيْعِوَة شد بعده واو واقع شد بطرف ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مُدَيْعِيَة شد
بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقای ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف
کردند مُدَيْعٍ شد مِدْعَاة مِدْعَاتَانِ مَدَاعٍ مُدَيْعِيَة مِدْعَاة در اصل مِدْعَوَة بود واو
بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند
شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند مِدْعَاة شد مِدْعَاتَانِ
در اصل مِدْعَوَتَانِ بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ماقبل او ضمه نبود
آن واو را بیا بدل کردند مِدْعَيَتَانِ شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف
بدل کردند مِدْعَاتَانِ شد مَدَاعٍ جمع تکسیر از آن مِدْعَاة ست مِدْعَاة اسم وحدان بود چون
خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مِدْعَوَة بود حرف
اول و ثانی را فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفیکه مابعد الف جمع تکسیر
بود آنرا کسره دادند بعده واو واقع شد در موضع چهارم ماقبل او ضمه نبود آن واو
را بیا بدل کردند مَدَاعِيَة شد تاء وحدان را حذف کردند مَدَاعِيٌ شد بعده ضمه بر یا ثقیل
بود انداختند التقای ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مَدَاعٍ شد
تصغیر از آن مِدْعَاة ست مِدْعَاة اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند
بسوی اصلش که مِدْعَوَة بود حرف اول را ضم دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر در آوردند
حرفیکه مابعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مُدَيْعِوَة گردید بعده واو واقع شد در موضع چهارم
ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مُدَيْعِيَة شد مُدَيْعِيَة مُدَيْعِيَتَانِ مُدَيْعِيَات

دعائو بود واو واقع شد بطرف ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند دعائی شد
بعده یا واقع شد بعد از الف زائده آن یا را بهمزه بدل کردند دعاء شد دعاءان
در اصل دعاوان بود واو واقع شد رابع فصاعداً ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند
دعایان گشت بعده یا واقع شد بعد از الف زائده آن یا را بهمزه بدل کردند دعاءان
شد ادعیه جمع تکسیر از ان دعاء است دعاء اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان
را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که دعاو بود حرف اول و ثانی را فتحه دادند
سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند بعده
الف ساکن ماقبل او مکسور آن الف را بیا بدل کردند دعایو شد بعده واو و یاء
بیک کلمه آمدند اول ساکن بود واو را یا کردند و یا را در یا ادغام کردند دعایی شد دعیی
تصغیر از ان دعاء است دعاء اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند
بسوی اصلش که دعاو بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر در آوردند
حرفی که مابعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند بعده الف ساکن ماقبل او مکسور آن الف
را بیا بدل کردند دعیو شد بعده واو واقع شد بطرف ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا
بدل کردند دعیی شد دو حرف از یک جنس در یک کلمه آمدند اول ساکن ثانی متحرک
اول را در دوم ادغام کردند دعیی شد ادعی اسم التفضیل منه ادعی ادعیان ادعون
ادع ادعی ادعی در اصل ادعو بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ماقبل
او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند ادعی گشت بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا
را بالف بدل کردند ادعی شد ادعیان در اصل ادعوان بود واوی بود در کلمه ثالث چون
رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند ادعیان شد ادعون در اصل

أُدْحُوْوٌ بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ما قبل او ضمه بود آن واو را بیا
بدل کردند أُدْحُوْيٌ شد بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند التقای
ساکنین شد میان الف و واو الف را حذف کردند أُدْحُوٌّ شد أَدَاحٍ جمع تکسیر ازان
أُدْحِيّ است أُدْحِيّ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند
بسوی اصلش که أُدْحُوْوٌ بود حرف اول مفتوح ست ثانی را نیز فتحه دادند سوم جا الف
جمع تکسیر در آوردند حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند أَدَاحِوْوٌ شد بعده واو
واقع شد بطرف ما قبل او ضمه بود آن واو را بیا بدل کردند أَدَاحِيٌ شد بعده ضمه بر یا
ثقیل بود انداختند یا را نیز حذف کردند و عوض او تنوین در آخرش در آوردند
أَدَاحٍ شد أُدَيْحٍ تصغیر ازان أُدْحِيّ است أُدْحِيّ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را تصغیر
کنند رد کردند بسوی اصلش که أُدْحُوْوٌ بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یا
تصغیر در آوردند حرفیکه ما بعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند أُدَيْحِوْوٌ شد واو واقع شد
بطرف ما قبل او ضمه بود آن واو را بیا بدل کردند أُدَيْحِيٌ شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود
انداختند و یا را حذف کردند و عوض او تنوین در آخرش در آوردند أُدَيْحٍ شد دُعَوِيٌّ
دُعَيَّان دُعَوِيَّات دَعَاوِيّ جمع تکسیر ازان دَعْوِيّ ست دَعْوِيّ اسم وحدان
بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول مضموم ست ثانی را فتحه داده
الف وحدان را حذف کردند دُعَوِيٌّ شد بعده واو متحرک ما قبل او مفتوح آن واو را
الف بدل کردند دُعَيٌّ شد دُعَيِّيٌّ تصغیر ازان دَعْوِيّ ست دَعْوِيّ اسم مکبر بود چون خواستند
اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول مضموم ست ثانی را فتحه دادند سوم جا یای تصغیر
آوردند دُعَيْوِيٌّ شد بعده واو و یا در یک کلمه جمع آمدند نخستین حرف از ایشان

اداحی

ساکن بود واو را یا کردند و یا را در یا ادغام کردند تحیّی شد ناقص یائی از باب فعَل یفعِل الرّمی
والرّمایة تیر انداختن و دشنام دادن رَمی یَرمی رَمیاً چون خواستند که اسم وحدان یا جمع
تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که رَمْیٌ بود حرف اول مفتوح ست ثالث و رابع را نیز
فتحه دادند و الف وحدان را حذف کرده عوض او تا در آخرش در آوردند رَمَیَةٌ شد بعده یای متحرک
ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند رَمَاةٌ شد بعده فتحه را بضمه بدل کردند تا ملتبس نشود
بصلوة و قناة که ایشان مفرد اند رُمَاةٌ شد یعنی حرف اول را ضمه دادند ثالث را فتحه و تا در
آخرش در آورده الف وحدان را حذف کردند رُمَیَةٌ شد بعده یای متحرک ما قبل او مفتوح
آن یا را با الف بدل کردند رُمَاةٌ شد رُماة جمع تکسیر ازان رَامٍ ست رام اسم وحدان بود چون
خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که رَامِیٌ بود حرف اول را
ضمه دادند ثالث را مشدد ساخته فتحه دادند بعده الف جمع تکسیر در آوردند با الف وحدان را
حذف کردند رُمَّایٌ شد بعده یا واقع شد بطرف بعد از الف زائده آن یا را بهمزه بدل کردند
رُمَّاءٌ شد رُمّی جمع تکسیر ازان رَامٍ ست رام اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر
رد کردند بسوی اصلش که رَامِیٌ بود حرف اول را ضمه داده ثالث را مشدد ساخته فتحه دادند و
الف وحدان را حذف کردند رُمَّیٌ شد بعده یای متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند
التقاء ساکنین شد میان الف و تنوین الف را حذف کردند رُمًّی شد رُمّی جمع تکسیر ازان رَامٍ ست
رام اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که رَامِیٌ بود
حرف اول را ضمه داده ثالث را سکون ساخته الف را حذف کردند رُمْیٌ شد [illegible]
ساخته [illegible] ست لیکن بسوی اصل بود مسکن اند رُمْیٌ جمع تکسیر ازان رَامٍ ست رام اسم وحدان
چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که رَامِیٌ بود حرف اول را کسره

میان یاء و واو یا را حذف کردند یرمون شد باقی بر اصل خود اند یرمی در اصل یرمی بود ضمه بر یا ثقیل بود
انداختند یرمی شد یرمیان بر اصل خود است یرمون در اصل یرمیون بود ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده
بما قبل دادند بعد از سلب حرکت ما قبل بعده التقاء ساکنین شد میان یاء و واو یا را حذف کردند
یرمون شد ترمی مانند یرمی است ترمون مانند یرمون است ترمین اصل ترمیین بود کسره بر یا ثقیل بود
انداختند التقاء ساکنین شد میان هر دو یا یاء اول را حذف کردند ترمین شد تعلیل وجه دوم ترمین در اصل
ترمیین بود کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعد از سلب حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد
میان هر دو یا یاء اول را حذف کردند ترمین شد ارمی نرمی مانند یرمی است مضارع
مجهول یرمی در اصل یرمی بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند یرمی
شد ترمی ارمی نرمی مانند یرمی است یرمیان و ترمیان بر اصل خود اند یرمون در
اصل یرمیون بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد
میان الف و واو الف را حذف کردند یرمون شد ترمون مانند یرمون است یرمین
و ترمین بر اصل خود اند صیغه واحد مؤنث مخاطبه ترمین در اصل ترمیین بود یا متحرک
ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و یا الف
را حذف کردند ترمین شد اسم فاعل رام در اصل رامی بود ضمه بر یا ثقیل بود انداختند
التقاء ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند رام شد رامیان بر اصل خود است
رامون در اصل رامیون بود ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعد از سلب
حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف کردند رامون شد باقی
بر اصل خود اند بناء جمع تکسیر از رام رماة است رماة در اصل رمیة بود چون خواستند
که اسم و جمع را تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که رامی بود حرکت اول مضموم

ثالثش را کسره دادند و الف وحدان را حذف کرده عوض او تا در آخرش درآوردند ثُبَةٌ شد
بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند ثَبَاةٌ شد بعده فتحه تا را بضمه بدل کردند
تا ملتبس نشود به بُلوة و ثُناة که ایشان مصدر اند ثُباة شد بعضی حرف اول را ضمه دادند
ثالث را فتحه تا در آخرش درآورده الف وحدان را حذف کردند ثُبَيَةٌ شد بعده یا متحرک
ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند ثُبَاةٌ شد ثُبَاةٌ جمع تکسیر از آن اسم است اسم
وحدان لیو چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش
که باثی بود حرف اول را ضمه دادند ثالث را اشباع ساخته فتحه دادند بعده یا و الف جمع
تکسیر درآوردند الف وحدان را حذف کردند ثُبَايٌ شد بعده یا واقع شد بطرف
بعد از الف زائده آن یا را بهمزه بدل کردند ثُبَاءٌ شد ثُبَاءٌ جمع تکسیر از آن اسم است اسم
وحدان لیو چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش
که باثی بود حرف اول را ضمه دادند ثالث را ساکن ساخته فتحه دادند و الف وحدان
را حذف کردند ثُبَيٌ شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند
التقای ساکنین شد میان الف و تنوین الف را حذف کردند ثُبًى شد ثُبًى جمع تکسیر
از آن اسم است اسم وحدان لیو چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند
رد کردند بسوی اصلش که باثی بود حرف اول را ضمه دادند ثالث را ساکن ساخته الف
وحدان را حذف کردند ثُبْيٌ شد ثُبْيٌ و ثُبَاةٌ مانند ضُرْبٌ و ضُرَبَانٌ است لیکن بسوی
اصل رد نکنند ثُبَاةٌ جمع تکسیر از آن اسم است اسم وحدان لیو چون خواستند که اسم
وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که باثی بود حرف اول را کسره دادند
ثالث را فتحه دادند ثالث الف جمع تکسیر درآورده الف وحدان را حذف کردند ثِبَايٌ شد

بعده یا واقع شد بطرف بعد از الف زائده آن یا را بهمزه بدل کردند رائی شد ثُم جمع
تکسیر ازان رأم ست که رأم اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر
رد کردند بسوی اصلش که رأی بود حرف اول و ثالث را ضمه دادند بعد ثالث واو
ساکن در آوردند الف وحدان را حذف کردند رئوی شد بعده واو و یا بهم آمدند
نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند رئی شد
بعده ضمه همزه را بکسره بدل کردند برای مناسبت یا رئی شد بعده ضمه را بکسره
بدل کردند از جهت مناسبت یا رئی شد ثُم تصغیر ازان رأم ست که رأم اسم مکبر
چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که رأی بود حرف اول را
ضمه دادند ثانی قابل حرکت بود آنرا بواو مفتوحه بدل کردند بعد سوم جا یای تصغیر در آوردند
رویی شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف
کردند رویم شد ثُم جمع تکسیر ازان رأیه است رأیه اسم وحدان بود چون خواستند
که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول مفتوح بود آنرا بحال خود داشتند ثانی قابل
حرکت بود آنرا بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند تاء وحدان را
حذف کردند رواًی شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد میان یا
و تنوین یا را حذف کردند رَوٍ شد ثُم جمع تکسیر ازان رأیه است رأیه اسم وحدان
چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول را ضمه دادند و ثالث را
مشدد ساختند فتحه دادند الف و تاء وحدان را حذف کردند رُیّ شد بعده یا متحرکه
ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقای ساکنین شد میان الف
و تنوین الف را حذف کردند رُیًّ شد ثُم تصغیر ازان رأیه است رأیه اسم مکبر بود

چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضمه دادند و ثانی قابل حرکت بود
آنرا از واو بفتحه بدل کردند و سوم جا یای تصغیر در آوردند و تثنیه اسم مفعول مرمیّ
مرمیان مرمیون مراقی مرمیّ مرمیّ در اصل مرموی بود واو و یا بهم آمدند نخستین حرف
از ایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند مرمیّ شد بعده ضمهٔ میم را بکسره
بدل کردند بعلت مناسبت یا مرمیّ شد الی آخره مراقی جمع تکسیر از آن مرمیّ است مرمیّ
اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش
که مرموی بود حرف اول مفتوح بود و ثانی را نیز فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند
مرامی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند بعده واو ساکن ما قبل او مکسور آن
واو را بیا بدل کردند مرامیی شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن
ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند مراقی شد مریّمی تصغیر از آن مرمیّ است مرمیّ
اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مرموی بود
حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر در آوردند مریموی که ما بعد یای
تصغیر بود آنرا کسره دادند مریموی شد بعده واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را
بیا بدل کردند مریمیی شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک
اول را در دوم ادغام کردند مریّمی شد مرمیّة مرمیّتان مرمیّات مراقی مریّمیّة جمع
تکسیر از آن مرمیّة است مرمیّة اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع
تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مرمویة بود حرف اول مفتوح بود ثانی را نیز فتحه دادند
سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند مرامی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند
بعده واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند مرامیی شد دو حرف از

یک جنس بهم آمد نخستین از ایشان ساکن بود اول را در دوم ادغام کردند مُرَیْمِیٌّ شد تا و
وجدان را نیز حذف کردند و تنوین را برای منع صرف مراعی گردید مُرَیْمِیَّةٌ تصغیر از آن
مَرْیَمِیَّةٌ است مَرْیَمِیَّةٌ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی
اصلش که مریمیة بود حرف اول را ضمه داد و ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر در آوردند
حرفی که مابعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند بعده واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو
را بیا بدل کردند مریمیة شد دو حرف از یک جنس بهم آمدند نخستین حرف از ایشان
ساکن اول را در دوم ادغام کردند مُرَیِّمِیَّةٌ شد ایهم از ثنی بنا کردند تا که علامت
استقبال بود آنرا حذف کردند بعد حرف ساکن ماند نظر کردند بعین کلمه عین کلمه
او مکسور بود همزهٔ وصل مکسور در اولش در آوردند مرمیان باشد بسکون آخر آخرش
را وقف کردند علامت وقف سقوط حرف علت شد ارم گردید اظرف منه مَرْمَی مرم
مرمیان مرام مریم در اصل مرمی بود یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را با الف
بدل کردند التقای ساکنین شد میان الف و تنوین الف را حذف کردند مرمی
مرمیان در اصل خود است مرام جمع تکسیر از آن مرمی است مرمی اسم وحدان بود
چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مرمی بود
حرف اول مفتوح بود ثانی را نیز فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که
مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مرامی شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود از آن افتاد
التقای ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مرام شد مُرَیْم تصغیر از آن
مرمی است مرمی اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش
که مرمی بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر در آوردند حرفی که

مابعد یای تصغیر بود آن را کسره دادند مُرَیِّیٌ شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقای
ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مُرَیٍّ شد والآن منه مُرَیٌّ مُرَیَّانِ مُرَیُّم
مُرَیٌّم مُرَیٌّ در اصل مُرَیِّیٌ بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند التقای
ساکنین شد میان الف و تنوین الف را حذف کردند مُرَیًّ شد الخ مُرَیَّاة مُرَیَّاتان مُرَیَّات
مُرَیْمِیَّة مُرَیَّاة در اصل مُرَیَّیَة بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند مُرَیَّاة
مُرَیَّاتان در اصل مُرَیَّیَتان بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند
مُرَیَّاتان شد مَرَایَا جمع تکسیر از آن مَرْآة است مَرْآة اسم وحدان بود چون خواستند که اسم
وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول و ثانی را فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر درآوردند
حرفیکه مابعد الف جمع تکسیر بود آن را کسره دادند بعده الف ساکن ما قبل او مکسور آن
الف را با یا بدل کردند مَرَائِیَة شد بعده تاء وحدان را حذف کردند مَرَائِی گشت بعده ضمه بر یا
ثقیل بود انداختند التقای ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مَرَاءٍ شد
مُرَیْئِیَة تصغیر از آن مَرْآة است مَرْآة اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند
حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر درآوردند حرفیکه مابعد یای
تصغیر بود آن را کسره دادند بعده الف ساکن ما قبل او مکسور آن الف را با یا بدل کردند
مُرَیْئِیَة شد مَرَایَا مَرَاءَان مَرَائِی مَرْئِی مَرَاء در اصل مَرَایٌ بود یا واقع شد بعد الف
زائده آن یا را با همزه بدل کردند مَرَاءٌ شد مَرَاءَان در اصل مَرَایَان بود یا واقع شد بعد
از الف زائده آن یا را با همزه بدل کردند مَرَاءَان شد مَرَائِی جمع تکسیر از آن مَرْآة است
مَرْآة اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی
اصلش که مَرَایِی بود حرف اول و ثانی را فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر درآوردند

حرفی که بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند بعده الف ساکن ما قبل او مکسور آن الف
را بیا بدل کردند مرایی شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی
متحرک اول را در دوم ادغام کردند مرائی شد مریّی تصغیر ازان مریا است مریا اسم
مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم
جا یاء تصغیر درآوردند حرفی که بعد یاء تصغیر بود آنرا کسره دادند بعده الف ساکن
ما قبل او مکسور آن الف را بیا بدل کردند مریّی شد بعده دو حرف از یک جنس
بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند مریّی شد افعل التفضیل
ارمی ارمیان ارمون ارام ارمیه ارمی در اصل ارمی بود یا متحرک ما قبل او مفتوح
آن یا را بالف بدل کردند ارمی شد ارمیان بر اصل خود است ارمون در اصل ارمیو
بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقای ساکنین شد میان
الف و واو الف را حذف کردند ارمون شد [illegible] جمع تکسیر ازان ارامی است ارمی
اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش
که ارمی بود حرف اول مفتوح بود ثانی را فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر آوردند
حرفی که بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند ارامی شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود
انداختند و عوض او تنوین در آخرش درآوردند التقای ساکنین شد میان
یا و تنوین یا را حذف کردند ارام شد اریم تصغیر ازان ارمی است ارمی اسم مکبر بود
چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که ارمی بود حرف
اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یاء تصغیر درآوردند حرفی که بعد یاء تصغیر بود
آنرا کسره دادند اریمی شد ضمه بر یا ثقیل بود انداختند و عوض او تنوین در آخرش درآوردند

التقاء ساکنین شد میان یاء و تنوین یا را حذف کردند ابهم شد رَضِیٌّ رَضِیَّانِ رَضِیَّاتٌ
رَضِیٌّ رَضِیٌّ بر اصل خود ست رَضِیَّانِ در اصل رَضِیْیَانِ بود دو حرف از یک جنس
بهم آمدند هر دو متحرک حرکت اول را نقل کرده بما قبل دادند بعده اول ساکن ثانی
متحرک اول را در دوم ادغام کردند رَضِیَّانِ شد رَضِیَّاتٌ مانند رَضِیَّانِ ست رُضَیٌّ جمع
تکسیر آن رَضِیٌّ ست رَضِیٌّ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند
حرف اول مضموم بود و ثانی را فتحه دادند الف وحدان را حذف کردند رُضَیٌ شد یا متحرک
ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند رُضًی شد رُضَیٌّ تصغیر آن رَضِیٌّ ست رَضِیٌّ
اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول مضموم بود و ثانی را فتحه دادند
سوم جا یاء تصغیر را آوردند بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک
اول را در دوم ادغام کردند رُضَیٌّ شد ناقص واوی از باب فَعِلَ یَفْعَلُ الرِّضَی ربع
والرِّضَاءُ والرِّضْوَانُ خوشنود شدن رَضِیَ یَرْضَی رِضًی و رِضَاءً و رِضْوَانًا فهو راضٍ راضِیَانِ
راضُونَ راضِیَةٌ راضِیَتَانِ راضِیَاتٌ رُضِیَ یُرْضَی رِضًی و رِضَاءً و رِضْوَانٌ رِضَاءٌ رَضِیٌّ رَوِیضٌ راضیةٌ راضیتانِ
راضیاتٌ رواضی رضی و رضیة رُضِیَ یُرْضَی رِضًی و رِضَاءً و رِضْوَانًا فذاک
مَرْضِیٌّ مَرْضِیَّانِ مَرْضِیُّونَ مَرْضِیَّةٌ مَرْضِیَّتَانِ مَرْضِیَّاتٌ مَرَاضِیُّ مُرَیْضِیٌّ مُرْتَضًی لم یَرْضَ
لم یَرْضَیَا لا یَرْضَی لا یَرْضَی لن یَرْضَی لن یَرْضَی الامر منه اِرْضَ لِتَرْضَ لِیَرْضَ لِیُرْضَ
والنهی عنه لا تَرْضَ لا تُرْضَ لا یَرْضَ لا یُرْضَ الظرف منه مَرْضًی مَرْضَیَانِ مَرَاضٍ
مُرَیْضٍ والالة منه مِرْضًی مِرْضَیَانِ مَرَاضٍ مُرَیْضٍ مِرْضَاةٌ مِرْضَاتَانِ مَرَاضٍ مُرَیْضِیَةٌ
مِرْضَاءٌ مِرْضَاوَانِ مَرَاضِیُّ مُرَیْضِیٌّ افعل التفضیل منه اَرْضَی اَرْضَیَانِ اَرْضَوْنَ
اَرْضَوَاتٌ اَرَاضٍ اُرَیْضٍ والمؤنث منه رُضْیَا رُضْیَانِ رُضْیَاتٌ رُضًی رُضًی

معلوم رضی رضیا رضوا رضیت رضیتا رضین رضیت رضیتما رضیتم رضیت رضیتما
رضیتن رضیت رضینا ماضی مجهول رضی رضیا رضوا رضیت رضیتا رضین رضیت
رضیتما رضیتم رضیت رضیتما رضیتن رضیت رضینا مضارع معلوم یرضی یرضیان
یرضون ترضی ترضیان یرضین ترضی ترضیان ترضون ترضین ترضیان ترضین
ارضی نرضی مضارع مجهول یرضی یرضیان یرضون ترضی ترضیان یرضین ترضی
ترضیان ترضون ترضین ترضیان ترضین ارضی نرضی رضی در اصل رضو بود وا
واقع شد بعد از کسره آن واو را بیا بدل کردند رضی شد رضی در اصل رضو بود واو
واقع شد بعد از کسره آن واو را بیا بدل کردند رضی شد رضیا در اصل رضوا بود واو
واقع شد بعد از کسره آن واو را بیا بدل کردند رضیا شد رضوا در اصل رضووا بود
واو واقع شد بعد از کسره آن واو را بیا بدل کردند رضیوا شد بعده ضمه یا را ماقبل
نقل کرده بماقبل دادند بعد از سلب حرکت ماقبل التقای ساکنین شد میان یاو
واو یا را حذف کردند رضوا شد رضیت در اصل رضوت بود واو واقع شد بعد از کسره
آن واو را بیا بدل کردند رضیت شد رضیتا در اصل رضوتا بود واو واقع شد بعد از کسره
آن واو را بیا بدل کردند رضیتا شد رضین در اصل رضون بود واو ساکن ماقبل او
مکسور آن واو را بیا بدل کردند رضین شد تا آخر همین قیاس است رضی در اصل رضو بود
واو واقع شد بعد از کسره آن واو را بیا بدل کردند رضی شد برین قیاس است
تا رضینا رضین در اصل رضون بود واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا
بدل کردند رضین شد برین قیاس است تا آخر یرضی در اصل یرضو بود واوی بود
در کلمه ثالث چون رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند یرضی شد

یرضو

بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند یرضی شد یرضیان در اصل
یرضوان بود واوی بود در کلمهٔ ثالث چون رابع گشت ما قبل او ضمه نبود آن واو را
بیا بدل کردند یرضیان شد یرضون در اصل یرضوون بود واوی بود در کلمهٔ ثالث
چون رابع گشت ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند یرضیون شد بعده یا
متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند التقای ساکنین شد میان الف
و واو الف را حذف کردند یرضون شد ترضی مانند یرضی ست ترضیان مانند
یرضیان ست یرضین در اصل یرضون بود واوی بود در کلمهٔ ثالث چون رابع گشت یرضین
ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند یرضین شد ترضی مانند یرضی ست
ترضیان مانند یرضیان ست و ترضون مانند یرضون ست ترضین در اصل
ترضوین بود واوی بود در کلمهٔ ثالث چون رابع گشت ما قبل او ضمه نبود آن واو را
بیا بدل کردند ترضیین شد بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند
التقای ساکنین شد میان الف و یا الف را حذف کردند ترضین شد تثنیه ترضیان
و یرضیان گذشت ترضین مانند یرضین ست ارضی نرضی مانند یرضی ست مضارع
مجهول یرضی در اصل یرضو بود واوی بود در کلمهٔ ثالث چون رابع گشت ما قبل او
ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند یرضی شد بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را
با الف بدل کردند یرضی شد یرضیان در اصل یرضوان بود واوی بود در کلمهٔ ثالث
چون رابع گشت ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند یرضیان شد یرضون
در اصل یرضوون بود واوی بود در کلمهٔ ثالث چون رابع گشت ما قبل او ضمه نبود
آن واو را بیا بدل کردند یرضیون شد بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند

التقاء ساکنین شد میان الف و واو الف را حذف کردند یرضون شد ترضی مانند
یرضی است ترضیان مانند یرضیان است یرضین در اصل یرضوین بود واوی بود
در کلمه ثالث چون رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند یرضیین شد
ترضون در اصل ترضوون بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ماقبل او
ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند ترضیون شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را
بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و واو الف را حذف کردند ترضون شد
ترضیین در اصل ترضوین بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ماقبل او
ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند ترضیین شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن
یا را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و یا الف را حذف کردند
ترضین شد ترضین جمع مونث در اصل ترضون بود واوی بود در کلمه ثالث چون
رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند ترضین شد ارضی نرضی مانند
یرضی است اسم فاعل راض راضیان راضون راضیٌ در اصل راضوٌ بود واو واقع شد
بعد از کسره آن واو بیا بدل کردند راضیٌ شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء
ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند راضٍ شد راضیان در اصل راضوان
بود واو واقع شد بعد از کسره آن واو را بیا بدل کردند راضیان شد راضون در
اصل راضوون بود واو واقع شد بعد از کسره آن واو را بیا بدل کردند راضیون شد بعده
ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعد از سلب حرکت ماقبل التقاء ساکنین شد
میان یا و واو یا را حذف کردند راضون شد رضاة جمع تکسیر از ان راضی است باقی
اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که

راضی

رضو بود حرف اول مفتوح بود ثالث را فتحه دادند وتا در آخرش در آورده الف وحدان را
حذف کردند رضوة شد بعده واو متحرک ما قبل او مفتوح آن واو را با الف بدل کردند رضاة
شد بعده فتحه را بضمه بدل کردند تا ملتبس نشود بصلوة وقناة که مفرد اند رضاة شد
رضاة جمع تکسیر از آن راض ست راض اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را
جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که راضو بود حرف اول را ضمه دادند ثالث را
مشدد ساختند فتح دادند بعد از مشدد والف جمع تکسیر در آورده الف وحدان را
حذف کردند رضاو شد بعده واو واقع شد فصاعدا ما قبل او ضمه نبود آن واو را
بیا بدل کردند رضای شد بعده یا واقع شد بطرف بعد از الف زائده آن یا را
بهمزه بدل کردند رضاء شد رضی جمع تکسیر از آن راض ست راض اسم وحدان بود
چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که راضو بود حرف اول را
ضمه دادند ثالث را مشدد ساختند فتحه الف وحدان را حذف کردند رضو شد بعده واو
واقع شد بطرف ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند رضی شد بعده یا متحرک ما قبل
او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند التقای ساکنین شد میان الف وتنوین الف
را حذف کردند رضی شد رضی جمع تکسیر از آن راض ست راض اسم وحدان بود چون
خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که راضو بود حرف
اول را ضمه داده ثالث را سکون ساختند والف وحدان را حذف کردند رضو شد
بعده واو واقع شد بطرف در اسم متمکن ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند
رضی شد رضوا جمع تکسیر از آن راض ست راض اسم وحدان بود چون خواستند که اسم
وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که راضو بود حرف اول را ضم دادند ثالث را

فتحه و در آخرش الف ممدوده در آورده الف وحدان را حذف کردند رضوا شد رضوان جمع
تکسیر از آن رضاوین است رضوان اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند
رد کردند بسوی اصلش که رضو بود حرف اول را ضمه دادند ثالث را ساکن ساختند در
آخرش الف ونون مزیدتان در آورده الف وحدان را حذف کردند رضوان شد رضاو
جمع تکسیر از آن رضاوین است رضوان اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند
رد کردند بسوی اصلش که رضو بود حرف اول را کسره دادند ثالث را فتحه بعد ثالث الف
جمع تکسیر در آورده الف وحدان را حذف کردند رضاو شد بعده واو واقع شد بعد از
ماقبل او کسره بود آن واو را بیا بدل کردند رضایی شد بعده یا واقع شد بطرف بعد
الف زائده آن یا را بهمزه بدل کردند رضاء شد رضیّ جمع تکسیر از آن رضاء است رضیّ اسم
وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که
رضو بود حرف اول وثالث را ضمه دادند بعد ثالث واو ساکن در آورده الف وحدان را
حذف کردند رضوو شد بعده واو واقع شد در اسم متمکن بطرف پیش او ضمه بود آن
واو را بیا بدل کردند رضوی شد بعده واو و یا بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن
واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند رضیّ شد بعده ضمه ضاد را بکسره بدل کردند از جهت
مناسبت یا رضیّ شد و نزد بعضی ضمه را نیز بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا بعد
رضیّ شد بعده رضیّ تصغیر از آن رضیّ است رضیّ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را
مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که رضو بود حرف اول را ضمه دادند ثانی قابل حرکت بود
آن را بفتحه بدل کردند بعده بجای یای تصغیر در آوردند رضیو شد بعده واو واقع شد
بطرف ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند رضیی شد بعده ضمه یا ماقبل بود

انداختند التقاء ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند رُضَیْ شد رُضَیَّة رُضَیَان
رُضَیَاتٌ رُوَاضٍ رُضَیَّا رُضَیْ رُضَیُّونَ رُضَیَاتٌ جمع تکسیر آن رُضَیَّة است رُضَیَّة اسم وحدان بود
چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که رُضْوَة بود حرف
اول مفتوح است ثانی قابل حرکت نبود آن را بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا الف جمع
تکسیر درآمد و تا وحدان را حذف کردند رَوَاضِوُ شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند
التقاء ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند رَوَاضٍ شد رُضَیَّا جمع تکسیر آن
رُضَیَّة است رُضَیَّة اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند
بسوی اصلش که رُضْوَة بود حرف اول را ضمه دادند ثالث الف ساختند و تا را دادند
الف و تا وحدان را حذف کردند رُضُوَّا شد بعده واو واقع شد بر طرف ما قبل او
ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند رُضَیَا شد بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را بالف
بدل کردند التقای ساکنین شد میان الف و تنوین الف را حذف کردند رُضًی شد
رُضَیَّة تصغیر ایشان رُضَیَّة است رُضَیَّة اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند
رد کردند بسوی اصلش که رُضْوَة بود حرف اول را ضمه دادند ثانی قابل حرکت نبود آنرا بواو
مفتوحه بدل کردند سوم جا یای تصغیر درآوردند رُضَیْوَة شد بعده واو واقع شد بعد از
کسره آن واو را بیا بدل کردند رُضَیِّیَة شد مُرْضًی مُرْضَیَان مُرْضَیُونَ مُرْتَضًی مُرَیْضِی
مُرْضًی در اصل مُرْضَوٌ بود واو را بیا بدل کردند طرداً للباب مُرْضَوِیٌ شد بعده واو و یا
بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا را در یا ادغام کردند مُرْضِیٌّ شد
بعده ضمه ضاد را بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا مُرْضِیٌّ شد مُرْضَیَان در اصل
مُرْضَوَان بود واو را بیا بدل کردند طرداً للباب مُرْضَیَان شد بعده واو و یا بهم آمدند نخستین

حرف از ایشان ساکن واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند مرضیان شد بعده ضمه ضاد را
بکسره بدل کردند برای مناسبت یا مرضیان شد بقیاس ست و باقی مراضی جمع تکسیر
از آن مرضی ست مرضی اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند
رد کردند بسوی اصلش که مرضو بود حرف اول مفتوح ست ثانی را نیز فتحه دادند سوم جا
الف جمع تکسیر را آوردند حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مراضو شد بعده
واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند مراضی شد بعده واوی بود در کلمه ثالث چون
فصاعد گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مراضیا شد بعده دو حرف از یک جنس
بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند و تنوین تمکن را حذف کردند برای منع صرف
مراضی شد مریضی تصغیر از آن مرضی ست مرضی اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی
اصلش که مرضو بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر را آوردند حرفی که
ما بعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مریضو شد بعده واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو
را بیا بدل کردند مریضیو شد بعده واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند مریضیو
بعده واوی بود در کلمه ثالث چون فصاعد گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند
مریضی شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم
ادغام کردند مریضی ست مرضیة مرضیتان مرضیات مراضی مریضیة مریضیة در اصل
مرضوة بود واو را بیا بدل کردند طرداً للباب مرضویة شد بعده واو و یا بهم آمدند نخستین
حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند مرضیة شد بعده ضمه ضاد را
بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا مرضیة شد مراضی جمع تکسیر از آن مرضیة ست
مرضیة اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی

اصلش که مَرْضُوَةٌ بود حرف اول مفتوح بود ثانی را نیز فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر
درآوردند حرفیکه بعد از الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مَرَاضِوَةٌ شد بعده واو
ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند مَرَاضِيَةٌ شد بعده واوی بود در کلمه ثالث
چون قصاء گشت ماقبل او ضمه بود آن واو را بیا بدل کردند مَرَاضِيَّةٌ شد بعده دو حرف
از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند مَرَاضِيَّةٌ شد
یاء وحدان و تنوین تمکن را حذف کردند مَرَاضِيُّ شد مُرَيْضِيَّةٌ تصغیر از آن مَرْضِيَّةٌ است
مَرْضِيَّةٌ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مَرْضُوَةٌ
بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر درآوردند حرفی که بعد یای
تصغیر بود آنرا کسره دادند مُرَيْضِوَةٌ شد بعده واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا
بدل کردند مُرَيْضِيَةٌ شد بعده واوی بود در کلمه ثالث چون قصاء گشت ماقبل او ضمه بود
آن واو را بیا بدل کردند مُرَيْضِيَّةٌ شد دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی
متحرک اول را در دوم ادغام کردند مُرَيْضِيَّةٌ شد لَنْ يُرْضَى در اصل يُرْضِيُ بود چون لن
ناصبه بر اول فعل مضارع درآمد آخرش را نصب کرد علامت نصبی نصب تقدیری گشت
لَنْ يُرْضَى شد بنا بقیاس است مجهول و در تثنیه و جمع نون اعرابی ساقط شود و مگر دو نون
که سلامت بماند الامر منه اِرْضَ اِرْضَيَا اِرْضَوْا اِرْضَيْ اِرْضَيَا اِرْضَيْنَ الظرف منه مَرْضًى
مَرْضَيَانِ مَرَاضٍ مُرَيْضًى مُرَيْضِيَانِ در اصل مَرْضَوٌ بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع
گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مَرْضَيٌ شد بعده یا متحرک ماقبل او
مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقای ساکنین شد میان الف و تنوین الف را
حذف کردند مَرْضًى شد مَرْضَيَانِ در اصل مَرْضَوَانِ بود واوی بود در کلمه ثالث چون

رابع گشت ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مرضیان شد مراضی جمع تکسیر ازان مرضی ست
مرضی اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش
که مرضو بود حرف اول مفتوح ست ثانی را نیز فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفیکه
ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مراضو شد بعده واو واقع شد فصاعدا ما قبل او ضمه نبود
آن واو را بیا بدل کردند مراضی شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد
میان یا و تنوین یا را حذف کردند مراض شد مریض تصغیر ازان مرضی ست مرضی اسم مکبر بود
چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مرضو بود حرف اول را ضمه داد
ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر در آوردند حرفیکه ما بعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مریضو شد
بعده واو واقع شد فصاعدا ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مریضی شد بعده
ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مریض شد
و الآلة منه مرضی مرضیان مراض مریض مرضی در اصل مرضو بود واوی بود در کلمه ثالث
چون رابع گشت ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مرضی شد بعده یا متحرک ما قبل
او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقای ساکنین شد میان الف و تنوین الف را
حذف کردند مرضی شد مرضیان در اصل مرضوان بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع
گشت ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مرضیان شد مراض جمع تکسیر ازان مر
ست مرضی اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی
اصلش که مرضو بود حرف اول و ثانی را فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفیکه
ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مراضو شد بعده واو واقع شد فصاعدا ما قبل
او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مراضی شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقا

ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مُرَیْضٍ شد مُرَیْضٍ تصغیر آن مَرْضِیٌّ ست
مَرْضِیٌّ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مَرْضُوْیٌ بود
حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر را آوردند حرفی که ما بعد یای
تصغیر بود آنرا کسره دادند مُرَیْضِوْیٌ شد بعده واو واقع شد فصاعدا ما قبل او ضمه نبود آن واو را
بیا بدل کردند مُرَیْضِیْیٌ شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقای ساکنین شد میان
یا و تنوین یا را حذف کردند مُرَیْضٍ شد مُرَیْضِیَاةٌ مَرْضَاتَانِ مَرَاضٍ مُرَیْضِیَةٌ مَرْضَاةٌ در اصل
مَرْضَوَةٌ بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا
بدل کردند مَرْضَیَةٌ شد بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند مَرْضَاةٌ شد
مَرْضَاتَانِ در اصل مَرْضَوَتَانِ بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ما قبل او
ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مَرْضَیَتَانِ شد بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا
بالف بدل کردند مَرْضَاتَانِ شد مَرَاضٍ جمع تکسیر آن مَرْضَاةٌ ست مَرْضَاةٌ اسم وحدان بود
چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مَرْضَوَةٌ بود حرف
اول و ثانی را فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر را آوردند حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود
آنرا کسره دادند مَرَاضِوَةٌ شد بعده واو واقع شد فصاعدا ما قبل او ضمه نبود آن واو
را بیا بدل کردند مَرَاضِیَةٌ شد بعده تاء وحدان را حذف کردند مَرَاضِیٌ شد ضمه بر یا ثقیل بود
انداختند التقای ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مَرَاضٍ شد مُرَیْضِیَةٌ
تصغیر آن مَرْضَاةٌ ست مَرْضَاةٌ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند
رد کردند بسوی اصلش که مَرْضَوَةٌ بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای
تصغیر را آوردند حرفی که ما بعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مُرَیْضِوَةٌ شد بعده واو

واقع شد فصاعدا ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مرضیة شد مرضاء مرضاءان مراضی
مریضی مرضاء در اصل مرضاو بود واو واقع شد بطرف ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا
بدل کردند مرضای شد بعده یا واقع شد بعد از الف زائده آن یا را بهمزه بدل کردند مرضاء
مرضاءان در اصل مرضاوان بود واو واقع شد فصاعدا ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا
بدل کردند مرضایان شد بعده یا واقع شد بعد از الف زائده آن یا را
بهمزه بدل کردند مرضاءان شد مراضی جمع تکسیر آن مرضاء است مرضاء اسم وحدان بود چون
خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مرضاو بود حرف اول
وثانی را فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که بعد الف جمع تکسیر بود آن را
کسره دادند بعده الف ساکن ما قبل او مکسور آن الف را بیا بدل کردند مراضیو شد بعده واو
در کلمه ثالث چون رابع گشت ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مراضیی شد بعده دو
حرف از یک جنس بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود اول را در دوم ادغام کردند
وتنوین تمکن را برای منع صرف حذف کردند مراضی شد مریضی تصغیر آن مرضاء است
مرضاء اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مرضاو بود
حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر در آوردند حرفی که بعد یای تصغیر بود
آن را کسره دادند بعده الف ساکن ما قبل او مکسور آن الف را بیا بدل کردند مریضیو شد بعده
واوی بود در کلمه ثالث چون فصاعدا گشت ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند
مریضیی شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول از ایشان ساکن بود اول را در دوم
ادغام کردند مریضی شد افعل التفضیل منه ارضی ارضیان ارضون اراضی ارضیا
ارضی در اصل ارضو بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ما قبل او ضمه نبود

آن واو را بیا بدل کردند اَرْضَیٌ شد بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند
اَرْضَی شد اَرْضَیَان در اصل اَرْضَوَان بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ما قبل
او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند اَرْضَیَان شد اَرْضَوْنَ در اصل اَرْضَوُوْنَ بود واوی بود در
کلمه ثالث چون رابع گشت ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند اَرْضَیُوْنَ شد بعده یا
متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و واو الف
را حذف کردند اَرْضَوْنَ شد اَرَاضٍ جمع تکسیر از ان اَرْضَی ست اَرْضَی اسم وحدان بود چون خواستند
که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که اَرْضَو بود حرف اول مفتوح بود ثانی
را نیز فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند
اَرَاضِوُ شد بعده واو واقع شد بطرف ما قبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند اَرَاضِیُ شد
بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند و یا را نیز حذف کردند عوض او تنوین در آخرش در آوردند
اَرَاضٍ شد اُرَیْضٍ تصغیر از ان اَرْضَی ست اَرْضَی اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند
رد کردند بسوی اصلش که اَرْضَو بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر در آوردند
حرفی که ما بعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند اُرَیْضِوُ شد بعده واو واقع شد بطرف ما قبل او
ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند اُرَیْضِیُ شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند و یا را نیز
حذف کردند عوض او تنوین در آخرش در آوردند اُرَیْضٍ شد والمؤنث منه رُضْیَا
رُضْیَیَان رُضْیَیَات رُضًى رُضَیَّی رُضْیَی در اصل رُضْوَی بود واو را یا کردند طرداً للباب
رُضْیَی شد رُضْیَیَان در اصل رُضْوَیَان بود واو را یا کردند طرداً للباب رُضْیَیَان شد
بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک حرکت اول را نقل کرده بما قبل دادند ۱۵
بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند رُضِیَّان شد رُضِیَّات در اصل

رضویات بود واو را یا کردند لاطراد الباب رضییات شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند
هر دو متحرک حرکت اول را نقل کرده بما قبل دادند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم
ادغام کردند رضیات شد رضی جمع تکسیر از ان رضی ست رضی اسم وحدان بود چون
خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول مضموم بود ثانی را فتحه داده الف وحدان را
حذف کردند رضی شد بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند رضی
رضیی تصغیر از ان رضی ست رضی اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند
رد کردند بسوی اصلش که رضوی بود حرف اول مضموم بود ثانی را فتحه دادند سوم جا یا
تصغیر در آوردند رضیوی شد بعده واو و یا در یک کلمه بهم آمدند نخستین ساکن واو را
یا کردند و یا در یا ادغام کردند رضیی شد ناقص یایی از باب فعل یفعل الخشی
ترسیدن خشی یخشی خشیا فهو خاش خاشیان خاشون خشاة خشاة خشی خشی خشیاء
خشیان خشاة خشی خوش خاشیة خاشیتان خاشیات خواش خشی خوشیة
وخشی یخشی خشیا فذاک مخشی مخشیان مخشیون مخشیة مخشیتان مخشیات
مخاشی ومخشی مخشیة لم یخش لم یخش لا یخشی لن یخشی لن یخشی الامر منه اخش
لتخش لیخش والنهی عنه لا تخش لا یخش لا تخش لا یخش الظرف منه مخشی مخشیان
مخاش مخیش والالة منه مخشی مخشیان مخاش مخیش مخشاة مخشاتان مخاش
مخیشة مخشاء مخشاءان مخاشی مخیشی افعل التفضیل منه اخشی اخشیان اخشون
اخاش اخیش والمؤنث منه خشی خشیان خشیات خشی خشی ماضی معلوم
خشی خشیا خشوا خشیت خشیتا خشین خشیت خشیتما خشیتم خشیت
خشیتما
خشیتن خشیت خشینا خشوا در اصل خشیوا بود ضمه یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند

بعد از سلب حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد میان یاو و واو یا را حذف کردند تخشوا شد
و باقی تمام بر اصل خود اند. و همچنین قیاس است مجهول صرف این باب مانند رضی
یرضی است و تعلیل مانند رمی یرمی است الامر منه اِخْشَ اِخْشَیَا اِخْشَوْا اِخْشَیْ اِخْشَیَا
اِخْشَیْنَ ناقص واوی از باب فَعُلَ یَفْعُلُ الرخو سست شدن رَخُوَ یَرْخُو رَخْوًا
فهو راخٍ راخیان راخون رخاة رخاة رخی رخی رخوا رخوان رخاء رخی
رخیّ راخیة راخیتان راخیات رواخ رخی رخیة و رخی یرخی رخوا فذاک
مرخوّ مرخوان مرخوون مرخوة مرخوتان مرخوات مراخی مرخیّ مرخیة لم یرخ
لم یرخ لا یرخو لا یرخی لن یرخو لن یرخی الامر منه ارخ لترخ لیرخ لیرخ
والنهی عنه لا ترخ لا ترخ لا یرخ لا یرخ الظرف منه مرخی مرخیان مراخ
مریخ والاٰلة منه مرخی مرخیان مراخ مریخ مرخاة مرخاتان مراخ مرخیة
مرخاة مرخاتان مراخ مریخ افعل التفضیل منه ارخی ارخیان ارخون اراخ
اریخ والمؤنث منه رخیی رخیان رخیات رخی رخی ماضی معلوم رخو رخوا رخوا
رخوت رخوتا رخون رخوت رخوتما رخوتم رخوت رخوتما رخوتن رخوت رخونا رخوا
در اصل رخووا بود ضمه بر واو ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد میان هر دو
واو واو اول را حذف کردند رخوا شد باقی تمام صیغها بر اصل خود اند ماضی مجهول
رخی رخیا رخوا رخیت رخیتا رخین رخیت رخیتما رخیتم رخیت رخیتما رخیتن
رخیت رخینا تعلیل این مانند دعی دعیا است تا آخر و تمام تعلیلهاے این باب
مانند دعا یدعو است مضارع معلوم یرخو یرخوان یرخون ترخو ترخوان یرخون
ترخو ترخوان ترخون ترخین ترخوان ترخون ارخو نرخو مضارع مجهول یرخی

یرخیان یرخون ترخی ترخیان یرخین ترخی ترخیان ترخون ترخین ترخیان ترخین ارخی نرخی مانند و عاید تحو ناقص یائی از باب فعل یفعل الرعی چرایدن و

چرانیدن و نگهداشتن رعی یرعی رعیا فهو راع راعیان راعون راعاة و رعاء و رعی و

رعیان رعاء رعی رعیع راعیة راعیتان راعیات رواع رعی رعیة و رعی و ذاک مرعی

مرعیان مرعیون مرعیة مرعیتان مرعیات مراعی و مرعی مرعیة لم یرع لم یرع

لا یرعی لا یرعی لن یرعی لن یرعی الامر منه ارع لترع لیرع لیرع والنهی عنه لا ترع لا ترع

لا یرع لا یرع الظرف منه مرعی مرعیان مراع مریع والآلة مرعی مرعیان مراع مریع مرعاة

مرعاتان مراع مریعة مرعاء مرعاءان مراعی مریعی افعل التفضیل منه ارعی ارعیان

ارعون اراع اریع والمؤنث منه رعیی رعییان رعیا رعی رعی ماضی معلوم رعی رعیا رعوا رعت

رعتا رعین رعیت رعیتما رعیتم رعیت رعیتما رعیتن رعیت رعینا ماضی مجهول رعی رعیا

رعوا رعیت رعیتا رعین رعیت رعیتما رعیتم رعیت رعیتما رعیتن رعیت رعینا تعلیل ماضی معلوم

و مجهول مانند رمی یرمی ست مضارع معلوم یرعی یرعیان یرعون ترعی ترعیان یرعین

ترعی ترعیان ترعون ترعین ترعیان ترعین ارعی نرعی مضارع مجهول یرعی یرعیان یرعون

ترعی ترعیان یرعین ترعی ترعیان ترعون ترعین ترعیان ترعین ارعی نرعی تعلیل

مضارع معلوم و مجهول مانند یخشی یخشی ست الامر منه ارع ارعیا ارعوا ارعی ارعیا ارعین

لفیف مفروق از باب فعل یفعل الوقی والوقایة نگهداشتن وقی یقی وقیا و وقایة فهو واق واقیان

واقون وقاة وقاء وقی وقیاء وقیان وقاء وقی اویق واقیة واقیتان واقیات

اَوَاقٍ اَوَاقِیَۃ وُقِیَ یُوْقٰی وَقْیًا وَوِقَایَۃً فذاک مَوْقِیٌّ مَوْقِیَّانِ مَوْقِیُّوْنَ مَوْقِیَّۃ
مَوْقِیَّتَانِ مَوْقِیَّاتٌ مَوَاقٍ مُوَیْقِیٌّ مُوَیْقِیَّۃ لَمْ یَقِ لَمْ یُوْقَ لَا یَقِیْ لَا یُوْقٰی لَنْ یَقِیَ لَنْ یُوْقٰی
الامر منہ قِ لِتَقِ لِیَقِ لِیُوْقَ والنہی عنہ لَا تَقِ لَا تُوْقَ لَا یَقِ لَا یُوْقَ الظرف منہ
مَوْقًی مَوْقَیَانِ مَوَاقٍ مُوَیْقٍ والالۃ منہ مِیْقًی مِیْقَیَانِ مَوَاقٍ مِیْقَاۃٌ مِیْقَاتَانِ مَوَاقٍ
مُوَیْقِیَۃ مِیْقَاءٌ مِیْقَاءَانِ مَوَاقِیُّ مُوَیْقِیٌّ افعل التفضیل منہ اَوْقٰی اَوْقَیَانِ اَوْقَوْنَ
اَوَاقٍ اُوَیْقٍ والمؤنث منہ وُقْیٰی وُقْیَیَانِ وُقْیَیَاتٌ وُقًی وُقَیْیٰ ماضی معلوم وَقٰی وَقَیَا
وَقَوْا وَقَتْ وَقَتَا وَقَیْنَ وَقَیْتَ وَقَیْتُمَا وَقَیْتُمْ وَقَیْتِ وَقَیْتُمَا وَقَیْتُنَّ وَقَیْتُ
وَقَیْنَا ماضی مجہول وُقِیَ وُقِیَا وُقُوْا وُقِیَتْ وُقِیَتَا وُقِیْنَ وُقِیْتَ وُقِیْتُمَا وُقِیْتُمْ
وُقِیْتِ وُقِیْتُمَا وُقِیْتُنَّ وُقِیْتُ وُقِیْنَا مضارع معلوم یَقِیْ یَقِیَانِ یَقُوْنَ تَقِیْ
تَقِیَانِ یَقِیْنَ تَقِیْ تَقِیَانِ تَقُوْنَ تَقِیْنَ تَقِیَانِ تَقِیْنَ اَقِیْ نَقِیْ مضارع مجہول
یُوْقٰی یُوْقَیَانِ یُوْقَوْنَ تُوْقٰی تُوْقَیَانِ یُوْقَیْنَ تُوْقٰی تُوْقَیَانِ تُوْقَوْنَ تُوْقَیْنَ تُوْقَیَانِ
تُوْقَیْنَ اُوْقٰی نُوْقٰی وَقٰی وَقَیَا مانند رَمٰی رَمَیَا ست وَقَوْا در اصل وَقَیُوْا بود یا متحرک
ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و واو
الف را حذف کردند وَقَوْا شد وَقَتْ وَقَتَا مانند رَمَتْ رَمَتَا وَقَیْنَ تا آخر بر اصل
خود ہست وُقِیَ وُقِیَا بر اصل خود اند وُقُوْا در اصل وُقِیُوْا بود ضمہ بر یا ثقیل بود
نقل کردہ بما قبل دادند بعد از سلب حرکت ماقبل التقاء ساکنین شد میان
یا و واو یا را حذف کردند وُقُوْا شد باقی بر اصل خود اند یَقِیْ در اصل یَوْقِیُ بود واو
واقع شد میان یاء مفتوحہ و کسرہ لازمی ثقیل بود انداختند یَقِیُ شد بعدہ ضمہ بر یا
ثقیل بود انداختند یَقِیْ شد بر ہمین قیاس ست باقی تَقُوْنَ در اصل یَقِیُوْنَ بود ضمہ بر یا

ثقیل بود

ثقیل بود نقل کرده بما قبل واو دادند بعد از سلب حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد میان یا و
واو یا را حذف کردند تبیعون شد تبیعون و اصل تبیعون بود ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده
بما قبل واو دادند بعد از سلب حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف کردند
تبیعون شد تبیعین و اصل تبیعین بود کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند التقاء ساکنین شد
میان هر دو یا یا اول را حذف کردند تبیعین شد تبیعان تبیعیان اتقی اتقی بود یتقی یتقیان
باصل یتقوان بود یتقون و اصل یتقیون بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف
بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و واو الف را حذف کردند یتقون شد
تتقون با نون یتقون است توقین و اصل توقیین بود یا متحرک ما قبل او مفتوح
آن یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و یا الف را حذف کردند
تتقین شد باقی بر اصل خود اند تعلیل واق مانند رام است واقیات بر اصل خود است
واقون مانند رامون است وقاة جمع تکسیر از آن واق است واق اسم وصاف بود چون
خواستند که اسم وصاف را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که واقی بود حرف
اول مفتوح بود ثالث را فتحه دادند تا در آخر متی در آمد دو الف وصاف را
حذف کردند وقیه شد یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند وقاة شد
بعده فتحه واو را بضمه بدل کردند تا ملتبس نشود بصلوة وقاة که مفرد اند وقاة شد
وقاة جمع تکسیر از آن واق است واق اسم وصاف بود چون خواستند که اسم وصاف را
جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که واقی بود حرف اول را ضمه دادند ثالث
را مشدد ساختند فتحه دادند بعد از مشدد الف جمع تکسیر در آوردند الف وصاف را
حذف کردند وقائی شد بعده یا واقع شد بر طرف بعد از الف زائده آن یا را بهمزه

بدل کردند ثانی را شد وقایی جمع تکسیر از آن وقایه است که وقایه اسم وحدان بود چون خواستند که اسم
وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که وقایی بود حرف اول را ضمه دادند ثالث
را کسره دادند واو را دادند و الف وحدان را حذف کردند وقی شد بعد و یا متحرک ما قبل
او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و تنوین الف را
حذف کردند وقی شد وقی جمع تکسیر از آن وقایه است که وقایه اسم وحدان بود چون خوا[ستند]
که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که وقایی بود حرف اول را فتحه دادند
ثالث را اسکان ساختند الف وحدان را حذف کردند وقی شد و وقیا رو وقیان مانند
ضربا و ضربان است با بسوی اصل رد میکنند وقایا جمع تکسیر از آن وقایه است وقایه اسم
وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که وقایی بود
حرف اول را کسره دادند و ثالث را فتحه بعد ثالث الف جمع تکسیر در آوردند و الف وحدان را
حذف کردند وقائی شد بعد یا واقع شد بطرف بعد از الف زائده آن یا را همزه بدل کردند
وقاء شد وقی جمع تکسیر از آن وقایه است وقایه اسم وحدان بود چون خواستند که اسم
وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که وقایی بود حرف اول و ثالث را
ضمه دادند بعد ثالث واو ساکن در آوردند و الف وحدان را حذف کردند وقوی
شد بعد واو و یا جمع آمدند نخستین از ایشان ساکن بود واو را یا کردند یا در یا ادغام کردند
وقی شد بعد ضمه قاف را بکسره بدل کردند بجهت مناسبت یا وقی شد اولی
تصغیر از آن وقایه است وقایه اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند
رد کردند بسوی اصلش که وقایی بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را بجای حرکت بود او را
بواو مفتوحه بدل کردند سوم جای یا تصغیر در آوردند وقی شد بعد ضمه یا [illegible] بود

انداختند التقاء ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند وواقٍ شد بعد دو واو
در اول کلمه بهم آمدند واو اول را بهمزه بدل کردند اویق شد اویقیة و اویقیان و اویقیات
اواقٍ وقی اویقیة اواقٍ جمع تکسیر آن و اوقیة ست و اوقیة اسم وحدان بود چون خواستند
که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول مفتوح است ثانی قابل حرکت نبود آن را
بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا الف جمع تکسیر درآمد یعنی او وحدان را حذف کردند
وواقی شد بعد ضمه بیا ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد میان یا و تنوین
یا را حذف کردند وواقٍ شد بعد دو واو در اول کلمه بهم آمدند اول را بهمزه بدل
کردند اواقٍ شد وقی جمع تکسیر آن و اوقیة ست و اوقیة اسم وحدان بود چون خواستند
که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول را ضمه دادند ثالث را مشدد ساختند واو
والف وتا وحدان را حذف کردند وقی شد بعد یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا
بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و تنوین الف را حذف کردند وقی شد
اویقیة تصغیر آن و اوقیة ست اوقیة اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را تصغیر کنند
حرف اول را ضمه دادند ثانی قابل حرکت نبود آن را بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا یاء
تصغیر درآوردند وویقیة شد بعد دو واو در اول کلمه بهم آمدند اول را بهمزه بدل کردند
اویقیة شد موقٍ موقیان موقون مواقٍ موقی موقی در اصل موقوی بود واو و یا بهم
آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را بیا کردند و یا در یا ادغام کردند موقی شد
بعد ضمه قاف را بکسره بدل کردند بجهت مناسبت یا موقی شد بر این قیاس ست
باقی صیغها مواقی جمع تکسیر آن موقٍ ست موقی اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را
جمع تکسیر کنند دگر بسوی اصلش که موقوی بود حرف اول مفتوح است ثانی را

فتحه واو سوم یا الف جمع تکسیر در آمد و هر حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مواقیت
شد بعده واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند مواقیت شد بعده دو حرف
از یک جنس بهم آمدند تشدید حرف از ایشان ساکن بود اول را در دوم ادغام کردند
شد مویقیت تصغیر آن مویقت است موقت اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند
رد کردند بسوی اصلش که موقوت بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم یای تصغیر
حرفی که ما بعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مویقیت شد بعده واو ساکن ما قبل او مکسور
آن واو را بیا بدل کردند مویقیت شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی
متحرک اول را در دوم ادغام کردند مویقت شد مویقت مویقتان مویقیات مواقی مویقیة
مواقی جمع تکسیر آن مویقت است و تصغیر اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را
جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که موقوقیه بود حرف اول مفتوح است ثانی را
فتحه دادند سوم یا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند
مواقیه شد بعده واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند مواقیه شد بعده دو
حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند مواقیه شد
بعده یا وحدان را حذف کردند مواقی شد مویقیة تصغیر آن مویقیة است مویقیة اسم مکبر بود
چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که موقوقیه بود حرف اول را
ضمه دادند ثانی را فتحه سوم یای تصغیر در آوردند حرفی که ما بعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند
مویقیه شد بعده واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند مویقیه شد بعده
دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند
مویقیه شد الامر منه تَقِ تَقِیا تَقُوا تَقِی تَقِیا تَقِینَ لا تَتَّقِ لا تَتَّقِیا لا تَتَّقُوا لا تَتَّقِی لا تَتَّقِیا لا تَتَّقِینَ

مبانی

بنا کردند تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند بعد حذف متحرک ماند مرادان باشد
بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقف سقوط حرف علت شد در یک صیغه و سقوط
نونات اعرابیه شد در چهار صیغه و سقوط هیچ نشد در یک صیغه زیرا چه مبنی ست ق قیا الی آخره
شد الظرف منه مُوقًى مُوقَیان مُواقٍ مُوَیْقٍ تعلیل مُوقًى مانند مَرمًى و تعلیل مُواقٍ مانند مَرامٍ
مُوَیْقٍ تصغیر از آن مُوقًى ست مُوقًى اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند
بسوی اصلش که مَوقَیٌ بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر را آوردند
حرفی که مابعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مُوَیْقِیٌ شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند
التقای ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مُوَیْقٍ شد. و الآلة منه مِیقًى
مِیقَیان مَواقٍ مُوَیْقٍ مِیقًى در اصل مِوْقَیٌ بود واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا
بدل کردند مِیقَیٌ شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد
میان الف و تنوین الف را حذف کردند مِیقًى شد. مِیقَیان در اصل مِوْقَیان بود واو ساکن
ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند مِیقَیان شد. مَواقٍ جمع تکسیر از آن مِیقًى ست مِیقًى
اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش
که مِوْقَیٌ بود حرف اول و ثانی را فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر را آوردند حرفی که مابعد الف
جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مَواقِیٌ شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد
میان یا و تنوین یا را حذف کردند مَواقٍ شد مُوَیْقٍ تصغیر از آن مِیقًى ست مِیقًى اسم مکبر بود چون خواستند
که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مِوْقَیٌ بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را
فتحه سوم جا یای تصغیر را آوردند حرفی که مابعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مُوَیْقِیٌ شد بعده
ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مُوَیْقٍ شد

میقاة میقاتان مواقیت مویقیة میقاة در اصل موقیة بود واو ساکن ماقبل او مکسور آن
واو را بیا بدل کردند میقیة شد بعده یا متحرک ماقبل او مکسور آن یا را بالف بدل کردند
میقاة شد میقاتان در اصل موقیتان بود واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند
میقیتان شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند میقاتان شد مواقی
جمع تکسیر آن میقاة است میقاة اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع
تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که موقیة بود حرف اول و ثانی را فتحه دادند سوم جا الف
جمع تکسیر آوردند حرفی که مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند و تاء وحدان را
حذف کردند مواقی شد بعده ضمه بر یاء ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد میان یا
و تنوین یا را حذف کردند مواق شد مویقیة تصغیر آن میقاة است میقاة اسم مکبر بود
چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که موقیة بود حرف اول را
ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یاء تصغیر آوردند حرفی که مابعد یاء تصغیر بود آنرا کسره دادند
مویقیة شد میقاء میقاءان مواقی مویقی میقاء در اصل موقای بود واو ساکن ماقبل
او مکسور آن واو را بیا بدل کردند میقای شد بعده یا واقع شد بعد الف زائده آن یا را بهمزه
بدل کردند میقاء شد بدین قیاس است میقاءان مواقی جمع تکسیر آن میقاء است میقاء
اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش
که موقای بود حرف اول و ثانی را فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر آوردند حرفی که مابعد
الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند بعده الف ساکن ماقبل او مکسور آن الف را بیا
بدل کردند مواقیی شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول
را در دوم ادغام کردند مواقیّ شد مویقیّ تصغیر آن میقاء است میقاء اسم مکبر بود چون خوا

که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که موقای بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه
سوم جا یای تصغیر در آوردند حرفی که ما بعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند بعده الف ساکن ما قبل
او مکسور آن الف را بیا بدل کردند مویقی شد بعده دو حرف از یک جنس هم آمدند اول ساکن
ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند مویقی شد افعل التفضیل منه اوقی اوقیان اوقون
اواق اوقی اوقون در اصل اوقیون بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند
ساکنین شد میان الف و واو الف را حذف کردند اوقون شد اواق جمع تکسیر از آن اوقی
اوقی اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش
که اوقی بود حرف اول مفتوح جهت ثانی را نیز فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند
حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند اواقی شد ضمه بر یا ثقیل بود انداختند و یا را
نیز حذف کردند بعوض او تنوین در آخرش در آوردند اواق شد اویق تصغیر از آن اوقی است
اوقی اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که اوقی بود دو
اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر در آوردند حرفی که ما بعد یای تصغیر بود آن را
کسره دادند اویقی شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند یا را نیز حذف کردند بعوض او
تنوین در آخرش در آوردند اویق شد والمؤنث منه وقیی وقییان وقییات وقی وقیی
وقییان در اصل وقییان بود دو حرف از یک جنس هم آمدند هر دو متحرک حرکت اول
را نقل کرده بما قبل دادند بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند وقیان
شد وقیات در اصل وقییات بود دو حرف از یک جنس هم آمدند هر دو متحرک حرکت
اول را نقل کرده بما قبل دادند بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند
وقیات شد وقی جمع تکسیر از آن وقیی است ... چون خواستند

که اسم وجدان را جمع تکسیر کنند حرف اول مضموم ست ثانی را فتحه دادند و الف وجدان را
حذف کردند وجی شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند وجا شد
وجیی تصغیر ازان وجیی ست وجی اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند
حرف اول مضموم ست ثانی را فتحه دادند سوم جا یای تصغیر در آوردند وجیی شد بعده
دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند وجیی شد

لفیف مفروق از باب فَعِلَ یَفْعَلُ الوجی سوده شدن سم ستور، وَجِیَ یَوْجَی

وَجًا فهو واجٍ واجیان واجون وجاة وجاتان وجی وجیا وجیاء وجیان وجاء
وجی اویج واجیة واجیتان واجیات اواج وجی اویجیة ووجی یوجی وجا
فذاک موجی موجیان موجیون موجاة موجاتان موجیات مواج مویج مویجیة
لم یوج لم یوج لا یوجی لا یوجی لن یوجی لن یوجی الامر منه ایج لتوج لیوج لیوج
والنهی عنه لا توج لا توج لا یوج لا یوج الظرف منه موجی موجیان مواج مویج
والآلة منه میجی میجیان مواج مویج میجاة میجاتان مواج مویجیة میجاء
میجاءان مواجی مویجی افعل التفضیل منه اوجی اوجیان اوجون اواج اویج
والمؤنث منه وجیی وجییان وجییات وجی وجیی ماضی معلوم وجی وجیا وجوا
وجیت وجیتا وجین وجیت وجیتما وجیتم وجیت وجیتما وجیتن
وجیت وجینا وجوا در اصل وجیوا بود ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده بماقبل داد
بعد از سلب حرکت ماقبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف کردند
وجوا شد باقی بر اصل خود اند تعلیل وجوا مجهول نیز چون تعلیل وجوا معلوم مضارع
معلوم یوجی یوجیان یوجون توجی توجیان یوجین توجی توجیان توجون

توجین توجیان توجین اوجی توجی مضارع یوجی یوجیان یوجون توجی توجیان یوجین
توجی توجیان توجون توجین توجیان توجین اوجی نوجی تعلیل مانند تخشی است تعلیل
اسم فاعل واسم مفعول وظرف وآله واسم تفضیل همچون باب سقی یسقی است الامر
ایج ایجیا ایجوا ایجی ایجیا ایجین ایج را از توجی بنا کردند تا که علامت استقبال بود
آنرا حذف کردند باز حذف ساکن مانند نظر کردند بعین کلمه او مفتوح بود همزه وصل
یک ... اولش درآوردند اضمار باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت
وقف معلوم حرف علت شد اوج گردید بعده واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را
بیا بدل کردند ایج شد لفیف مفروق از باب فعل یفعل الولی نزدیک شدن
وحاکم شدن والولایة یاری کردن ووالی شدن ولی یلی ولیا وولایة فهو وال والیان
والون والاة والاة ولی ولیا ولیان والیة ولی اولی والیة والیتان والیات
اوال وولی اولیة وولی یولی ولیا وولایة فذاک مولی مولیان مولیون مولیة
مولیتان مولیات موال مولی مولیة لم یل لم یلیا لم یلوا لا یلی لا یلیا لن یلی لن یلیا لیلی
الامر منه لتل لیلیا لیلوا والنهی عنه لا تل لا تلیا لا تلوا لا تلی الظرف منه مولی
مولیان موال مویل والآلة منه میلی میلیان موال مویل میلاة میلاتان موال مویلیة
میلاء میلاءان موال مویلی افعل التفضیل منه اولی اولیان اولون اوال اویلی
والمؤنث منه ولیا ولیان ولیات ولی ولیی ماضی معلوم ولی ولیا ولوا ولیت
ولیتا ولین ولیت ولیتما ولیتم ولیت ولیتما ولیتن ولیت ولینا ماضی مجهول ولی
ولیا ولوا ولیت ولیتا ولین ولیت ولیتما ولیتم ولیت ولیتما ولیتن ولیت
ولینا مانند خشی آه مضارع معلوم یلی یلیان یلون تلی تلیان یلین تلی تلیان تلون

تلين تليان تلين الى تلى مضارع مجهول يولى يوليان يولون تولى توليان يولين
تولى توليان تولون تولين تولين توليان تولين اولى نولى ودر حق تعليل وتصريف مانند
يقى يقيان ويوقى يوقيان ست الى آخره تعليل اسم فاعل واسم مفعول وظرف
واسم آله واسم تفضيل مانند يقى يوقيان ست الامر منه لِيَلِ لِيَلِيا لِيَلُوا لِيَلِيا لِيَلِين لفيف
مقرون از باب فَعَلَ يَفعِلُ الطّى در نورديدن ودرنانوشتن وگرسنگى كشيدن طوى
يطوى طيا فهو طاو طاويان طاوون طاوية طاويتان طاويات طواة طوى طوّى طوّاء طويان طواة طوى طوى
طاوٍ طاويان طاويات طاو طوى طوية وطوى يطوى طيا فذاك مطوى مطويان
مطويون مطوية مطويتان مطويات مطاوى مطوى مطوية لم يطو لم يطويا لم يطووا لا يطوى
لا يطويان لن يطوى لن يطوى الامر منه اطو لتطو ليطو ليطو والنهى عنه لا تطو
لا يطو لا تطو الظرف منه مطوى مطويان مطاو مطى والآلة منه مطوى
مطويان مطاو مطوى مطواة مطواتان مطاو ومطواء مطواوان مطاو
مطى افعل التفضيل منه اطوى اطويان اطوون اطاو اطوى والمؤنث منه طوى
طويان طويات طوى طوى ماضى معلوم طوى طويا طووا طوت طوتا طوين طويت
طويتما طويتم طويت طويتما طويتن طويت طوينا مانند رمى رميا الخ ماضى مجهول
طوى طويا طووا طويت طويتا طوين طويت طويتما طويتم طويت طويتما طويتن طويت
طوينا مانند رمى رميا الخ مضارع معلوم يطوى يطويان يطوون تطوى
تطويان يطوين تطوى تطويان تطوون تطوين تطويان تطوين اطوى
نطوى مانند يرمى ست مضارع مجهول يطوى يطويان يطوون تطوى تطويان
يطوين تطوى تطويان تطوون تطوين تطويان تطوين اطوى نطوى مانند

یرمی یرمیان ست الامر منه اِطْوِ اِطْوِیا اِطْوُوا واِطْوِی اِطْوِیا اِطْوِینَ اسم فاعل طاوٍ
طاوِیانِ طاوُونَ طاوٍ در اصل طاوِیٌ بود ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء
ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند طاوٍ شد طاوِیانِ بر اصل خود ست
طاوُونَ در اصل طاوِیُونَ بود ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعد از
سلب حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف کردند طاوُونَ
شد باقی بر اصل خود ست طُوَاةٌ جمع تکسیر از آن طاوٍ ست طاوٍ اسم وحدان بود چون
خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که طاوِیٌ بود حرف
اول مفتوح ست ثالث را فتحه دادند و در آخرش تا در آوردند الف وحدان را
حذف کردند طَوَیَةٌ شد بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند
طَوَاةٌ شد بعده فتحه طا را بضمه بدل کردند تا مشتبه نشود بقَبلة وقناة که مفرد اند
طُوَاةٌ شد طُوَّایا جمع تکسیر از آن طاوٍ ست طاوٍ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم
وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که طاوِیٌ بود حرف اول را
ضمه دادند ثالث را مشدد ساختند فتحه دادند بعد حرف مشدد الف جمع تکسیر آوردند
الف وحدان را حذف کردند طُوَّائی شد بعده یا واقع شد بعد الف زائده
آن یا را بهمزه بدل کردند طُوَّاءٌ شد طُوًّی جمع تکسیر از آن طاوٍ ست طاوٍ اسم
وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش
که طاوِیٌ بود حرف اول را ضمه دادند ثالث را مشدد ساختند فتحه دادند الف
وحدان را حذف کردند طُوَّیٌ شد بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف
بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و تنوین الف را حذف کردند طُوًّی

طَیّ جمع تکسیر ازان طاویت طاو اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع
تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که طاوی بود حرف اول را ضمه دادند ثالث
را سکون ساختند الف وحدان را حذف کردند طُوْیٌ شد بعده واو و یا بهم آمدند
نخستین حرف ازایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا را در یا ادغام کردند طُیٌّ شد
بعده ضمه طا را بکسره بدل کردند بجهت مناسبت یا طِیٌّ شد طُوِیّا جمع تکسیر ازان
طاویت طاو اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند
رد کردند بسوی اصلش که طاوی بود حرف اول را ضمه دادند ثالث را فتحه دادند
آخرش الف ممدوده در آوردند الف وحدان را حذف کردند طُوَیاء شد طِیّانٌ
جمع تکسیر ازان طاویت طاو اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را
جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که طاوی بود حرف اول را ضمه دادند
ثالث را سکون ساختند در آخرش الف و نون در آوردند الف وحدان را
حذف کردند طُوْیانٌ شد بعده واو و یا بهم آمدند نخستین حرف ازایشان ساکن
واو را یا کردند و یا را در یا ادغام کردند طُیّانٌ شد بعده ضمه طا را بکسره بدل کردند
بجهت مناسبت یا طِیّانٌ شد طَوائی جمع تکسیر ازان طاویت طاو اسم وحدان بود
چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که طاوی بود
حرف اول را کسره دادند ثالث را فتحه بعد حرف ثالث الف جمع تکسیر در آوردند
الف وحدان را حذف کردند طِوائی شد بعده یا واقع شد بطرف بعد الف زائده
آن یا را بهمزه بدل کردند طِوائُ شد طُوِیّ جمع تکسیر ازان طاویت طاو اسم وحدان بود
چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که طاوی بود

حرف اول وثالث را ضمه دادند بعد ثالث واو ساکن در آوردند والف وحدان را حذف کردند
طُووی شد بعده واو و یا باهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا
در یا ادغام کردند طُوِّی شد بعده واو را بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا طُوِیّ
و نزد بعضی ضمه طا را بکسره بدل کردند از جهت مناسبت با یا طِوِیّ شد طُوَیّ تصغیر آن
طاویة است طاو اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند یا را باصلش که
طاوی بود حرف اول را ضمه دادند ثانی قابل حرکت نبود الف او را بواو مفتوحه بدل کردند سوم
جا یای تصغیر در آوردند طُوَیوِی شد بعده واو و یا باهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود
واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند طُوَیِّی شد بعده یای ثالث را حذف کردند طُوَیّی شد
و نزد بعضی اعلال طُوَیِّی از جانب آخر است بدین طریق که ضمه بر یا ثقیل بود انداختند
التقای ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند طُوَیٍ شد بعده واو و یا باهم آمدند
نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا را در یا ادغام کردند طُوَیٍّ شد بکسر یا
طاویة طاویتان طاویات طواءٍ طُوَیّ طُوَیَّة طواءٍ جمع تکسیر آن طاویة است طاویة اسم
وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول مفتوح است
ثانی قابل حرکت نبود الف او را بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند
و تاء وحدان را حذف کردند طواوی شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقای
ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند طواوٍ شد بعده واو واقع شد بعد الف
زائده آن واو را بهمزه بدل کردند طواءٍ شد طُوَّی جمع تکسیر آن طاویة است طاویة اسم
وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول را ضمه دادند و
ثالث را مشدد ساختند فتحه الف و تاء وحدان را حذف کردند طُوَّی شد بعده یا متحرک

تا قبل یا او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و تنوین الف
را حذف کردند مُطَوًّی شد مُطَیْوِیَة تصغیر از آن مَطَاوِیَة ست مطوِیّة اسم مکبر بود چون خواستند که
اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضمه دادند ثانی قابل حرکت نبود آنرا بواو مفتوح بدل کردند
سوم جا یای تصغیر در آوردند مُطَیْوِیَة شد بعده واو و یا بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود
واو را یا کردند و یا را در یا ادغام کردند مُطَیِّیَة شد بعده یای ثالث را حذف کردند مُطَیَّة شد مَطْوِیّ
مَطْوِیَّان مَطْوِیُّون مَطَاوِیّ مُطَیّ مَطْوِیّ در اصل مَطْوُوْی بود واو و یا بهم آمدند نخستین ایشان
ساکن بود واو را یا کردند و یا را در یا ادغام کردند مَطْوُیّ شد بعده ضمه واو را بکسره بدل کردند
از جهت مناسبت یا مَطْوِیّ شد برین قیاس ست باقی مَطَاوِیّ جمع تکسیر از آن مَطْوِیّ است
مَطْوِیّ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش
که مَطْوُوْی بود حرف اول مفتوح ست ثانی را نیز فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند
حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مَطَاوِوْی شد بعده واو ساکن ما قبل او
مکسور آن واو را بیا بدل کردند مَطَاوِیْی شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن
ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند مَطَاوِیّ شد و تنوین تمکن را حذف کردند برای
منع صرف مَطَاوِیّ شد مُطَیْوِیّ تصغیر از آن مَطْوِیّ ست مَطْوِیّ اسم مکبر بود چون خواستند که
اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مَطْوُوْی بود حرف اول را ضمه دادند و ثانی
را فتحه سوم جا یای تصغیر در آوردند حرفی که ما بعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مُطَیْوِوْی شد
بعده واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند مُطَیْوِیْی شد بعده دو حرف
از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند مُطَیْوِیّ شد
بعده واو و یا بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا را در یا ادغام کردند

مطلی شد بعده هر دو یاء آخر را حذف کردند مطلی شد مطویة مطویتان مطویات مطاوی مطلیة
مطاوی جمع تکسیر از ان مطویة است مطویة اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را
جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مطوویة بود حرف اول مفتوح است ثانی را نیز فتحه
دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مطاویة
شد بعده واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند مطاییة شد بعده دو حرف
از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند مطاییة شد
بعده یاء وحدان را حذف کردند مطاوی شد مطیة تصغیر از ان مطویة است مطویة اسم
تکبیر بود چون خواستند که اسم تکبیر را تصغیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مطوویة بود حرف
اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر در آوردند حرفی که ما بعد یای تصغیر بود
آنرا کسره دادند مطیوویة شد بعده واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند
مطیوییة شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در
دوم ادغام کردند مطیویة شد بعده واو و یا بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود
واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند مطیّیة شد بعده هر دو یاء آخر را حذف کردند
مطیة شد الظرف منه مطوی مطویان مطاو و مطی مطوی در اصل مطوی بود
یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقای ساکنین شد میان
الف و تنوین الف را حذف کردند مطوی شد مطویان بر اصل خود است مطاو
جمع تکسیر از ان مطوی است مطوی اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان
را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مطوی بود حرف اول مفتوح است ثانی را
نیز فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آن را

کسره دادند مطاوی شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقای ساکنین شد میان
یا و تنوین یا را حذف کردند مطاو شد مطی تصغیر ازان مطوی ست مطوی اسم مکبر بود
چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مطوی بود حرف اول
را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر را آوردند حرفی که ما بعد یای تصغیر بود آنرا
کسره دادند مطیوی شد بعده واو و یا بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود
واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند مطیی شد بعده یای ثالث را حذف کردند
مطی شد والا ان منه مطوی مطویان مطاو مطی مطوی و در اصل مطوی بود یا
متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند التقای ساکنین شد میان
الف و تنوین الف را حذف کردند مطوی شد مطویان در اصل خود ست مطاو
جمع تکسیر ازان مطوی است مطوی اسم وحدان بود چون خواستند که اسم
وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مطوی بود حرف اول و ثانی
را فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر را آوردند حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا
کسره دادند مطاوی شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقای ساکنین
میان یا و تنوین یا را حذف کردند مطاو شد مطی تصغیر ازان مطوی ست مطوی
اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مطوی
بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر را آوردند حرفی که
ما بعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مطیوی شد بعده واو و یا بهم آمدند
نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند
مطیی شد بعده یای ثالث را حذف کردند مطی شد مطوات مطوا تان مطایا

مطلیة مطلاة در اصل مطلیة بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند مطلاة
شد بدین قیاس است مطلوات مطالی جمع تکسیر از آن مطلاة است مطلاة اسم
وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که
مطلیة بود حرف اول و ثانی را فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر آوردند حرفی که بعد
الف جمع تکسیر بود آن را کسره دادند مطالیة شد بعده تاء وحدان را حذف کردند مطالی شد
ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقای ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مطال
مطیلیة تصغیر از آن مطلاة است مطلاة اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند
رد کردند بسوی اصلش که مطلیة بود حرف اول را ضمه دادند و ثانی را فتحه سوم جا یاء تصغیر
دادند حرفی که بعد یاء تصغیر بود آن را کسره دادند مطیلیة شد بعده واو و یا هم آمدند
نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند یا در یا ادغام کردند مطیلیة شد بعده
یاء ثالث را حذف کردند مطیلیة شد مطلاء مطلاوان مطالی مطیلی مطلاء در اصل
مطلای بود یا واقع شد بعد الف زائده آن یا را بهمزه بدل کردند مطلاء شد بدین قیاس است
مطلاوان مطالی جمع تکسیر از آن مطلاء است مطلاء اسم وحدان بود چون خواستند که
اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مطلای بود حرف اول و ثانی را
فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر آوردند حرفی که بعد الف جمع تکسیر بود آن را کسره دادند
بعد الف ساکن ما قبل او مکسور آن الف را بیا بدل کردند مطالیی شد بعده دو حرف
از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند مطالیّ
مطیلی تصغیر از آن مطلاء است مطلاء اسم مکبر بود خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند
رد کردند بسوی اصلش که مطلای بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم

جا یای تصغیر در آوردند حرفے کہ بعد یای تصغیر بود آن را کسره دادند بعده الف ساکن
ما قبل او مکسور آن الف را بیا بدل کردند مُطَیْیِیٌ شد بعده دو حرف از یک جنس
بہم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند مُطَیِّیٌ شد بعده واو
و یا بہم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند
مُطَیِّیٌ شد بعده ہر دو یا آخر را حذف کردند مُطَیٌّ شد افعل التفضیل منه اَطْوٰی
اَطْوَیَانِ اَطْوَوْنَ اَطَاوِی اَطْوٰی تعلیل اَطْوٰی مانند اَرْمٰی ست اَطْوَیَانِ بر اصل
خود ست تعلیل اَطْوَوْنَ مانند اَرْمَوْنَ تعلیل اَطَاوِی مانند اَرَامِی ست اُطَیِّ
تصغیر ازان اَطْوٰی ست اَطْوٰی اسم مکبر بود چون خواستند کہ اسم مکبر را مصغر کنند
رد کردند بسوی اصلش کہ اَطْوَی بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای
تصغیر در آوردند حرفے کہ بعد یای تصغیر بود آن را کسره دادند اُطَیْوِیٌ شد بعده
ضمه بر یا ثقیل بود انداختند و یا را نیز حذف کردند و عوض او تنوین آخرش
در آوردند اُطَیْوٍ شد و نزد بعضے ادغام میکنند و اُطَیٍّ میخوانند والمؤنث منه
طُیّٰی طُیَّیَانِ طُیَّیَاتٌ طُوَیٌّ طُوَیٌّ طُیّٰی در اصل طُوْیٰی بود واو و یا بہم آمدند نخستین
حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند طُیّٰی شد بعده
ضمه را بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا طِیّٰی شد طِیَّیَانِ در اصل طُوْیَیَانِ بود
واو و یا بہم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا در یا ادغام
کردند طُیَّیَانِ شد بعده ضمه طا را بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا طِیَّیَانِ شد
بعده یای ثالث را حذف کردند طِیَّانِ شد و بعضے یای ثالث را حذف نمیکنند
طِیَّیَانِ میخوانند و برین قیاس ست طِیَّیَاتٌ طُوَیٌّ جمع تکسیر ازان طُیّٰی ست طُیَیِّ

دسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که
طوی بود حرف اول مضموم ست ثانی را فتحه دادند و الف وحدان را حذف کردند
طوی شد بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند طوی شد طوی تصغیر
ازان طوی ست طوی اسم بکر بود چون خواستند که اسم بکر را مصغر کنند رد کردند بسوی
اصلش که طوی بود حرف اول مضموم ست ثانی را فتحه دادند سوم جا یاء تصغیر آوردند
طویو شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در
دوم ادغام کردند طوی شد لفیف مقرون از باب فعل یفعل الطی
نوردیدن طوی یطوی طیا فهو طاو طاویان طاوون طواة طواة وطوی طیی طویا و
طویان طواة طوی طوی طاویة طاویتان طاویات طواد طوی طویة و طوی
یطوی طیا فذاک مطوی مطویان مطویون مطویة مطویتان مطویات مطاو و
مطی مطیة لم یطو لم یطویا لم یطووا لا یطوی لا یطوی لن یطوی لن یطوی الامر منه اطو
لتطو لیطو لیطو والنهی عنه لا تطو لا تطو لا یطو لا یطو الظرف منه مطوی مطویان
مطاو مطی والآلة منه مطوی مطویان مطاو مطی مطواة مطواتان مطا
مطیة مطواء مطواءان مطاوی مطیطی افعل التفضیل منه اطوی اطویان اطوون
اطاو واطی والمؤنث منه طیی طییان طییات طوی طوی ماضی معلوم طوی طویا
طووا طوت طوتا طوین طویت طویتما طویتم طویت طویتما طویتن طویت
طوینا مانند خشی خشیا خشوا ماضی مجهول طوی طویا طووا طویت طویتا طوین
طویت طویتما طویتم طویت طویتما طویتن طویت طوینا مانند خشی خشیا خشوا مضارع
معلوم یطوی یطویان یطوون تطوی تطویان یطوین تطوی تطویان تطوون

تطوین تطویان تطوین اطوی نطوی مانند تخشی تخشیان تخشون مضارع مجهول
یطوی یطویان الخ مانند یخشی یخشیان یخشون الامر منه اطو اطویا اطووا اطوی
اطویا اطوین تعلیل جمع تکسیر و تصغیر این باب مانند طوی یطوی ست مهموز الفاء از

باب فعل یفعل الامر فرمودن امر یأمر امرا فهو آمر آمران آمرون آمرة آمرات
اُمَّر اُمَّرا اُمَراء اُمّار آمور اُوَیمر آمرة آمرتان آمرات اوامر امر اُوَیمرة اُوَیمر
یؤمر امرا فذاک مأمور مأموران مأمورون مأمورة مأمورتان مأمورات مآمیر مؤیمیر
مأمیرة وجه دوم مُوَیمیر مُوَیمیرة زیراکه هرجاکه همزه مفتوحه و ماقبل او مضموم باشد
جائز ست که آن همزه را بواو بدل کنند و او صریح خوانند. لم یأمر لم یؤمر لا یأمر
لا یؤمر لن یأمر لن یؤمر الامر منه مُر لتؤمر لیأمر لیؤمر والنهی عنه لا تأمر لا تؤمر
لا یأمر الظرف منه مأمر مأمران مآمر مآمیر وجه دوم مؤیمر والآلة منه مئمر مئمران
مآمر مآمیر وجه دوم مؤیمر مئمرة مئمرتان مآمر مآمیرة وجه دوم مؤیمرة مئمار مئماران
مآمیر مآمیر افعل التفضیل منه آمر آمران آمرون اوامر اُوَیمر والمؤنث منه
اُمری اُمریان اُمَریات اُمَر اُمَیری مانند معلوم اُمِرَ اُمِرا اُمِروا الخ.
لم یؤمرا لم یؤمروا الامر منه مُر مُرا مُروا مُری مُرا مُرن مرا اصل تأمر بنا کردند
تاکه علامت استقبال بود آن را حذف کردند. مابعد حذف ساکن ماند نظر کردند
بعین کلمه عین کلمه او مضموم بود همزه وصل بضم در اولش درآوردند اؤمر شد پس
بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقف سقوط حرکت شد اؤمر شد.
بعده هر دو همزه حذف کردند علی خلاف القیاس مُر شد. در هر همزه ساکن بروفق
حرکت ماقبل بدل کردن جائز ست اگر ماقبل او همزه نباشد و اگر ماقبل او همزه باشد

انجا بدل کردن همزهٔ ثانی بر وفق حرکت ماقبل واجب ست چنانچه اُومِرَ و یُومَرُ و ایمِرْ و ریحیا
دو وجه روا ست همزه را صریح بخوانند یا بدل کنند و هرجا که دو همزه در یک جا جمع شوند
اول متحرک ثانی ساکن واجب ست بدل همزهٔ ثانی بر وفق حرکت ماقبل چنانچه آمَنَ
ایمانا اُومِنَ و هرجا که دو همزه متحرک در یک جا جمع شوند اگر یکی از ایشان مکسور شود ثانی
را بواو بدل کردن واجب ست چنانچه اَوادِمُ اُوَیْدِمُ نمونهٔ الفاظ از باب اَفْعَلَ
يُفْعِلُ الادب ادبٌ وادبان ادبه اَدَبٌ اَدَبا ثمه اَدیبٌ اَدیبان اَدیبون اَدیبة
اَدِیبٌ اَدَبٌ ادباء ادبان ادابٌ اُدَیْبٌ اُدَیْبٌ اُدَیْبَة اُدَیْبَتان اَدیبات اَداوِبُ
اَدِیب اَدِیبَة وَاُدِبَ یُودَبُ اَدَبا فذاک مُؤدَبٌ مادبان مادبون مادبة
مادبتان مادبات مادیب ماییب مایبه لم یادب لم یودب لما یادب لما یود
لن یادب لن یودب الامر منه ایدب لتودب لیادب لیودب والنهی عنه لا تادب
لا تودب لا یادب لا یودب الظرف منه مادبٌ مادبان مادب مایدب والآلة منه
میدب میدبان مادب مایدب میدبة میدبتان مادب مایدبه میدابٌ میدابان
مادیب مایدیب افعل التفضیل منه آدب آدبان آدبون اداوب آدبی
آدبی ادبیان ادبیات ادب آدیبی ماضی معلوم ادب ادبا ادبوا ادبت
ادبتا ادبن ادبت ادبتما ادبتم ادبت ادبتما ادبتن ادبت ادبنا
ماضی مجهول ادب ادبا ادبوا ادبت ادبتا ادبن ادبت ادبتما ادبتم ادبت
ادبتما ادبتن ادبت ادبنا مضارع معلوم یادب یادبان یادبون تا آخر
مضارع مجهول یودب یودبان یودبون تا آخر الامر منه ایدب ایدبا ایدبوا
ایدبی ایدبا ایدبن ایدب را از تادب بنا کردند تا که علامت استقبال بود

آنرا حذف کردند مابعد حذف ساکن مانند نظر کردند بعین کلمه عین کلمه اومکسور بود

همزهٔ وصل مکسور در اولش در آوردند امر مهان باشد بسکون آخر آخرش را

وقف کردند علامت وقفی سقوط حرکت شد ائذب گردید جده همزهٔ ساکن

ماقبل او مکسور آن همزه را بیا بدل کردند ایذب شد مهموز العین از باب

فَعَلَ يَفْعِلُ الزَّئِيرُ بانگ کردن شیر زَأَرَ يَزْئِرُ زَأْرًا فهو زَائِرٌ زَائِرَانِ زَائِرُونَ

زَائِرَةٌ زَائِرَتَانِ زَائِرَاتٌ زُوَّارٌ زُئَّرٌ زُوَّرٌ زُؤَّارٌ زُؤَرَاءُ زُؤْرَانٌ زُؤَّرٌ زُؤُورٌ زَوَائِرُ

زَائِرَةٌ زَائِرَتَانِ زَائِرَاتٌ زَوَائِرُ زُوَّرٌ زَوَيِّرَةٌ وَزَائِرٌ يُزْأَرُ زَأْرًا

فذاك مَزْؤُورٌ مَزْؤُورَانِ مَزْؤُورُونَ مَزْؤُورَةٌ مَزْؤُورَتَانِ مَزْؤُورَاتٌ

مَزَائِرُ مُزَيْئِرٌ مُزَيْئِرَةٌ لم يَزْأَرْ لم يُزْأَرْ لا يَزْأَرُ لا يُزْأَرُ لن يَزْأَرَ

لن يُزْأَرَ الامر منه ازْأَرْ لِتَزْأَرْ لِيَزْأَرْ لِيُزْأَرْ والنهى عنه لا تَزْأَرْ لا تُزْأَرْ لا يَزْأَرْ

لا يُزْأَرْ الظرف منه مَزْأَرٌ مَزْأَرَانِ مَزَائِرُ مُزَيْئِرٌ والآلة منه مِزْأَرٌ مِزْأَرَانِ

مَزَائِرُ مُزَيْئِرٌ مِزْأَرَةٌ مِزْأَرَتَانِ مَزَائِرُ مُزَيْئِرَةٌ مِزْئَارٌ مِزْئَارَانِ

مَزَائِيرُ مُزَيْئِيرٌ افعل التفضيل منه أَزْأَرُ أَزْأَرَانِ أَزْأَرُونَ أَزَائِرُ

أُزَيْئِرٌ والمؤنث منه زُؤْرَى زُؤْرَيَانِ زُؤْرَيَاتٌ زُؤَرٌ زُوَيْئِرَى

الامر منه اِزْأَرَا اِزْأَرُوا اِزْأَرِى اِزْأَرَا اِزْأَرْنَ مهموز اللام

از باب فَعَلَ يَفْعِلُ الهناء بگواریدن طعام هَنَأَ يَهْنِئُ هَنْأً فهو هَانِئٌ

هَانِئَانِ هَانِئُونَ هَنَأَةٌ هُنَّاءٌ هُنَّأٌ هُنُؤٌ هِنَاءٌ هُنَاءَانِ هُنَّاءٌ هُنَاءٌ هُنُوءٌ

هُنَّى هَانِئَةٌ هَانِئَتَانِ هَانِئَاتٌ هَوَانِئُ هُنَّأٌ هُوَيْنِئَةٌ وهُنِئَ يُهْنَأُ

هَنْأً فذاك مَهْنُوءٌ مَهْنُوءَانِ مَهْنُوءُونَ مَهْنُوءَةٌ مَهْنُوءَتَانِ مَهْنُوءَاتٌ

مهانئ مهينئ مهينئة لم يهنأ لم يهناء لن يهنأ لن يهنأ الامر منه اهنأ لتهنأ
ليهنأ ليهنأ والنهي عنه لاتهنأ لاتهنأ لايهنأ لايهنأ الظرف منه
مهنأ مهنآن مهانئ مهينئ والآلة منه مهنأ مهنآن مهانئ مهينئ مهينئة
مهنأتان مهانئ مهينئة مهناء مهناءان مهانئ مهينيئ افعل التفضيل اهنأ
اهنآن اهنؤون اهانئ اهينئ والمؤنث منه هنيأى هنيأيان هنيأيات هنئ
هنيئ دوم از باب ضرب يضرب هنأ يهنئ هنأ فهو هانئ هانئان
هانئون هانئة هانئتان هانئات هنأ هنأ هنأ هنأ هنآن هنأ هنؤ هوانئ هانئة
هانئتان هانئات هوانئ هنأ هونيئة وهنئ يهنأ هنأ فذاك مهنوء مهنوءان
مهنوءون مهنوءة مهنوءتان مهنوءات مهانئ مهينئ مهينئة لم يهنئ
لم يهنأ لايهنئ لايهنأ لن يهنئ لن يهنأ الامر منه اهنئ لتهنأ ليهنئ ليهنأ
والنهي عنه لاتهنئ لاتهنأ لايهنئ لايهنأ الظرف منه مهنئ مهنئان مهانئ
مهينئ والآلة منه مهنأ مهنآن مهانئ مهينئ مهينئة مهنأتان مهانئ مهينئة
مهناء مهناءان مهانئ مهينئ افعل التفضيل منه اهنأ اهنآن اهنؤون
اهانئ اهينئ والمؤنث منه هنيأى هنيأيان هنيأيات هنأ هنئ مهموز اللام
واجوف يائي از باب فعل يفعل المجيء آمدن جاء يجيئ مجيئا فهو جاء
جائيان جاؤون جاءة جائيتان جيأ جيئ جيأ جيآن جياء جيؤ جوائي جائية
جائيتان جائيات جوائي جويئة وجيئ يجاء مجيئا فذاك مجيئ مجيئان مجيئون
مجيئة مجيئتان مجيئات مجائي مجيئ مجيئة لم يجئ لم يجاء لايجئ لايجاء
لن يجئ لن يجاء الامر منه جئ لتجاء ليجئ ليجاء والنهي عنه لاتجئ لاتجاء

لا تَجِئْ لا تُجَاءْ الظرف منه مَجِيءٌ مَجِيئَانِ مَجَايِئُ مُجَيْجِيٌ والآلة منه مِجْيَأٌ مِجْيَآنِ مَجَايِئُ مُجَيْجِيٌ مُجَيْجِيَة
مِجْيَئَتَانِ مَجَايِئُ مُجَيْجِئَة مِجْيَاءٌ مِجْيَاءَانِ مَجَايِيُّ مُجَيْجِيُّ افعل التفضیل منه أَجْيَأُ أَجْيَآنِ
أَجْيَئُونَ أَجَايِئُ أُجَيْجِيٌ والمؤنث منه جُيْئَى جُيْئَيَانِ جُيْئَيَاتٌ جُيَى جُيَيْئَى ماضی معلوم
جَاءَ جَاءَا جَاؤُوا جَاءَتْ جَاءَتَا جِئْنَ جِئْتَ جِئْتُمَا جِئْتُمْ جِئْتِ جِئْتُمَا جِئْتُنَّ
جِئْتُ جِئْنَا ماضی مجهول جِيءَ جِيئَا جِيئُوا جِيئَتْ جِيئَتَا جِئْنَ جِئْتَ جِئْتُمَا جِئْتُمْ
جِئْتِ جِئْتُمَا جِئْتُنَّ جِئْتُ جِئْنَا مضارع معلوم يَجِيءُ يَجِيئَانِ يَجِيئُونَ تَجِيءُ
تَجِيئَانِ يَجِئْنَ تَجِيءُ تَجِيئَانِ تَجِيئُونَ تَجِيئِينَ تَجِيئَانِ تَجِئْنَ أَجِيءُ نَجِيءُ مضارع مجهول
يُجَاءُ يُجَاءَانِ يُجَاءُونَ تُجَاءُ تُجَاءَانِ يُجَأْنَ تُجَاءُ تُجَاءَانِ تُجَاءُونَ
تُجَائِينَ تُجَاءَانِ تُجَأْنَ أُجَاءُ نُجَاءُ جَاءَ در اصل جَيَأَ بود یا متحرک ماقبل او
مفتوح آن یا را بالف بدل کردند جَاءَ شد برین قیاس ست تا جَاءَتَا جِئْنَ
در اصل جَيَأْنَ بود یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند
التقاء ساکنین شد میان الف و همزه الف را حذف کردند جَأْنَ شد
بعده فتحه جیم را بکسره بدل کردند تا دلالت کند بر حذف یا جِئْنَ شد و نیز روا
ست که گوئی همزه ساکن ماقبل او مکسور آن همزه را بیا بدل کردند جِيْنَ شد
برین قیاس ست تا جِئْنَا تعلیل دوم يَجِيءُ در اصل يَجْيِئُ بود نقل کرده
از يَجِيئَانِ تا تَجِيئِينَ آوردند کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده بماقبل دادند بعد
سلب حرکت ماقبل التقاء ساکنین شد میان یا و همزه یا را حذف کردند
يَجِئْنَ شد برین قیاس ست تا تَجِئْنَ يَجِيءُ در اصل يَجْيِئُ بود کسره بر یا ثقیل بود
نقل کرده بماقبل دادند يَجِيءُ شد برین قیاس ست در باقی مگر يَجِئْنَ و تَجِئْنَ

کسره یا بالتقاء ساکنین افتاد و چنانچه جَیئِن و جِیئِن در اصل جَیِّئِن بود کسره بر یا ثقیل بود
نقل کرده بماقبل دادند التقاء ساکنین شد میان یا و همزه یا را حذف کردند جَیئِن شد
و جائز است که گوئی همزه ساکن ماقبل او مکسور آن همزه را بیا بدل کردند جِیئِن شد. جَیَائِر
در اصل جَیْیَائِر بود یا متحرک ماقبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بماقبل دادند
بعده یا در اصل متحرک بود الحال ماقبل او مفتوح گشت آن یا را بالف بدل کردند
جَیَائِر شد بعده چنین ... باقی است ... جَیَان و جَیَّان که در اصل جَیْیَان و
جَیْیَان بود یا متحرک ماقبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بماقبل دادند
بعده یا در اصل متحرک بود الحال ماقبل او مفتوح گشت آن یا را بالف بدل کردند
التقاء ساکنین شد میان الف و همزه الف را حذف کردند جَاآن و جَآن شد
و جائز است که گوئی همزه ساکن ماقبل او مفتوح آن همزه را بالف بدل کردند جَاآت
و جَآت شد جاءٍ در اصل جایِئ بود بتقدیم الیاء علی الهمزة یا واقع شد بعد از الف
زائده و در اصل بسلامت نمانده است آن یا را بهمزه بدل کردند جاءِئٌ شد بعده
دو همزه در یک کلمه بهم آمدند یکی از ایشان مکسور بود و ثانی را بیا بدل کردند جائیٌ شد
ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف
کردند جاءٍ شد این مذهب سیبویه است اما مذهب امام خلیل قلب مکانی
نموده یا را بجای همزه بردند و همزه بجای یا تحرزا عن اجتماع الاعلالین
جایئ شد بعده اعلال قاض کردند جاءٍ شد جائیان در اصل جایئان بود
یا واقع شد بعده الف اسم فاعل و در اصل بسلامت نمانده است آن یا را
بهمزه بدل کردند جائئان شد بعده دو همزه در یک کلمه بهم آمدند یکی از ایشان

مکسور بود ثانی را بیا بدل کردند جائیان شد یا قلب مکانی کردند جاآئون در اصل
جایئون بود یا واقع شد بعد الف اسم فاعل و در اصل بسلامت نمانده است
آن یا را بهمزه بدل کردند جائِئون شد بعده دو همزه در یک کلمه هم آمدند یکی از
ایشان مکسور ثانی را بیا بدل کردند جائیون شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده
بما قبل دادند بعد از سلب حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو
یا را حذف کردند جاؤن شد تعلیل دوم جاؤن در اصل جائیون بود قلب
مکانی کرده همزه را بجای یا آوردند و یا را بجای همزه جایئون شد بعده ضمه
بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعد از سلب حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد
میان یا و واو یا را حذف کردند جاؤن شد جائیة جمع تکسیر از آن جاء است
جاء اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسو
اصلش که جائی بود حرف اول مفتوح است ثالث را نیز فتحه دادند و در آخرش
تا در آورده الف وحدان را حذف کردند جیأة شد بعده یا متحرک ما قبل او
مفتوح آن یا را بالف بدل کردند جاءة شد جیأة جمع تکسیر از آن جاء است
جاء اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند
بسوی اصلش که جائی بود حرف اول را ضمه دادند ثالث را مشدد ساختند
فتحه دادند بعد مشدد الف جمع تکسیر در آوردند الف وحدان را حذف کردند
جُیّاء شد جُیَّی جمع تکسیر از آن جاء است جاء اسم وحدان بود چون خواستند که اسم
وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که جائی بود حرف اول را
ضمه دادند ثالث را مشدد ساختند فتحه دادند الف وحدان را حذف کردند

جُبّی شد جُبّی جمع تکسیر از آن جا رسیده جبا را اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را
جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که جباییٰ بود حرف اول را ضمه دادند ثالث را
مسکون ساختند الف وحدان را حذف کردند جُبّی شد بعده ضمه جیم را بکسره بدل کردند
از جهت مناسبت یا جِبّی شد جبا جمع تکسیر از آن جا رسیده جبا را اسم وحدان بود چون
خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که جبایة بود حرف
اول را ضمه دادند ثالث را فتحه دادند و در آخر او الف ممدوده در آورده الف جبا را
حذف کردند جُبَیاء شد بعده ضمه جیم را بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا و یا را
ساکن کردند از جهت تخفیف جِبیاء شد جُبیان جمع تکسیر از آن جا رسیده جبا را اسم
وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش
که جبایٰ بود حرف اول را ضمه دادند ثالث را مسکون ساختند در آخر او الف و نون
مزیدتان در آورده الف وحدان را حذف کردند جُبیان شد بعده ضمه جیم
را بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا جِبیان شد جبا و جمع تکسیر از آن جا
رسیده جبا را اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند
رد کردند بسوی اصلش که جبایٰ بود حرف اول را کسره دادند ثالث را فتحه
بعد ثالث الف جمع تکسیر در آورده الف وحدان را حذف کردند جِبَای شد جُبُور
جمع تکسیر از آن جا رسیده جبا را اسم وحدان بود چون خواستند که اسم
وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که جبایٰ بود حرف اول
و ثالث را ضمه دادند بعد ثالث واو ساکن در آورده الف وحدان را حذف
کردند جبیو شد جبیّ گشته تصغیر از آن جا رسیده جبا را اسم مکبر بود چون خواستند که

اسم مکبر یا مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که خطایئ بود حرف اول را فتحه دادند
ثانی قابل حرکت نبود او را بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا یاے تصغیر دادند
چو خطیئ شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را
در دوم ادغام کردند چو خطیّ شد خطایئ خطایئان خطایئات خوائے
خطایئه در اصل خطایئه بود یا واقع شد بعد از الف اسم فاعل در اصل
نماند است آن یارا بهمزه بدل کردند خطائئ شد بعده دو همزه در یک کلمه بهم آمدند
یکے از ایشان مکسور ثانی را بیا بدل کردند خطائی شد در تعلیل دوم خطایئه در اصل
خطایئه بود قلب مکانی کرده همزه را بجاے یا بردند و یارا بجاے همزه خطائیه
برین قیاس است و باقی نیز خواتم جمع تکسیر از آن خطایئه است خطایئه اسم وحدان
چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش
حرف اول مفتوح است ثانی قابل حرکت نبود آنرا بواو مفتوحه بدل کردند
سوم جا الف جمع تکسیر درآوردند قاف وحدان را حذف کردند ذوائب شد
بعده یا واقع شد بعد الف فواعل و ما قبل الف نیز حرف علت است آن یا را
بهمزه بدل کردند ذوائی شد بعده دو همزه در یک کلمه بهم آمدند یکی از ایشان مکسور
بود ثانی را بیا بدل کردند ذوائی شد بعده همزه مکسوره واقع شد میان الف
و یا آن همزه را بیاء مفتوحه بدل کردند ذوایی شد بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح
آن یا را بالف بدل کردند ذوایا شد تعلیل دوم ذوایا جمع تکسیر از آن ذوابه است
ذوابه اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند
بسوی اصلش که ذوابه بود حرف اول مفتوح است ثانی قابل حرکت نبود آن را

بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا الف جمع تکسیر درآوردند تاء وحدان را حذف کردند حوائی
شد بعده قلب مکانی کرده همزه را بجای یا بردند و یا بجای همزه حوائی شد بعده همزه مکسوره
واقع شد میان الف و یا آن همزه را بیاء مفتوحه بدل کردند حوایی شد بعده یاء متحرک
ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند حوایا شد حَیَایَا جمع تکسیر از آن حَایِیَة است
حَایِیَة اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی
اصلش که حَایِیَة بود حرف اول را ضمه دادند ثالث را ساکن ساختند فتحهٔ الف و
تاء وحدان را حذف کردند حُیّی شد حُیَیِّیَة تصغیر از آن حَایِیَة است حَایِیَة اسم
مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که حَایِیَة بود حرف
اول را ضمه دادند ثانی قابل حرکت نبود آن را بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا یاء
تصغیر درآوردند حُوَیْیِیَة شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن
ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند حُوَیِّئَة شد و ترا رسد که گوئی همزه مفتوح
ماقبل او مکسور آن همزه را بیا بدل کردند حُوَیِّیَة شد بعده یاء ثالث را حذف کردند.
حُوَیِّة شد بعده کسرهٔ یا را بفتحه بدل کردند برای مناسبت تاء تانیث حُوَیَّة شد یَجِیءُ
یَجِیئَانِ یَجِیئُونَ تَجِیءُ تَجِیئَانِ یَجِئْنَ تَجِیءُ در اصل تَجْیِیُوُ بود ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده
بماقبل دادند التقاء ساکنین شد میان یا و واو نزد بعضی اول افتاد لان الثانی
علامة والعلامة لا تحذف تَجُوْ شد بعده ضمه جیم را بکسره بدل کردند تا دلالت کند
بر حذف یا و واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند تَجِیْ شد بر وزن
مَفِیل نزد بعضی ثانی افتاد لان الثانی زائدة والزائدة احق بالحذف تَجُیْ شد بعده
ضمه جیم را بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا تَجِیْ شد بر وزن مَفْعِل و برین قیاس است

ودر باقی تحایی جمع تکسیر از ان تحیی است تحیی اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را
جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که تحیو بود حرف اول مفتوح است ثانی را نیز
فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که بعد الف جمع تکسیر بود آن را
کسره دادند تحایو شد بعده واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند تحاییی
شد بعضی همزه دانسته بعد یاء زائده آن همزه را بیا بدل کردند تحاییی شد بعده
دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول را در دوم ادغام کردند تحایی شد تحیی تصغیر از
تحیی است تحیی اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که
تحیو بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یاء تصغیر در آوردند حرفی که
مابعد یاء تصغیر بود آن را کسره دادند تحییو شد بعده واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو
را بیا بدل کردند تحییی شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند نخستین حرف از ایشان
ساکن اول را در دوم ادغام کردند تحیی شد بعده یاء ثالث را حذف کردند تحیی شد
تحیتان تحیات تحایی تحیه تحایی جمع تکسیر از ان تحیه است تحیه اسم
وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی
اصلش که تحیوه بود حرف اول مفتوح است ثانی را نیز فتحه دادند سوم جا
الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که مابعد الف جمع تکسیر بود آن را کسره دادند
تحایوه شد بعده واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند تحاییه شد
وتاء وحدان را حذف کردند تحایی شد تحیّه تصغیر از ان تحیه است تحیه
اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش
که تحیوه بود حرف اول را ضمه دادند وثانی را فتحه سوم جا یاء تصغیر در آوردند

حرفی که بعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند تحیّیوة شد بعده واو ساکن ماقبل او مکسور
آن واو را بیا بدل کردند تحیّییة شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند نخستین
حرف از ایشان ساکن اول را در دوم ادغام کردند تحیّییة شد بعده یای ثالث
را حذف کردند تحیّیة شد و ترا رسد که گوئی همزه مفتوح ماقبل او مکسور آن همزه
را بیا بدل کردند تحیّییة شد بعده یای ثالث را حذف کردند تحیّیة شد بعده کسره یا را
بفتحه بدل کردند برای مناسبت تای تانیث تحیّة شد لم یحیّ در اصل لم یحیّئ بود چون
لم جازمه در اول فعل مضارع درآمد آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت
التقاء ساکنین شد میان یا و همزه یا را حذف کردند لم یحیّئ شد و ترا رسد که گوئی
همزه ساکن ماقبل او مکسور آن همزه را بیا بدل کردند لم یحیّی شد بر وزن لم یفعّ
در صیغه های واحد معلوم و مجهول و در تحیّین و تحیّین الامر منه حیّئ حیّیا حیّئوا حیّئی
حیّیا حیّئن حیّئی را از تحیّی بنا کردند تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند
ما بعد حرف متحرک ماند امر همان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت
وقفی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین شد میان یا و همزه یا را حذف کردند
حیّئ شد و ترا رسد که گوئی همزه ساکن ماقبل او مکسور آن همزه را بیا بدل کردند حیّی شد
تعلیل دوم حیّی در اصل اتحیّی بود ازو تا حذف کردیم که علامت استقبال بود آنرا
حذف کردند ما بعد حرف ساکن ماند تلفظ کردن بسکون کلمه ممکن نبود همزه
وصل بکسره در اولش درآوردند امر همان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند
علامت وقفی سقوط حرکت شد احیّی گردید بعده کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده
بماقبل دادند التقاء ساکنین شد میان یا و همزه یا را حذف کردند احیّی شد بعده

بحرکت جیم از همزه وبعل استغنا حاصل شد همزه را حذف کردند جی شد. و ترا رسد که
گوئی همزه ساکن ما قبل او مکسور آن همزه را بیا بدل کردند جئ شد. علی هذا القیاس
در باقی نیز تعلیل بر همین دو وجه است و در صیغه‌های امر بالام و نهی و ترا رسد
که گوئی تا آخر الظرف منه مجیئ مجیئان مجایا مجیئ مجیئی در اصل مجیئ بود کسره
بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند مجیئ شد. برین قیاس مجیئان مجایا جمع
تکسیر ازان مجیئی است مجیئ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را
جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مجیئ بود حرف اول مفتوح است
ثانی را نیز فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند مجائی شد. بعده قلب مکانی
کردند همزه را بجای یا بردند و یا را بجای همزه مجایئ شد بعده همزه مکسوره
واقع شد میان الف و یا آن همزه را بیای مفتوحه بدل کردند مجایی شد.
بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند مجایا شد. مجیئ تصغیر
ازان مجیئ است مجیئ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند
بسوی اصلش که مجیئ بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یاء
تصغیر در آوردند مجییئ شد. بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند نخستین حرف
از ایشان ساکن اول را در دوم ادغام کردند مجیّئ شد. والآلة منه مجیئ
مجیئان مجایا مجیئی مجایا جمع تکسیر ازان مجیئی است مجیئ اسم وحدان بود چون
خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول و ثانی را فتحه دادند
سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که بعد الف جمع تکسیر بود آن را کسره دادند
مجائی شد بعده قلب مکانی کرده همزه را بجای یا بردند و یا را بجای همزه

محایئ شد بعده همزه مکسوره واقع شد میان الف ویا آن همزه را بیاء مفتوحه بدل کردند محاییُ شد
بعده یاء متحرک ما قبل او مفتوح آن یاء را بالف بدل کردند محایا شد مُحَیِّی تصغیر ازان مَحْیًی ست
مَحْیًی اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضمه دادند ثانی را
فتحه سوم جا یاء تصغیر در آوردند حرفی که ما بعد یاء تصغیر بود آنرا کسره دادند مُحَیْیِی شد بعده
دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند
مُحَیِّی شد مَحِیَّة مَحِیَّتان مَحَایَا مُحَیِّیَة مَحَایَا جمع تکسیر ازان مَحِیَّة ست مَحِیَّة اسم وحدان بود
چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول وثانی را فتحه دادند سوم جا
الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مَحَایِیَة شد
قلب مکانی کرده همزه بجای یا بردند ویا را بجای همزه مَحَائِیَة شد بعده همزه مکسوره
واقع شد میان الف ویا آن همزه را بیاء مفتوحه بدل کردند مَحَایَیَة شد بعده یاء متحرک
ما قبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند مَحَایَاة شد بعده تاء وحدان را حذف
کردند مَحَایَا کردند مُحَیِّیَة تصغیر ازان مَحِیَّة ست مَحِیَّة اسم مکبر بود چون خواستند که
اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یاء تصغیر در آوردند
حرفی که ما بعد یاء تصغیر بود آنرا کسره دادند مُحَیْیِیَة شد بعده دو حرف از یک جنس
بهم آمدند اولین حرف از ایشان ساکن اول را در دوم ادغام کردند مُحَیِّیَة شد
مُحْیَا مُحْیَاءان مَحَایِی مُحَیِّی مَحَایِی جمع تکسیر ازان مُحْیَا ست مُحْیَا اسم وحدان بود
چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول وثانی را فتحه دادند
سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که ما بعد الف جمع تکسیر بود آن را کسره دادند
بعده الف ساکن ما قبل او مکسور آن الف را بیا بدل کردند مَحَایِی شد بعده همزه

واقع شد بعد یاء زائده آن همزه را بیا بدل کردند مُجَایِيّ شد بعده دو حرف از یک
جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند مُجَائِيّ شد مُجَيِّيّ
تصغیر وزان مُجَيْيِئ ست مُجَيْأ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند
حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یاء تصغیر در آوردند حرفے که مابعد یاء تصغیر بود
آن را کسره دادند بعده الف ساکن ماقبل او مکسور آن الف را بیا بدل کردند مُجَيْيِي شد
بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود اول را
در دوم ادغام کردند مُجَيِّئ شد بعده همزه واقع شد بعد یاء زائده آن همزه را بیا
بدل کردند دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم
ادغام کردند مُجَيِّيّ شد افعل التفضیل منه اَجْيَأ اَجْيَآن اَجْيَئُون اَجَايَا اَجْيَي اَجَايَا جمع
تکسیر وزان اَجْيَأ ست اَجْيَأ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع
تکسیر کنند حرف اول مفتوح ست ثانی را نیز فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر
در آوردند حرفے که مابعد الف جمع تکسیر بود آن را کسره دادند اَجَايِئ شد بعده
قلب مکانی کرده همزه را بجای یا بردند و یا را بجای همزه اَجَائِي شد بعده همزه
مکسور واقع شد میان الف و یا آن همزه را بیاے مفتوحه بدل کردند اَجَايِي شد
بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند اَجَايَا شد اُجَيِّي تصغیر
وزان اُجَيْيِئ ست اَجْيَأ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند
حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یاء تصغیر در آوردند حرفے که مابعد
یاء تصغیر بود آن را کسره دادند اُجَيْيِئ شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند
اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند اُجَيِّيّ شد والمؤنث منه

جَیِیَ جَیِیَانِ جَیِیَاتٌ جِیِیٌّ جُیَیٌّ جِیِیٌّ در اصل جُیِیٌّ بود ضمهٔ جیم را بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا جِیِیٌّ شد برین قیاس ست باقی. اَجْیِیَاءُ جمع تکسیر ازان جَیِیٌّ ست جَیِیٌّ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که جُیِیٌّ بود حرف اول مضموم ست ثانی را فتحه دادند و الف وحدان را حذف کردند جُیَیَاءُ شد. جُیَیٌّ تصغیر ازان جَیِیٌّ ست جَیِیٌّ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که جُیِیٌّ بود حرف اول مضموم ست ثانی را فتحه دادند و سوم جا یای تصغیر در آوردند جُیَیْیِئٌ شد تا است که گوئی همزه مفتوح ما قبلها او یای ساکنه بوده زائده آن همزه را بیا بدل کردند جُیَیْیِیٌّ شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند جُیَیٌّ شد.

مهموز الفاء و ناقص یائی از باب افعال الایتاء آمدن تعلیل این باب

مانند رمی یرمیت ایتایے ایتاءً ایتاءً ایتاءات ایتاءان آتون آتاة آتاة آتٍ اٰتی ایتاءً ایتاءان اٰتاءٍ اٰتی اُوتیت اُتیتم اٰتیتان اٰتیاتٌ اُوات اٰتی اُوتیة واٰتی یُوتی ایتاءً ایتاءً فذاک مُؤْتٍ مُؤْتِیَان مُؤْتُون مُؤْتِیَة مُؤْتِیَتَان مُؤْتِیَات مُؤْتٍ مُؤْتِی مُؤْتِیَة لم یُؤْتِ لم یُؤْتَ لا یُؤْتِی لا یُؤْتَی لن یُؤْتِیَ لن یُؤْتَی الامر منه اٰتِ لِتُؤْتِ لِیُؤْتِ لِیُؤْتَ والنهی عنه لَا تُؤْتِ لَا تُؤْتَ لَا یُؤْتِ لَا یُؤْتَ الظرف منه مُؤْتًی مُؤْتَیَانِ مُؤْتَیَاتٌ مُؤْتٍ والآلة منه مِیتًی مِیتَیَانِ مَیَاتٍ مِیتَاةٌ مِیتَاتَانِ مَیَاتٍ مِیتَاءٌ مِیتَاءَانِ مَیَاتِیُّ افعل التفضیل منه اٰتی اٰتیان اٰتون اَوَات اَوَاتٍ والمؤنث منه اُتْیَی اُتْیَیَانِ اُتْیَیَاتٌ اُتًی اُتْیَی ماضی معلوم اٰتی اٰتیا اٰتوا مانند رمی رمیا رموا ماضی مجهول اُوتِیَ اُوتِیَا اُوتُوا مانند

تي رسيا رسوا مضارع معلوم ياتي ياتيان ياتون الخ مانند يرتي يرسيان يرسون

مضارع مجهول ليورتي يورتيان يورتون مانند يرتي يرسيان يرسون الامر منه

ايت ايتيا ايتو ايتي ايتيا ايتين بعضے هردو همزه را حذف كنند لكثرة الاستعمال

تيا تو اتي تيا تيت تيوان مهموز العين ومثال واوي از باب فعل يفعل

الوره وزنده در گور كردن وآواز سخت كردن وره وتيد واد وا فهو وا وادان

وادوان واده واده ورده واده ورده دروان ووداو وودواديه

وادة وادتان واداة اوادة وده اوسيدة وده يوره ودوا فذاك

موده مودوان موده مودتان مودات مواد مويد موسده لم

يبيد لم يوره لاسيد لايوره لن ييد لن يوره الامر منه اولتوره ولييد ليوره

والنهي عنه لاتسد لاتوره لاييد لايوره الظرف منه موسده موسدان مواد موسيد

والآلة منه ميد ميدان مواد موييد موييده ميدتان مواد موييده ميداد

ميادان مواد موييد افعل التفضيل منه اوده اودان اودون اواده

اويد والمونث منه وددي ودديان ودديات ودد ودبدي وادوه واوا

وادوه الخ وده وديا ودوه الخ بييد بيدان بيدون الخ يورد يوردان

يوردون تا آخر امر اوادا اووادي اوادون مهموز الفا ولفيف

مقرون از باب فعل يفعل الاي جا گرفتن ادي يادي اويا فهو آوا آويان

اودون اواه اواد اوسيځے اي اديا ايان اداه ادي ادي اديه اديتيان

آديات اوار ادي اديه واوي يوري ايا فذاك ناردي ناديان ناديون

ناديه ناديتان ناديات نادي ناوي نايو ديه لم ياو لم يوو لايا روي لايوردي

لن یأوی لن یؤوی الامر منه ایو لتؤو ولیأو ولیؤو والنهی عنه لا تأو لا تؤو لا یأو ولا یؤو

الظرف منه مأوی مأویان مآو والآلة منه میوی میویان مآو میواة میواتان

مآو میواء میواءان مآو مآو افعل التفضیل منه آوی آویان آوون اوا و

آوی والمؤنث منه اوی اویان اویات اوی اوی این باب مانند طوی یطوی است

ماضی معلوم اوی اویا اووا تا آخر بسنه تعلیل رمی رمیا رموا است ماضی مجهول اوی

اویا اووا تا آخر بسنه رمی رمیا رموا تا آخر یأوی یأویان تا آخر بسنه یرمی یرمیان

تا آخر یؤوی یؤویان تا آخر بسنه یرمی یرمیان تا آخر امر حاضر معلوم ایو ایویا ایووا

ایوی ایویا ایوین مهموز العین ولفیف مفروق از باب فعل یفعل

الوأی وعده کردن و واجب شدن وأی یئی وأیا فهو واء واءان واءون واءة

واءتان واءات ووئی وئیا وئیوا فهو موئی موئیان موئیون موئیة موئیتان موئیات

وایا وای اوئیه وئی لیئی وایا فذاک موئی موئیان موئیون موئیة

موئیتان موئیات موای مواء موئیة موئیی موئیة لم یأ لم یؤ لا یئی لا یؤی لن یئی

لن یؤی الامر منه لیؤ لیأ لیؤ والنهی عنه لا تأ لا تؤ لا یأ لا یؤ

الظرف منه موئی موئیان موای موئی والآلة منه میئی میئیان میاء

میئی میئاة میئاتان مواء میئیة میئاء میئاءان موای موای

افعل التفضیل منه اوأی اوأیان اوأون اوأیا اوأی والمؤنث منه

وئی وئیان وئیات وئی وئی چون وقی یقی است وأی وأیا تا آخر

چون رمی رمیا تا آخر وئی وئیا الخ چون رمی رمیا تا آخر یئی یئیان تا آخر

چون یلی یلیان تا آخر یوئی یوئیان تا آخر چون یوقی یوقیان تا آخر الی آخره

ایا اوای ایا این مضاعف ثلاثی از باب فَعَلَ یَفْعُلُ المَدُّ یَمُدُّ
مَدّاً فهو مادٌّ مادّان مادّون مادّةٌ مادّتان مادّات و مُدَّ یُمَدُّ مَدّاً فهو ممدودٌ ممدودان ممدودون
ممدودة ممدودتان ممدودات الامر منه مُدَّ مُدّا مُدّوا مُدّی مُدّا امْدُدْنَ
لِیَمُدَّ لِیَمُدّا لِیَمُدّوا لِتَمُدَّ لِتَمُدّا لِیَمْدُدْنَ والنهی منه لا تَمُدَّ لا تَمُدّا لا تَمُدّوا
لا تَمُدّی لا تَمُدّا لا تَمْدُدْنَ لا یَمُدَّ لا یَمُدّا والظرف منه مَمَدٌّ مَمَدّان مَمادُّ والآلة
مِمَدٌّ مِمَدّان مَمادُّ مِمَدّة مِمَدّتان مَمادُّ مِمْداد مِمْدادان مَمادیدُ
وافعل التفضیل منه اَمَدُّ اَمَدّان اَمَدّون اَمادُّ والمؤنث منه مُدّی
مُدّیان مُدّیات مُدَدٌ ماضی معلوم مَدَّ مَدّا مَدّوا مَدَّتْ مَدَّتا مَدَدْنَ مَدَدْتَ
مَدَدْتُما مَدَدْتُم مَدَدْتِ مَدَدْتُما مَدَدْتُنَّ مَدَدْتُ مَدَدْنا مَدَّ در اصل مَدَدَ بود دو
حرف از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک اول را ساکن کرده در دوم ادغام
کردند مَدَّ شد برین قیاس است تا مَدَّتْ در اصل مَدَدَتْ بود دال
و تا هر دو قریب المخرج بهم آمدند دال را تا کردند تا را در تا ادغام کردند مَدَّتْ شد
ماضی مجهول مُدَّ مُدّا مُدّوا مُدَّتْ مُدَّتا مُدِدْنَ مُدِدْتَ مُدِدْتُما مُدِدْتُم مُدِدْتِ مُدِدْتُما
مُدِدْتُنَّ مُدِدْتُ مُدِدْنا مُدَّ در اصل مُدِدَ بود دو حرف از یک جنس بهم آمدند
هر دو متحرک اول را ساکن کرده در دوم ادغام کردند مُدَّ شد برین قیاس است تا
مُدَّتا مضارع معلوم یَمُدُّ یَمُدّان یَمُدّون تا آخر یَمُدُّ در اصل یَمْدُدُ بود دو حرف
از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک حرکت اول را نقل کرده بما قبل دادند
دال اول را در دوم ادغام کردند یَمُدُّ شد برین قیاس است باقی تا و در اصل

ماوِوٌ بود دو حرف از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک اول را ساکن کرده در دوم
ادغام کردند ماوٌّ شد برین طریق باقی ست ... جمع تکسیر ازان ماوست ماو اسم
وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش
که ماوِوٌ بود حرف اول مفتوح ست ثالث را نیز فتحه دادند در آخرش تا وا آورده
الف وحدان را حذف کردند [illegible] شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند
هر دو متحرک اول را ساکن کرده در دوم ادغام کردند [illegible] شد [illegible] جمع تکسیر
ازان ماوست ماو اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند
رد کردند بسوی اصلش که ماوِو بود حرف اول را ضمه دادند ثالث را مشدد وساختند
فتحه بعد ثالث الف جمع تکسیر در آورده الف وحدان را حذف کردند [illegible]
[illegible] جمع تکسیر ازان ماوست ماو اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را
جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که ماوِو بود حرف اول را ضمه دادند ثالث
را مشدد ساختند فتحه والف وحدان را حذف کردند [illegible] شد [illegible] جمع تکسیر ازان ماو
ماو اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی
اصلش که ماوِو بود حرف اول را ضمه دادند ثالث را سکون ساختند الف
وحدان را حذف کردند [illegible] شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول
ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند [illegible] شد [illegible] جمع تکسیر ازان
ماوست ماو اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند
رد کردند بسوی اصلش که ماوِو بود حرف اول را ضمه دادند ثالث را فتحه
و در آخرش الف ممدوده در آورده الف وحدان را حذف کردند [illegible] شد

بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک اول را ساکن کردند در دوم ادغام
کردند مادّ شد مادّان جمع تکسیر ازان مادّ است مادّ اسم وحدان بود چون خواستند
که اسم وحدان را جمع کنند رد کردند بسوی اصلش که مادِد بود حرف اول را
ضمه دادند ثالث را سکون ساختند و آخرش الف و نون مزید تان در آوردند
الف وحدان را حذف کردند مادّان شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند
اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند مادّان شد مُدَیْد مُدَیْدان
مُدَیْدة تصغیر مکبر است اما بسوی اصلش رد میکنند مُدَیْد تصغیر ازان مادّ است
مادّ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش
که مادِد بود حرف اول را ضمه دادند ثانی قابل حرکت نبود آن را بواو مفتوحه
بدل کردند سوم جای یای تصغیر در آوردند مُوَیْدِد شد بعده دو حرف از یک جنس
بهم آمدند اول را ساکن کردند در دوم ادغام کردند مُوَیْدّ شد مادّة مادّتان
مادّات مواد مُوَیْدّة مواد جمع تکسیر ازان مادّة است مادّة اسم وحدان بود
چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مادِدة
بود حرف اول مفتوح است ثانی قابل حرکت نبود آن را بواو مفتوحه بدل کرد
سوم جای الف جمع تکسیر در آوردند ثانی وحدان را حذف کردند مَوادِد شد بعده
دو حرف از یک جنس در یک کلمه بهم آمدند هر دو متحرک اول را ساکن کرده
در دوم ادغام کردند مَوادّ شد مُدَیْدة مانند ضُرَیْب است اما بسوی اصل رد کنند
مُوَیْدّة تصغیر ازان مادّة است مادّة اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را
مصغر کنند حرف اول را ضمه دادند ثانی قابل حرکت نبود آن را بواو مفتوحه

بدل کردند سوم جا یای تصغیر درآوردند معید شد الظرف منه معد معدان معاد معید معد در اصل
معدد بود دو حرف از یک جنس بهم آمدند هردو متحرک حرکت اول را نقل کرده بما قبل دادند
بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند معد شد بدین قیاس ست
معدان معاد جمع تکسیر از ان معد ست معد اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را
جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که معدد بود دو حرف اول مفتوح ست وثانی را نیز
فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر درآورده حرفی که مابعد الف جمع تکسیر بود آن را
کسره دادند معادد شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند هردو متحرک اول را
ساکن کرده در دوم ادغام کردند معاد شد معید تصغیر از ان معد ست معد اسم مکبر بود چون
خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که معدد بود حرف اول را
ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یای تصغیر درآوردند حرفی که مابعد یای تصغیر بود آن را
کسره دادند معیدد شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند هردو متحرک اول را
ساکن کرده در دوم ادغام کردند معید شد والآلة منه معد معدان معاد معید معد در
اصل معدد بود دو حرف از یک جنس بهم آمدند هردو متحرک حرکت اول را
نقل کرده بما قبل دادند بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند
معد شد بدین قیاس ست معدان معاد جمع تکسیر از ان معد ست معد اسم وحدان بود چون
خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که معدد بود حرف
اول وثانی را فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر درآوردند حرفی که مابعد الف جمع
تکسیر بود آن را کسره دادند معادد شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند هردو
متحرک اول را ساکن کرده در دوم ادغام کردند معاد شد معید تصغیر از ان معد ست

تمد اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که تمدد بود
حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یاء تصغیر در آوردند حرفی که مابعد یاء
تصغیر بود آن را کسره دادند تمیدد شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند هر دو
متحرک اول را ساکن کرده در دوم ادغام کردند تمیدّ شد وجه دوم تمید تصغیر از ان
تمدّ ست تمد اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضمه دادند
ثانی را فتحه سوم جا یاء تصغیر در آوردند تمید شد تمدة تمدتان تماد تمیدة تمیدة
دراصل تمددة بود دو حرف از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک حرکت اول را
نقل کرده بماقبل دادند بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند
تمدة شد برین قیاس باقی تمادّ جمع تکسیر ان تمدة ست تمدة اسم وحدان بود چون
خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که تمددة بود حرف
اول وثانی را فتحه دادند سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی که مابعد الف جمع
تکسیر بود آن را کسره دادند وتاء وحدان را حذف کردند تمادد شد بعده دو حرف
از یک جنس جمع شدند اول را ساکن کرده در دوم ادغام کردند تمادّ شد تمیدة
تصغیر از ان تمدة ست تمدة اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند
رد کردند بسوی اصلش که تمددة بود حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یاء
تصغیر در آوردند حرفی که مابعد یاء تصغیر بود آن را کسره دادند تمیددة شد بعده
دو حرف از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک اول را ساکن کرده در دوم ادغام کردند
تمیدّة شد وجه دوم تمیدة تصغیر از ان تمدة ست تمدة اسم مکبر بود چون خواستند
که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضمه دادند ثانی را فتحه سوم جا یاء تصغیر در آوردند

مُدَیْدٌ شد برہمین قیاس ست در تصغیر ظرف وآلہ اُمَیْدٌ اُدْتا آخر بر اصل خود ست
افعل التفضیل منہ اَمَدُّ اَمَدَّان اَمَدُّوْنَ اَمَادُّ اُمَیْدُّ اَمَدُّ در اصل اَمْدَدُ بود دو حرف از
یک جنس بہم آمدند ہر دو متحرک حرکت اول را نقل کردہ بما قبل دادند بعدہ اول
ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند اَمَدُّ شد برہمین وجہ ست باقی
اَمَادُّ جمع تکسیر ازان اَمَدُّ ست اَمَدُّ اسم وحدان بود چون خواستند کہ اسم وحدان را جمع
تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش کہ اَمْدَدُ بود حرف اول مفتوح ست ثانی را فتحہ دادند
سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند حرفی کہ مابعد الف جمع تکسیر بود آن را کسرہ دادند
اَمَادِدُ شد بعدہ دو حرف از یک جنس بہم آمدند ہر دو متحرک اول را ساکن کردہ
در دوم ادغام کردند اَمَادُّ شد اُمَیْدِدُ تصغیر ازان اَمَدُّ ست اَمَدُّ اسم مکبر بود چون خواستند
کہ اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش کہ اَمْدَدُ بود حرف اول را ضمہ دادند ثانی
را فتحہ سوم جا یاء تصغیر در آوردند حرفی کہ مابعد یاء تصغیر بود آن را کسرہ دادند
اُمَیْدِدُ شد بعدہ دو حرف از یک جنس بہم آمدند ہر دو متحرک اول را ساکن کردہ
در دوم ادغام کردند اُمَیْدُّ شد وجہ دوم اُمَیْدُّ تصغیر ازان اَمَدُّ ست اَمَدُّ اسم مکبر بود
چون خواستند کہ اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضمہ دادند ثانی را فتحہ سوم جا یاء
تصغیر در آوردند اُمَیْدُّ شد والمؤنث منہ مُدّٰی مُدَّیَان مُدَّیَاتٌ مُدَدٌ مُدَیْدٰی مُدّٰی
در اصل مُدْدٰی بود دو حرف از یک جنس بہم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را
در دوم ادغام کردند مُدّٰی شد برین قیاس ست باقی مُدَدٌ جمع تکسیر ازان مُدّٰی ست
مُدّٰی اسم وحدان بود چون خواستند کہ اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی
اصلش کہ مُدْدٰی بود حرف اول مضموم ست ثانی را فتحہ دادہ الف [illegible] کردند

مُدْغَم شُد بِه دُو حَرف از يَك جِنس بَهَم آمدند پَس مُتَحَرِّك اوّل را ساكِن كَرده در دُوِّم اِدغام
كَردند مُدّ شُد مُدَيدي تَصغير ازان مُدّي سْت مُدّي اِسمِ مُكَبَّر بُود چون خواستند كه اِسمِ مُكَبَّر را
مُصَغَّر كُنند رَد كَردند بِسُوي اَصلَش كه مُدْدِي بُود حَرفِ اوّل مَضموم سْت ثاني را مَفتوح واو
سِوُم يا با تَصغير دَر آوَردند مُدَيدي شُد اين باب چون مُدّ سْت اَلْأَزُّ فراهم
آوَردن وبِگُناه دَلالَت كَردن واز جا جُنبانيدن أَزَّ يَؤُزُّ أَزًّا فَهُوَ آزٌّ آزَّانِ آزُّونَ
آزَّةٌ آزَّتانِ آزّات اُزّ اُزّى اواز اِزاز اُزّان اَزّة وازيز اُزّة آزّتان آزّة اواز
اُزّز اُزَيزه وانيا زاز اغداك مأزوز مأزوزان مأزوزون مأزوزة
مأزوزتان مأزوزات مآزّ مُؤَيزِز مُؤَيزِزة لَم يُؤزّ لَم يأزّ لَم يأزز لَم يُؤزز
لا يُؤزّ لا يأزّ لَن يُؤزّ لَن يأزّ الامر منه اُزّ اُزّ لِيُؤزّ لِيُؤزز لِيُؤزّ لِيأزّ لِيُؤزز
لِيُؤزز والنهي عنه لا تُؤزّ لا تأزز لا تأزّ لا تُؤزز لا يُؤزز لا يأزز لا يأزّ
لا يُؤزز الظرف منه مأزّ مأزّان مآزّ مُؤَيزِز والآلة منه مِئزّ مِئزّان مآزّ مُؤَيزِز
مِئزّة مِئزّتان مآزّ مُؤَيزِزة مِئزاز مِئزازان مآزيز مُؤَيزِيز افعل التفضيل منه
اَزّ اَزّان اَزّون اَزّ اَوازّ اُوَيزّ والمؤنث منه اُزّى اُزّيان اُزّيات
اُزّ اُزَيزى مُضاعَف ثُلاثي از باب فَعَلَ يَفعِلُ اَلْفَرُّ گُريختن و دور
وحدان سپ نگاه كَردن براى دانستن سال فَرَّ يَفِرُّ فَرًّا وَفِرارًا فَهُوَ فارٌّ فارّان
فارّون فارّة فارّتان فارّات فُرّ فُرّار فِرار فُرّان فُرّاء فُرّور فُرَيرة فُرّ فارّتان فارّات
فُرَّ يُفَرُّ فِرارًا فَهُوَ مَفرور مُفرّ فُرار افداك مفرور لَم يَفِرّ لَم يَفرِر لَم يُفَرّ لَم يُفرَر
لا يَفِرّ لَن يَفِرّ لَن يُفَرّ الامر منه فِرّ افرِر لِيَفِرّ لِتَفِرّ لِيُفَرّ لِيُفرَر لِيَفِرّ لِيُفَرّ
والنهي عنه لا تَفِرّ لا تَفرِر لا تُفَرّ لا تُفرَر لا يَفِرّ لا يَفرِر لا يُفَرّ الظرف منه

لمقفر مقفران مقافر مقفر والآلة منه مقفر مقفران مقافر مقفرة مقفرتان مقافر مقفرة
مقفار مقفاران مقافیر افعل التفضیل منه اقفر اقفران اقفرون اقافر اقافیر
والمؤنث منه قفری قفریان قفریات قفر قفری تعلیلات این باب مانند تعلیلات
باب نصر است مگر در تحقیق امر و نهی درین باب شش وجه است ماضی معلوم قفر قفرا قفروا تا آخر
ماضی مجهول قفر قفرا قفروا تا آخر مضارع معلوم یقفر یقفران یقفرون تا آخر مضارع مجهول
یقفر یقفران یقفرون تا آخر والامر منه اقفر اقفرا اقفروا اقفری اقفرا اقفرن مضاعف
ثلاثی از باب فعل یفعل البر نیکوی کردن و نیکو شدن با مادر و پدر و زندگانی کردن
و راست شدن سوگند و راست گفتن بر برا بروا تا آخر بار باران بارون بررة برار
بررة براء بران برار برور بریر برار برارة بارة بارتان بارات بوار برائر بریرة
فما کبر و مبرور مبروران مبرورون مبرورة مبرورتان مبرورات مبابیر مبیر مبیرة
لم یبر لم یبر لم یبرر لا یبر لا یبر لن یبر لن یبر الامر منه بر بر ابرر لیبر لیبر
لیبرر لیبر لیبر والنهی عنه لا تبر لا تبر لا تبرر لا تبر لا یبر لا یبر لا یبرر
الظرف منه مبر مبران مبار مبیر والآلة منه مبر مبران مبار مبرة مبرتان
مبار مبرار مبراران مبابیر مبیر افعل التفضیل منه ابر ابران ابرون
ابار ابابیر والمؤنث منه بری بریان بریات برر بری ماضی معلوم بر برا
بروا تا آخر بر در اصل برر بود دو حرف از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک
اول را ساکن کرده در دوم ادغام کردند بر شد بدین قیاس تا بررت ماضی
مجهول بر برا بروا بر در اصل برر بود دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول را ساکن کرده در دوم
ادغام کردند بر شد تا آخر مضارع معلوم یبر یبران یبرون تا آخر یبر در اصل یبرر بود دو حرف

از یک جنس بهم آمدند هردو متحرک حرکت اول را نقل کرده بما قبل دادند بعده اول
ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند یَسُرُّ شد بر این قیاس است در
باقی صیغها مضارع مجهول یُسَرُّ یُسَرَّانِ یُسَرُّونَ الی آخره یُسَرُّ در اصل یُسْرَرُ بود
دو حرف از یک جنس بهم آمدند هردو متحرک حرکت اول را نقل کرده بما قبل دادند
بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند یُسَرُّ شد الامر منه سُرَّ سُرِّ سُرُّ اُسْرُرْ
سُرِّی سُرَّا اُسْرُرْنَ **مثال واوی از باب افعال** الایعاد بیم کردن اَوْعَدَ یُوْعِدُ
ایعادًا فهو مُوْعِدٌ وَاُوْعِدَ یُوْعَدُ ایعادًا فذاک مُوْعَدٌ لم یُوْعِدْ لم یُوْعَدْ لا یُوْعِدُ لا یُوْعَدُ
لن یُوْعِدَ لن یُوْعَدَ الامر منه اَوْعِدْ لِیُوْعَدْ لِیُوْعِدْ لِیُوْعَدْ والنهی عنه لا تُوْعِدْ لا تُوْعَدْ
لا یُوْعِدْ لا یُوْعَدْ الظرف منه مُوْعَدٌ مُوْعَدٌ مُوْعَدَانِ مُوْعَدَاتٌ ماضی معلوم اَوْعَدَ اَوْعَدَا
اَوْعَدُوا الی آخره ماضی مجهول اُوْعِدَ اُوْعِدَا اُوْعِدُوا تا آخر مضارع معلوم یُوْعِدُ یُوْعِدَانِ
یُوْعِدُوْنَ تا آخر مضارع مجهول یُوْعَدُ یُوْعَدَانِ یُوْعَدُوْنَ تا آخر الامر منه اَوْعِدْ
اَوْعِدَا اَوْعِدُوا اَوْعِدِیْ اَوْعِدَا اَوْعِدْنَ سوای مصدر دیگر تمام بر اصل خود اند
مثال یائی از باب افعال الایسار توانگر شدن اَیْسَرَ یُوْسِرُ ایسارًا فهو مُوْسِرٌ
اُوْسِرَ یُوْسَرُ ایسارًا فذاک مُوْسَرٌ لم یُوْسِرْ لم یُوْسَرْ لا یُوْسِرُ لا یُوْسَرُ لن یُوْسِرَ لن یُوْسَرَ
الامر منه اَیْسِرْ لِیُوْسَرْ لِیُوْسِرْ لِیُوْسَرْ والنهی عنه لا تُوْسِرْ لا تُوْسَرْ لا یُوْسِرْ لا یُوْسَرْ
الظرف منه مُوْسَرٌ مُوْسَرَانِ مُوْسَرَاتٌ ماضی معلوم اَیْسَرَ اَیْسَرَا اَیْسَرُوا تا آخر ماضی
مجهول اُوْسِرَ اُوْسِرَا اُوْسِرُوا تا آخر اُوْسِرَ در اصل اُیْسِرَ بود یا ساکن ماقبل او مضموم
آن یا را بواو بدل کردند اُوْسِرَ شد بر این قیاس است تا آخر مضارع معلوم یُوْسِرُ
یُوْسِرَانِ یُوْسِرُوْنَ تا آخر یُوْسِرُ در اصل یُیْسِرُ بود یا ساکن ماقبل او مضموم آن

یا را بواو بدل کردند یُوسَرُ شد همین قیاس ست در باقی مضارع مجهول یُوسَرُ یُوسَرَانِ یُوسَرُونَ
تا آخر یُوسَرُ در اصل یُیْسَرُ بود الخ تعلیل مضارع مجهول و اسم فاعل و اسم مفعول همین وجه
که تعلیل ماضی ست الامر منه اَیْسِرْ اَیْسِرَا اَیْسِرُوا تا آخر ایسر اصل خود ست اجوف واوی
از باب افعال اَلْاِقَامَةُ بپا داشتن اَقَامَ یُقِیْمُ اِقَامَةً فهو مُقِیْمٌ و اُقِیْمَ یُقَامُ اِقَامَةً فذاک
مُقَامٌ لم یُقِمْ لم یُقَمْ لا یُقِیْمُ لا یُقَامُ لن یُقِیْمَ لن یُقَامَ الامر منه اَقِمْ لِتُقَمْ لِیُقِمْ لِیُقَمْ والنهی عنه
لا تُقِمْ لا تُقَمْ لا اُقِمْ لا اُقَمْ الظرف منه مُقَامٌ مُقَامَانِ مُقَامَاتٌ ماضی معلوم اَقَامَ
اَقَامَا اَقَامُوا الی آخره اَقَامَ در اصل اَقْوَمَ بود واو متحرک ماقبل او حرف صحیح ساکن حرکت
واو را نقل کرده بماقبل دادند واو در اصل متحرک بود اکنون ماقبل او مفتوح گشت
آن واو را بالف بدل کردند اَقَامَ شد همچنین ست تا اَقَامَتَا اَقَمْنَ در اصل اَقْوَمْنَ بود واو
متحرک ماقبل او حرف صحیح ساکن حرکت واو را نقل کرده بماقبل دادند واو در اصل متحرک
بود اکنون ماقبل او مفتوح گشت آن واو را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد
میان الف و میم الف را حذف کردند اَقَمْنَ شد برین قیاس تا آخر ماضی مجهول اُقِیْمَ
اُقِیْمَا اُقِیْمُوا تا آخر اُقِیْمَ در اصل اُقْوِمَ بود کسره بر واو ثقیل بود نقل کرده بماقبل دادند
بعده واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند اُقِیْمَ شد برین قیاس تا
اُقِیْمَتَا اُقِمْنَ در اصل اُقْوِمْنَ بود کسره بر واو ثقیل بود نقل کرده بماقبل دادند بعده
واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند التقاء ساکنین شد میان یا و
میم یا را حذف کردند اُقِمْنَ شد برین وجه ست تا آخر مضارع معلوم یُقِیْمُ یُقِیْمَانِ
یُقِیْمُوْنَ تا آخر تعلیل یُقِیْمُ مانند تعلیل اُقِیْمَ ست برین قیاس باقی سوای جمع مؤنث
غائبات و مخاطبات تعلیل یُقِمْنَ و تُقِمْنَ مانند تعلیل اُقِمْنَ ماضی مجهول ست مضارع مجهول

یُقَامُ یُقَامَانِ یُقَامُونَ تا آخر تعلیل مانند اُقَامَ ماضی معلوم ست سوای جمع مؤنث نخاطبات و مخاطبات تعلیل یُقِمْنَ و یُقَمْنَ مانند تعلیل اَقَمْنَ ماضی معلوم ست اسم فاعل مُقِیْمٌ مُقِیْمَانِ مُقِیْمُوْنَ مُقِیْمَةٌ مُقِیْمَتَانِ مُقِیْمَاتٌ مقیم در اصل مُقْوِمٌ بود واو متحرک ماقبل او حرف صحیح ساکن حرکت واو را نقل کرده بما قبل دادند بعده واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند مُقِیْمٌ شد بعینه همچنین ست تا آخر اسم مفعول مُقَامٌ مُقَامَانِ مُقَامُوْنَ مُقَامَةٌ مُقَامَتَانِ مُقَامَاتٌ تعلیل اسم مفعول مذکر و مؤنث مانند تعلیل اُقِیْمَ ماضی معلوم ست الامر منه اَقِمْ اَقِیْمَا اَقِیْمُوْا الخ اَقِمْ را از تُقِیْمُ بنا کردند تا که علامت استقبال بود آن را حذف کردند ما بعد حذف ساکن ما بعد همزه قطعی محذوف در ابتدا آوردند امر همان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین شد میان یا و میم یا را حذف کردند اَقِمْ شد در تثنیه و جمع نون ساقط میشود و مصدر اِقَامَةٌ در اصل اِقْوَامًا بود واو متحرک ماقبل او حرف صحیح ساکن حرکت واو را نقل کرده بما قبل دادند واو در اصل متحرک بود الکنون ماقبل او مفتوح گشت آن واو را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان هر دو الف الف را حذف کردند عوض او تا در آخرش در آوردند اِقَامَةٌ شد

اجوف یائی از باب افعال اَلْاِطَارَةُ پرانیدن اَطَارَ یُطِیْرُ اِطَارَةً فهو مُطِیْرٌ اُطِیْرَ یُطَارُ اِطَارَةً فذاک مُطَارٌ لَمْ یُطِرْ لَمْ یُطَرْ لَا یُطِیْرُ لَا یُطَارُ لَنْ یُطِیْرَ لَنْ یُطَارَ الامر منه اَطِرْ لِتُطِرْ لِیُطِرْ لِیُطَرْ و النهی عنه لَا تُطِرْ لَا تُطَرْ لَا یُطِرْ لَا یُطَرْ الظرف منه مُطَارٌ مُطَارَانِ مُطَارَاتٌ ماضی معلوم اَطَارَ اَطَارَا اَطَارُوْا الخ اَطَارَ در اصل اَطْیَرَ بود یا متحرک ماقبل حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند

یا در اصل متحرک بود اکنون ما قبل او مفتوح گشت آن یا را با الف بدل کردند أَطَارَ شد قیاس
برین ست تا أَطَارَتَا أَطَرْنَ در اصل أَطْيَرْنَ بود یا متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت
یا را نقل کرده بما قبل دادند یا در اصل متحرک بود اکنون ما قبل او مفتوح گشت آن
یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و را الف را حذف کردند
أَطَرْنَ شد برین قیاس تا آخر ماضی مجهول أُطِيرَ أُطِيرَا أُطِيرُوا تا آخر أُطِيرَ در اصل أُطْيِرَ بود یا متحرک
ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند أُطِيرَ شد برین وجه ست
تا أُطِيرْنَ تا أُطِرْنَ در اصل أُطْيِرْنَ بود یا متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را
نقل کرده بما قبل دادند التقاء ساکنین شد میان یا و را یا را حذف کردند أُطِرْنَ شد
تا آخر برین نهج ست مضارع معلوم يُطِيرُ يُطِيرَانِ يُطِيرُونَ تا آخر يُطِيرُ در اصل يُطْيِرُ بود کسره
بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند يُطِيرُ شد برین قیاس در باقی سوای جمع مؤنث
غائبات و مخاطبات يُطِرْنَ در اصل يُطْيِرْنَ بود کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند
التقاء ساکنین شد میان یا و را یا را حذف کردند يُطِرْنَ شد برین وجه ست تُطِرْنَ
مضارع مجهول يُطَارُ يُطَارَانِ يُطَارُونَ تا آخر تعلیل يُطَارُ مانند أَطَارَ ماضی معلوم ست
برین قیاس در باقی سوای جمع مؤنث غائبات و مخاطبات تعلیل يُطَرْنَ و تُطَرْنَ
مانند تعلیل أَطَرْنَ ماضی معلوم ست مصدر إِطَارَةٌ در اصل إِطْيَارٌ بود یا متحرک ما قبل
او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند یا در اصل متحرک بود
اکنون ما قبل او مفتوح گشت آن یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد
میان هر دو الف الف اول را حذف کردند و عوض او تا در آخرش در آوردند
إِطَارَةٌ شد اسم فاعل مُطِيرٌ مُطِيرَانِ مُطِيرُونَ مُطِيرَةٌ مُطِيرَتَانِ مُطِيرَاتٌ مُطِيرٌ در اصل

مُطَيِّرٌ بود یا متحرک ماقبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند مُطِيرٌ گشت
برین قیاس ست باقی صیغه‌ها اسم مفعول مُطَارٌ مُطَارَانِ مُطَارُونَ مُطَارَةٌ مُطَارَتَانِ
مُطَارَاتٌ مُطَارٌ دراصل مُطْيَرٌ بود یا متحرک ماقبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را
نقل کرده بما قبل دادند یا دراصل متحرک بود اکنون ماقبلش مفتوح گشت
آن یا را بالف بدل کردند مُطَارٌ شد باقی نیز برین قیاس ست الامر منه أَطِرْ أَطِيرَا
أَطِيرُوا أَطِيرِي أَطِيرَا أَطِرْنَ أَطِرْ را از تُطِيرُ بنا کردند تا که علامت استقبال بود آن را
حذف کردند بعده حرف ساکن ماند همزه قطعی محذوف را باز آوردند امر میان باشد
بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرکت شد بعده یا متحرک
ماقبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند التقاء ساکنین شد
میان یا و را یا را حذف کردند أَطِرْ شد و در تثنیه و جمع نون ساقط میشود مگر یک
نون مبنی که بر حال میماند

ناقص واوی از باب افعال

الإِرْضَاءُ خوشنود گردانیدن أَرْضَى يُرْضِي إِرْضَاءً فهو مُرْضٍ وأُرْضِيَ يُرْضَى إِرْضَاءً
فذاک مُرْضًى لم يُرْضِ لم يُرْضَ لا يُرْضِي لا يُرْضَى لن يُرْضِيَ لن يُرْضَى الامر منه
أَرْضِ لِيُرْضِ لِيُرْضَ والنهي عنه لا تُرْضِ لا تُرْضَ لا يُرْضِ لا يُرْضَ الظرف
مُرْضًى مُرْضَيَانِ مُرْضَيَاتٌ ماضی معلوم أَرْضَى أَرْضَيَا أَرْضَوْا أَرْضَتْ أَرْضَتَا
أَرْضَيْنَ أَرْضَيْتَ أَرْضَيْتُمَا أَرْضَيْتُمْ أَرْضَيْتِ أَرْضَيْتُمَا أَرْضَيْتُنَّ أَرْضَيْتُ أَرْضَيْنَا أَرْضَى
دراصل أَرْضَوَ بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ماقبل او ضمه نبود
آن واو را بیا بدل کردند أَرْضَيَ شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف
بدل کردند أَرْضَى شد أَرْضَيَا دراصل أَرْضَوَا بود واوی بود در کلمه ثالث

چون رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند ارضیا شد ارضوا در اصل ارضووا بود
واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند ارضیوا شد
بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف
و واو الف را حذف کردند ارضوا شد ارضت در اصل ارضوت بود واوی بود در کلمه
ثالث چون رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند ارضیت شد بعده
یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف
و تا الف را حذف کردند ارضتت شد ارضتا در اصل ارضوتا بود واوی بود در کلمه
ثالث چون رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند ارضیتا شد بعده
یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و تا
الف حقیقة ساکن و تا حکما ساکن الف را حذف کردند ارضتا شد ارضین در اصل
ارضون بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را
بیا بدل کردند ارضین شد بر همین قیاس ست تا آخر ماضی مجهول ارضی ارضیا ارضوا
ارضیت ارضیتا ارضین ارضیت ارضیتما ارضیتم ارضیت ارضیتما ارضیتن
ارضیت ارضینا ارضی در اصل ارضو بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت
ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند ارضی شد همین وجه ست ارضیا ارضوا
در اصل ارضوو بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن
واو را بیا بدل کردند ارضیوا شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده بماقبل داده بعده
سلب حرکت ماقبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف کردند ارضوا شد
ارضیت در اصل ارضوت بود ارضیتا در اصل ارضوتا بود ارضین در اصل ارضون بود

تا آخر تعلیل تمامی مانند تعلیل ارضی ست تعلیل دوم ارضی در اصل ارضو بود واو واقع شد
بعد از کسرهٔ آن واو را بیا بدل کردند ارضی شد برین قیاس ست باقی مضارع معلوم
یرضی یرضیان یرضون ترضی ترضیان یرضین ترضی ترضیان ترضون ترضین
ترضیان ترضین ارضی نرضی یرضی در اصل یرضو بود واوی بود در کلمه ثالث چون
رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند یرضی شد ضمه بر یا ثقیل بود
انداختند یرضی شد یرضیان در اصل یرضوان بود واوی بود در کلمه ثالث چون
رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند یرضیان شد یرضون در
اصل یرضوون بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن
واو را بیا بدل کردند یرضیون شد ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعد سلب
حرکت ماقبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف کردند یرضون شد ترضی
مانند یرضی ست ترضیان مانند یرضیان ست یرضین در اصل یرضون بود واو
ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند یرضین شد ترضین واحده مونث
مخاطبه در اصل ترضوین بود واوی بود در کلمه ثالث چون رابع گشت ماقبل او
ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند ترضیین شد بعده کسره بر یا ثقیل بود انداختند
التقاء ساکنین شد میان هر دو یا یاء اول را حذف کردند ترضین شد تعلیل دوم
یرضی در اصل یرضو بود واو واقع شد بعد از کسره آن واو را بیا بدل کردند
یرضی شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند یرضی گردید برین قیاس ست باقی
مضارع مجهول یرضی یرضیان یرضون ترضی ترضیان یرضین ترضی
ترضیان ترضون ترضین ترضیان ترضین ارضی نرضی یرضی در اصل

یرضَو بود واوی بود در کلمهٔ ثالث چون رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند
یرضَی شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند یرضیٰ شد برین قیاس
دیگر باقی مصدر ارضاءٌ در اصل ارضایٌ بود یا واقع شد بعد الف زائده آن یا را بهمزه
بدل کردند ارضاءٌ شد اسم فاعل مرضٍ مرضیان مرضون مرضیةٌ مرضیتان مرضیاتٌ
مرضٍ در اصل مرضوٌ بود واو واقع شد بعد از کسره آن واو را بیا بدل کردند مرضیٌ شد
بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقای ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف
کردند مرضٍ شد مرضیان در اصل مرضوان بود واو واقع شد بعد از کسره آن واو را بیا
بدل کردند مرضیان شد برین قیاس است تا آخر اسم مفعول مرضًی مرضیان مرضَون
مرضاة مرضاتان مرضیات مرضًی در اصل مرضَوٌ بود واوی بود در کلمهٔ ثالث
چون رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مرضَیٌ شد بعده یا متحرک
ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و تنوین
الف را حذف کردند مرضًی شد مُرضَیانِ در اصل مُرضَوان بود واوی بود در
کلمهٔ ثالث چون رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مرضیان شد
مرضَون در اصل مرضَوون بود واوی بود در کلمهٔ ثالث چون رابع گشت
ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند مرضَیون شد بعده یا متحرک ماقبل او
مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقای ساکنین شد میان الف و واو
الف را حذف کردند مرضَون شد مرضاة در اصل مرضَوة بود واوی بود
در کلمهٔ ثالث چون رابع گشت ماقبل او ضمه نبود آن واو را بیا بدل کردند و یا را
بالف بطریق مذکور مرضاة شد برین قیاس مرضاتان مرضیات در اصل مرضوات بود

واو بی بود به فتح یا ساکن چون یا بع گشت ما قبل او ضمه بود آن واو را بیا بدل کردند
مرضیات شد الامر منه ارض ارضیا ارضوا ارضی ارضیا ارضین ارض را از ترضی
بنا کردند تا که علامت استقبال بود آن را حذف کردند یا بعد حذف ساکن ماند
بهمزه وصلی محتاج شد فتح پانه آوردند امر حاضر باشد بعد از آن آخر حرف را وقف کردند
علامت وقف سقوط حرف علت شد ارض شد و در تثنیه و جمع نون ساقط شد

لفیف مفروق از باب افعال الایجاء بخیل کردن اوجی یوجی ایجاء فهو
موجٍ واوجی یوجی ایجاء فذاک موجی لم یوج لم یوج لا یوجی لا یوجی لن یوجی
لن یوجی الامر منه اوج لتوج لیوج لیوج والنهی عنه لا توج لا توج لا یوج
لا یوج الظرف منه موجی موجیان موجیات ماضی معلوم اوجی اوجیا اوجوا اوجت
اوجتا اوجین اوجیت اوجیتما اوجیتم اوجیت اوجیتما اوجیتن اوجیت
اوجینا ماضی مجهول اوجی اوجیا اوجوا اوجیت اوجیتا اوجین اوجیت
اوجیتما اوجیتم اوجیت اوجیتما اوجیتن اوجیت اوجینا مضارع معلوم
یوجی یوجیان یوجون تا آخر یوجی در اصل یوجی بود ضمه بر یا ثقیل بود انداختند
یوجی شد. یوجیان بر اصل خود است یوجون در اصل یوجیون بود ضمه بر یا ثقیل
نقل کرده بما قبل دادند بعد سلب حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد میان
یا و واو یا را حذف کردند یوجون شد بر این قیاس است توجون توجین در اصل
توجیین بود کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعد سلب حرکت
ما قبل التقاء ساکنین شد میان هر دو یا یا اول را حذف کردند توجین شد
مضارع مجهول یوجی یوجیان یوجون تا آخر مصدر ایجاء در اصل اوجای بود

یا واقع شد بعد الف زائده آن یا را بهمزه بدل کردند اوجاء شد بعده واو ساکن ماقبل او
مکسور آن واو را بیا بدل کردند ایجاء شد اسم فاعل موجی موجیان موجون موجیة
موجیتان موجیات موجٍ در اصل موجیٌ بود ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقای
ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند موجٍ شد اسم مفعول موجی
موجیان موجون موجاة موجاتان موجیات موجیات در اصل موجیة بود
یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند موجاة شد برین قیاس
موجاتان الامر منه اوجِ اوجیا اوجوا اوجی اوجیا اوجین اوجِ را از توجی بنا کردند
تا که علامت استقبال بود آن را حذف کردند بعد حذف ساکن ماند همزه
قطعی محذوفه را باز آوردند امر بیان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند
علامت وقفی سقوط حرف علت شد و در باقی سقوط نون میشود مگر نون
جمع مونث که بر حال میماند لفیف مقرون از باب افعال الاهواء
آهنگ کردن و انداختن و اشاره کردن اهوی یهوی اهواءً فهو مهوٍ واهوی
یهوی اهواءً فذاک مهوی لم یهوِ لم یهوَ لا یهوی لا یهوی لن یهوی لن یهوی
الامر منه اهوِ لیهوِ لیهوَ لیهوَ والنهی عنه لا تهوِ لا تهوَ لا یهوِ لا یهوَ الظرف منه مهوی
مهویان مهویات ماضی معلوم اهوی اهویا اهووا تا آخر ماضی مجهول اهوی
اهویا اهووا تا آخر مضارع معلوم یهوی یهویان یهوون تا آخر مضارع مجهول
یهوی یهویان یهوون تا آخر اسم فاعل مهوٍ مهویان مهوون مهویة مهویتان
مهویات اسم مفعول مهوی مهویان مهوون مهواة مهواتان مهویات الامر
اهوِ اهویا اهووا اهوی اهویا اهوین تعلیلهای این باب مانند تعلیلهای اوجی یوجی هست مفصلا معرف

از باب افعال اَلْاِحْبَابُ دوست داشتن اَحَبَّ یُحِبُّ اِحْبَابًا فہو مُحِبٌّ و اُحِبَّ یُحَبُّ اِحْبَابًا فذاک مُحَبٌّ لم یُحِبَّ لم یُحْبِبْ لم یُحَبَّ لم یُحْبَبْ لا یُحِبُّ لا یُحَبُّ لن یُحِبَّ لن یُحَبَّ الامر منہ اَحِبَّ اَحْبِبْ لِتُحِبَّ لِیُحِبَّ لِیُحْبِبْ لِتُحَبَّ لِیُحَبَّ لِیُحْبَبْ والنہی عنہ لا تُحِبَّ لا تُحْبِبْ لا تُحَبَّ لا تُحْبَبْ لا یُحِبَّ لا یُحْبِبْ لا یُحَبَّ لا یُحْبَبْ الظرف منہ مُحَبٌّ مُحَبَّانِ مُحَبَّاتٌ ماضی معلوم اَحَبَّ اَحَبَّا اَحَبُّوا تا آخر اَحَبَّ در اصل اَحْبَبَ بود دو حرف از یک جنس بہم آمدند ہر دو متحرک حرکت اول را نقل کردہ بما قبل دادند بعدہ اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند اَحَبَّ شد بریں قیاس تا اَحْبَبْنَا باقی بر اصل خود ست ماضی مجہول اُحِبَّ اُحِبَّا اُحِبُّوا تا آخر اُحِبَّ در اصل اُحْبِبَ بود دو حرف از یک جنس بہم آمدند ہر دو متحرک حرکت اول را نقل کردہ بما قبل دادند بعدہ اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند اُحِبَّ شد بریں قیاس تا اُحْبِبْنَا باقی بر اصل خود ست مضارع معلوم یُحِبُّ یُحِبَّانِ یُحِبُّونَ تا آخر یُحِبُّ در اصل یُحْبِبُ بود دو حرف از یک جنس بہم آمدند ہر دو متحرک حرکت اول را نقل کردہ بما قبل دادند بعدہ اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند یُحِبُّ شد ہمیں منوال ست باقی مضارع مجہول یُحَبُّ یُحَبَّانِ یُحَبُّونَ تا آخر بہیچ تعلیل مضارع معلوم ست اسم فاعل مُحِبٌّ مُحِبَّانِ مُحِبُّونَ مُحِبَّةٌ مُحِبَّتَانِ مُحِبَّاتٌ مُحِبٌّ در اصل مُحْبِبٌ بود دو حرف از یک جنس بہم آمدند ہر دو متحرک حرکت اول را نقل کردہ بما قبل دادند بعدہ اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند مُحِبٌّ شد باقی نیز بریں قیاس ست اسم مفعول مُحَبٌّ مُحَبَّانِ مُحَبُّونَ مُحَبَّةٌ مُحَبَّتَانِ مُحَبَّاتٌ در اصل

یُحْبِبُ بود دو حرف از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک حرکت اول را نقل کرده بما قبل دادند
و اول را در دوم ادغام کردند یُحِبُّ شد همان نهج باقی الامر منه اَحِبَّ اَحْبِبْ اَحِبَّا
اَحِبُّوا اَحِبِّي اَحِبَّا اَحْبِبْنَ اَحِبَّ را از یُحِبُّ بنا کردند رد کردند بسوی اصلش که یُحْبِبُ بود
تا که علامت استقبال بود آن را حذف کردند بعد حذف ساکن ماند همزه قطعی
محذوفه را باز آوردند امر بیان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت
وقفی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین شد میان هر دو باء اول که ساکن شده بود
برای ادغام و باء ثانی که ساکن شد برای علامت وقفی بعضی باء ثانی را حرکت
فتحه دادند لان الفتحة اخف الحرکات بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم
ادغام کردند اَحِبَّ شد و بعضی باء ثانی را حرکت کسره دادند لان الساکن اذا
حرک حرک بالکسر بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند اَحِبِّ خواندند
و بعضی ترک ادغام اَحْبِبْ خواندند و در تثنیه و جمع نون ساقط شد مهموز الفاء
صحیح از باب افعال الایمان گرویدن و امین شدن و امان دادن و آمین
گفتن آمَنَ یُؤْمِنُ اِیمَانًا فهو مُؤْمِنٌ و اُومِنَ یُؤْمَنُ اِیمَانًا فذاک مُؤْمَنٌ لم یُؤْمِنْ لم یُؤْمَنْ
لا یُؤْمِنُ لا یُؤْمَنُ لن یُؤْمِنَ لن یُؤْمَنَ الامر منه آمِنْ لِتُؤْمَنْ لِتُؤْمِنْ والنهی عنه
لا تُؤْمِنْ لا تُؤْمَنْ لا یُؤْمِنْ لا یُؤْمَنْ الظرف منه مُؤْمَنٌ مُؤْمَنَانِ مُؤْمَنَاتٌ ماضی
معلوم آمَنَ آمَنَا آمَنُوا تا آخر ماضی مجهول اُومِنَ اُومِنَا اُومِنُوا تا آخر مضارع معلوم
یُؤْمِنُ یُؤْمِنَانِ یُؤْمِنُونَ تا آخر مضارع مجهول یُؤْمَنُ یُؤْمَنَانِ یُؤْمَنُونَ تا آخر اسم فاعل
مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَانِ مُؤْمِنُونَ مُؤْمِنَةٌ مُؤْمِنَتَانِ مُؤْمِنَاتٌ اسم مفعول مُؤْمَنٌ
مُؤْمَنَانِ مُؤْمَنُونَ مُؤْمَنَةٌ مُؤْمَنَتَانِ مُؤْمَنَاتٌ الامر منه آمِنْ آمِنَا آمِنُوا آمِنِي

آمنیا آمن آمن را از تومن بنا کردند تا که علامت استقبال بود آن را حذف کردند مابعد
حذف ساکن ماند همزه قطعی محذوفه را باز آوردند امر معان باشد بسکون آخر آخرش را
وقف کردند علامت وقفی سقوط حرکت شد آمن گشت بعده همزه ساکن ماقبل او
مفتوح آن همزه را با الف بدل کردند آمن شد ناقص از باب تفعیل التثنیة
دو تا کردن و دو گردانیدن و ثنی کردن کلمه را ثنّی یثنّی تثنیة فهو مثنّ و ثنّی
یثنّی تثنیة فذاک مثنّی لم یثنّ لم یثنّ لا یثنّی لا یثنّی لن یثنّی لن یثنّی الامر منه ثنّ
لیثنّ لیثنّ لیثنین والنهی عنه لا تثنّ لا تثنّ لا تثنّ لا تثنّ الظرف منه مثنّی
مثنّیان مثنّیات ماضی معلوم ثنّی ثنّیا ثنّوا ثنّت ثنّتا ثنّین ثنّیت الخ
ماضی مجهول ثنّی ثنّیا ثنّوا ثنّیت ثنّیتا ثنّین الی آخره مضارع معلوم یثنّی
یثنّیان یثنّون الخ مضارع مجهول یثنّی یثنّیان یثنّون تا آخر اسم فاعل مثنّ مثنّیان
مثنّون مثنّیة مثنّیتان مثنّیات اسم مفعول مثنّی مثنّیان مثنّون مثنّات مثنّاتان
مثنّیات الامر منه ثنّ ثنّیا ثنّوا ثنّی ثنّیا ثنّین ثنّ را از تثنّی بنا کردند تا که علامت
استقبال بود آن را حذف کردند مابعد حذف متحرک ماند امر معان باشد بسکون
آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرف علت شد ثنّ گردید
لفیف مفروق از باب تفعیل التوصیة اندرز کردن و کسی را وصی
خود داشتن وصّی یوصّی توصیة فهو موصّ و وصّی یوصّی توصیة فذاک موصّی
لم یوصّ لم یوصّ لا یوصّی لا یوصّی لن یوصّی لن یوصّی الامر منه وصّ لیوصّ
لیوصّ لیوصّ والنهی عنه لا توصّ لا توصّ لا یوصّ لا یوصّ الظرف منه موصّی
موصّیان موصّیات ماضی معلوم وصّی وصّیا وصّوا تا آخر ماضی مجهول وصّی

وصیا وصوا تا آخر مضارع معلوم یوصی یوصیان تا آخر مضارع مجهول یوصی یوصیان
تا آخر اسم فاعل موصی موصیان موصون موصیة موصیتان موصیات اسم مفعول
موصی موصیان تا آخر تعلیل این باب مانند ثنی تثنی است لفیف مقرون
از باب تفعیل التطویة نوردیدن طوی یطوی تطویة فهو مطو وطوی یطوی
تطویة فذاک مطوی لم یطو لم یطو لا یطوی لا یطوی لن یطوی لن یطوی الامر
طو لتطو لیطو لیطو والنهی عنه لا تطو لا تطو لا یطو لا یطو الظرف منه مطوی مطویان
مطویات بر قیاس ثنی تثنی در حق تعلیل و تصریف ناقص یائی از باب
مفاعلة المراماة با یکدیگر تیر انداختن رامی یرامی مراماة فهو مرام و رومی یرامی
مراماة فذاک مرامی لم یرام لم یرام لا یرامی لا یرامی لن یرامی لن یرامی الامر منه
رام لترام لیرام لیرام والنهی عنه لا ترام لا ترام لا یرام لا یرام الظرف منه مرامی
مرامیان مرامیات ماضی معلوم رامی رامیا راموا تا آخر ماضی مجهول رومی رومیا
روموا تا آخر روموا در اصل رومیوا بود ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند
بعد سلب حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف کردند
روموا شد مضارع معلوم یرامی یرامیان یرامون تا آخر یرامی در اصل یرامی
بود ضمه بر یا ثقیل بود انداختند یرامی شد برین قیاس دیگر یرامون در اصل
یرامیون بود ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعد از سلب حرکت
ما قبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف کردند یرامون شد برین قیاس
ترامون ترامین واحده مونث مخاطبه در اصل ترامیین بود کسره بر یا ثقیل بود
انداختند کسره یا نقل کرده بما قبل دادند بعد سلب حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد

میان ہر دو یاء یاء اول را حذف کردند تَرَایْنَ شد مضارع مجہول یُرَاۤئِی یُرَامیَانِ یُرَامُوْنَ تا آخر مصدر مُرَاءَاۃٌ در اصل مُرَایَیَۃٌ بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند مُرَاءَاۃٌ شد اسم فاعل مُرَاءٍ مُرَامیَانِ مُرَامُوْنَ مُرَامِیَۃٌ مُرَامِیَتَانِ مُرَامِیَاتٌ مُرَاءٍ در اصل مُرَائِیٌ بود ضمہ بر یا ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مُرَاءٍ شد اسم مفعول مُرَاءًی مُرَامیَانِ مُرَامُوْنَ مُرَاءَاۃٌ مُرَامَاتَانِ مُرَامیَاتٌ مُرَاءَاۃٌ در اصل مُرَایَیَۃٌ بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند مُرَاءَاۃٌ شد بر ین قیاس ست دیگر الامر منہ رَامِ رَامیَا رَامُوا رَامِیْ رَامِیَا رَامِیْنَ رَامِ بود از تُرَامِیْ بنا کردند تا کہ علامت استقبال بود آن را حذف کردند ما بعد حذف متحرک ماند امر بیان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت سقوط حرف علت شد رَامِ گردید و در تثنیہ و جمع نون ساقط میشود لفیف مفروق از باب مفاعلۃ المواساۃ غمخوارگی کردن وَاسٰی یُوَاسِیْ مُوَاسَاۃً فھو مُوَاسٍ و وُوْسِیَ یُوَاسٰی مُوَاسَاۃً فذاک مُوَاسًی لم یُوَاسِ لم یُوَاسِ لَا یُوَاسِیْ لَا یُوَاسٰی لَنْ یُوَاسِیَ لَنْ یُوَاسٰی الامر منہ وَاسِ لِیُوَاسِ لِیُوَاسِ والنھی عنہ لَا تُوَاسِ لَا تُوَاسِ لَا یُوَاسِ لَا یُوَاسِ الظرف منہ مُوَاسًی مُوَاسَیَانِ مُوَاسَیَاتٌ تعلیلات این باب مانند تعلیلات رَاۤئِی یُرَاۤئِی است مضاعف از باب مفاعلۃ المحابۃ با یکدیگر دوستی داشتن حَابَّ یُحَابُّ محابۃ فھو مُحَابٌّ و حُوْبَّ یُحَابُّ مُحَابَّۃ فذاک مُحَابٌّ لم یُحَابَّ لم یُحَابِبْ لم یُحَابَّ لم یُحَابَبْ لا یُحَابُّ لا یُحَابُّ لن یُحَابَّ لن یُحَابَّ الامر منہ حَابَّ حَابِبْ لِتُحَابَّ لِتُحَابِبْ لِیُحَابَّ لِیُحَابَبْ لِیُحَابَّ لِیُحَابَبْ والنھی عنہ لا تُحَابَّ لا تُحَابِبْ لا تُحَابَّ لا تُحَابَبْ

لا تتّهبا لا تتّهبوا لا تتّهبی لا تتّهبا لا تتّهبن الظرف منه متّهَب متّهَبان متّهَبات مثال واوی
از باب افتعال الاتّهاب بمعنی قبول کردن اتّهب یتّهب اتّهابا فهو متّهِب واتُّهِب
یُتّهَب اتّهابا فذاک متّهَب لم یتّهب لم یتّهب لا یتّهب لا یتّهب لن یتّهب لن یتّهب
الامر منه اتّهب لیتّهب لیتّهب لیتّهب والنهی عنه لا تتّهب لا تتّهب لا یتّهب
لا یتّهب الظرف منه متّهب متّهبان متّهبات ماضی معلوم اتّهب اتّهبا اتّهبوا تا
آخر اتّهب در اصل اوتهب بود واو واقع شد بجای فا کلمه در باب افتعال آن
واو را بتا بدل کردند اتّتهب شد بعده دو تا بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک
اول را در دوم ادغام کردند اتّهب شد اتّهب در اصل اوتهب بود واو واقع شد
بجای فا کلمه در باب افتعال آن واو را بتا بدل کردند اتتهب شد بعده دو تا جمع آمدند
اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند اتّهب شد تا آخر مضارع معلوم
یتّهب یتّهبان یتّهبون تا آخر یتّهب در اصل یوتهب بود واو واقع شد بجای فا کلمه
در باب افتعال آن واو را بتا بدل کردند یتتهب شد بعده دو تا در یک کلمه بهم آمدند
اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند یتّهب شد مضارع مجهول
یتّهب یتّهبان یتّهبون تا آخر تعلیل این مانند معلوم است الامر منه اتّهب اتّهبا
اتّهبوا اتّهبی اتّهبا اتّهبن اتّهب را از تتّهب بنا کردند تا که علامت استقبال بود
آن را حذف کردند ما بعد حذف ساکن ماند همزه وصل مکسوره در اولش در آوردند
در میان باب بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت جزمی سقوط حرکت شد
اتّهب گردید ودر باقی نون ساقط میشود وجه دوم درین باب آنست که واو را
بیا نیز بدل میکنند ایتهب یاتهب ایتهابا چنانچه ایتعد یاتعد ایتهب در اصل

اوتهب بود واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند ایتهب شد یاتهب
در اصل یوتهب بود واو ساکن ماقبل او مفتوح آن واو را بالف بدل کردند یاتهب
برین قیاس اند باقی مثال واوی از باب افتعال الاتّعاد وعده قبول کردن
اتّعد یاتعد اتّعادا فهو موتعد و اوتعد یوتعد اتّعادا فذاک موتعد لم یاتعد لم یوتعد
لا یاتعد لا یوتعد لن یاتعد لن یوتعد الامر منه اتّعد لتوتعد لیاتعد لیوتعد والنهی عنه
لا تاتعد لا توتعد لا یاتعد لا یوتعد الظرف منه موتعد موتعدان موتعدات مثال
[illegible] الایتسار شتر کشتن و اعضا او را بخش کردن ایتسر یتسر
ایتسارا فهو متسر و ایتسر ایتسارا فذاک متسر لم یتسر لا یتسر ولا یتسر لن یتسر
لن یتسر الامر منه ایتسر لتیتسر لیتسر لیتسر والنهی عنه لا تیتسر لا تتسر لا یتسر
لا یتسر الظرف منه متسر متسران متسرات تعلیل و صرف این باب مانند اتهب
یتهب ست مگر فرق نیست که این باب یائی ست و اتهب یتهب واوی ست
ایتسر در اصل ایتسر بود یا واقع شد بجای فاء کلمه در باب افتعال آن یا را بتا بدل
کردند اتتسر شد بعده دو تا بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم
ادغام کردند اتّسر شد و برین قیاس ست در باقی اجوف واوی از باب
افتعال الاجتیاب قطع بیابان کردن اجتاب یجتاب اجتیابا فهو مجتاب واجتیب
یجتاب اجتیابا فذاک مجتاب لم یجتب لا یجتاب لا یجتاب لن یجتاب
لن یجتاب الامر منه اجتب لتجتب لیجتب لیجتب والنهی عنه لا تجتب
لا تجتب لا یجتب لا یجتب الظرف منه مجتاب مجتابان مجتابات ماضی
معلوم اجتاب اجتابا اجتابوا الخ اجتاب در اصل اجتوب بود واو متحرک ماقبل او

مفتوح آن واو را بالف بدل کردند اجتاب شد برین وجه است اجتبا تا اجتبین در
اصل اجتبوین بود واو متحرک ما قبل او مفتوح آن واو را بالف بدل کردند التقاء
ساکنین شد میان الف و یا الف را حذف کردند اجتبین شد برین قیاس تا آخر
ماضی مجهول اجتبیت اجتبیا اجتبیوا تا آخر اجتبیت در اصل اجتبوت بود کسره
بر واو ثقیل بود نقل کرده بما قبل واو دند بعد سلب حرکت ما قبل بعده واو
ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند اجتبیت شد برین قیاس آن
اجتبیا اجتبین در اصل اجتبوین بود کسره بر واو ثقیل بود نقل کرده بما قبل واو دند
بعد از سلب حرکت ما قبل بعده واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیا
بدل کردند التقاء ساکنین شد میان یا و یا را حذف کردند اجتبین شد برین
قیاس است تا آخر مضارع معلوم یجتبات یجتبایان یجتبایون تا آخر یجتبات
در اصل یجتبوب بود واو متحرک ما قبل او مفتوح آن واو را بالف بدل کردند
یجتبات شد برین قیاس است باقی یجتبین در اصل یجتبوین بود واو متحرک
ما قبل او مفتوح آن واو را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان
الف و یا الف را حذف کردند یجتبین شد همین قیاس است یجتبین
مضارع مجهول یجتبات یجتبابان یجتبابون تا آخر یجتبات در اصل یجتبوب بود
واو متحرک ما قبل او مفتوح آن واو را بالف بدل کردند یجتبات شد برهمین قیاس است
در باقی یجتبین در اصل یجتبوین بود واو متحرک ما قبل او مفتوح آن واو را بالف
بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و یا الف را حذف کردند یجتبین شد
برین قیاس است یجتبین مصدر اجتبابا در اصل اجتوابا بود واو متحرک ما قبل او مکسور

آن واو را بیا بدل کردند اجتبیا یا شد اسم فاعل مجتاب مجتابان مجتابون مجتابه مجتابتان
مجتابات مجتاب در اصل مجتوب بود واو متحرک ما قبل او مفتوح آن واو را بالف بدل
کردند مجتاب شد برین منوال ست تا آخر اسم مفعول مجتاب الخ مجتاب در اصل مجتوب بود
واو متحرک ما قبل او مفتوح آن واو را بالف بدل کردند مجتاب شد برین قیاس
باقی الامر منه اجتب اجتبا اجتبوا اجتبی اجتبا اجتبن اجتب را از تجتاب بنا کردند
تا که علامت استقبال بود آن را حذف کردند بعد حذف ساکن ماند همزه وصل
مکسور اولش در آوردند امر حاضر باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت
وقفی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین شد میان الف و با الف را حذف کردند
اجتب شد ودر باقی نون ساقط شد التقاء ساکنین نشود اجوف یائی از باب
افتعال الاختیار برگزیدن وبخواهش دل کار کردن اختار یختار اختیارا فهو مختار
واختیر یختار واختیارا فذاک مختار لم یختر لم یختر لا یختار لا یختار لن یختار لن یختار
الامر منه اختر لتختر لیختر لیختر والنهی عنه لا تختر لا تختر لا یختر لا یختر الظرف منه
مختار مختاران مختارات این باب بقیاس اجتاب یجتاب ست در حق تعلیل و
تصریف اما فرق همین ست که اجتاب یجتاب واوی ست واین باب یائی ست اختار
در اصل اختیر بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند اختار شد یختار
در اصل یختیر بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند یختار شد ماضی مجهول
اختیر در اصل اختیر بود کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعد سلب حرکت
ما قبل اختیر شد اخترن در اصل اختیرن بود کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند
بعد سلب حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد میان یا و را یا را حذف کردند اخترن شد

الامر منه اختر اختارا اختاروا اختاری اختارا اخترن اختر را از تختار بنا کردند تا که علامت
استقبال بود آن را حذف کردند بعد حذف ساکن ماند همزه وصل بکسر در اولش در آوردند
امکان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقف سقوط حرکت شد التقاء
ساکنین شد میان الف و راء الف را حذف کردند اختر شد **ناقص یائی از**
باب افتعال الاجتباء برگزیده شدن اجتبی یجتبی اجتباءً فهو مجتبٍ و اجتبی
یجتبی اجتباءً فذاک مجتبًی لم یجتب لم یجتب لا یجتبی لا یجتبی لن یجتبی لن یجتبی
الامر منه اجتب لیجتب لیجتب لیجتب والنهی عنه لا تجتب لا تجتب لا یجتب
لا تجتب الظرف منه مجتبًی مجتبیان مجتبیات اجتبی در اصل اجتبی بود یا متحرک
ماقبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند اجتبی شد اجتبوا در اصل اجتبیوا بود
یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف
و واو الف را حذف کردند اجتبوا شد همچنین ست اجتبت اجتبتا ماضی مجهول
اجتبی اجتبیا اجتبوا تا آخر اجتبوا در اصل اجتبیوا بود ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده
بماقبل دادند بعد سلب حرکت ماقبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را
حذف کردند اجتبوا شد مضارع معلوم یجتبی یجتبیان یجتبون تا آخر مضارع
مجهول یجتبی یجتبیان یجتبون تا آخر اسم فاعل مجتبٍ مجتبیان مجتبون مجتبیة
مجتبیتان مجتبیات مجتبٍ در اصل مجتبیٌ بود ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء
ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مجتبٍ شد مجتبون در اصل مجتبیون بود
ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند
مجتبٍ شد مجتبون در اصل مجتبیون بود ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده بماقبل دادند

بعد از سلب حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف کردند اجتبیون
شد اسم مفعول نیز بهمین طریق بگیر اصلش مُجتَبَیٌ است الامر منه اِجتَبِ اِجتَبِیا اِجتَبُوا
اِجتَبِی اِجتَبِیا اِجتَبِینَ اجتبی را از تَجتَبِی بنا کردند تا که علامت استقبال بود آن را
حذف کردند بعد حذف ساکن ماند همزهٔ وصل مکسور در اولش در آوردند امر معان باشد
بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرف علت شد اِجتَبِ گشت
و در باقی سقوط نونات شد و مضاعف از باب افتعال الامتداد کشیده
شدن و بلند بالا شدن اِمتَدَّ یَمتَدُّ اِمتِدَادًا فهو مُمتَدٌّ و اُمتُدَّ یُمتَدُّ اِمتِدَادًا فذاک
مُمتَدٌّ لَم یَمتَدَّ لَم یَمتَدِّ و لَم یَمتَدِدْ لم یُمتَدَّ و لا یَمتَدُّ لا یُمتَدُّ لن یَمتَدَّ لن یُمتَدَّ الامر منه اِمتَدَّ
اِمتَدِّ و اِمتَدِدْ لِیَمتَدَّ و لِیَمتَدِّ و لِیَمتَدِدْ لِیُمتَدَّ و لِیُمتَدِّ و النهی عنه لا تَمتَدَّ لا تَمتَدِّ و لا
تَمتَدِدْ و لا یُمتَدَّ لا یُمتَدِّ و الظرف منه مُمتَدٌّ مُمتَدَّانِ مُمتَدَّاتٌ الامر منه اِمتَدَّ از تَمتَدُّ
بنا کردند تا که علامت استقبال بود آن را حذف کردند بعد حذف ساکن ماند همزه
وصل مکسور در اولش در آوردند امر معان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند
علامت وقفی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین شد میان هر دو دال دال اول
که ساکن شده بود برای ادغام و دال ثانی که ساکن شد برای علامت وقفی بعضی
دال ثانی را حرکت فتحه دادند لان الفتحة اخف الحرکات بعده اول ساکن ثانی متحرک
اول را در دوم ادغام کردند اِمتَدَّ خواندند و بعضی دال ثانی را حرکت کسره دادند
لان الساکن اذا حرک حرک بالکسر بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام
کردند اِمتَدِّ خواندند و بعضی ترک ادغام کرده اِمتَدِدْ خواندند اجوف واوی از
باب انفعال الانقیاد رام شدن اِنقَادَ یَنقَادُ اِنقِیَادًا فهو مُنقَادٌ و اُنقِیدَ یُنقَادُ

انقیاد انقاد ینقاد لم ینقد لم ینقد لا ینقاد لا ینقاد لن ینقاد لن ینقاد منقاد منقاد الامر منه
انقد لینقد لینقدن والنهی عنه لا تنقد لا ینقد لا تنقدن لا ینقدن الظرف منه

منقاد منقادان منقادات ماضی معلوم انقاد انقادا انقادوا انقادت تا آخر انقاد در اصل
انقود بود واو متحرک ماقبل او مفتوح آن واو را بالف بدل کردند انقاد شد تا انقادا
تا همین طریق است انقدن در اصل انقودن بود واو متحرک ماقبل او مفتوح آن واو
را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و دال الف را حذف کردند
انقدن شد انقدت در اصل انقودت بود واو متحرک ماقبل او مفتوح آن واو را
بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و دال الف را حذف کردند
انقدت شد بعده دال و تا هر دو قریب المخرج بهم آمدند دال را تا کردند و تا در تا
ادغام کردند انقت شد ماضی مجهول انقید انقیدا انقیدوا تا آخر انقید در اصل
انقود بود کسره بر واو ثقیل بود نقل کرده بماقبل دادند بعد سلب حرکت ماقبل بعده
واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند انقید شد انقدن در اصل
انقودن بود کسره بر واو ثقیل بود نقل کرده بماقبل دادند بعد سلب حرکت ماقبل بعده
واو ساکن ماقبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند التقاء ساکنین شد میان یا و دال
یا را حذف کردند انقدن شد مضارع معلوم ینقاد ینقادان ینقادون تا آخر ینقاد در اصل
ینقود بود واو متحرک ماقبل او مفتوح آن واو را بالف بدل کردند ینقاد شد برین قیاس
باقی و در ینقدن و تنقدن التقاء ساکنین میشود و مضارع مجهول ینقاد ینقادان ینقادون
تا آخر ینقاد در اصل ینقود بود واو متحرک ماقبل او مفتوح آن واو را بالف بدل کردند
ینقاد شد و در ینقدن و تنقدن التقاء ساکنین میشود و مصدر انقیاد در اصل انقواد بود

واو واقع شد بعد از کسره آن واو را بیا بدل کردند انقیاداً شد اسم فاعل منقادٌ منقادانِ
منقادونَ منقادةٌ منقادتانِ منقاداتٌ منقادٌ در اصل منقوِدٌ بود واو متحرک ماقبل او
مفتوح آن واو را بالف بدل کردند منقادٌ شد تا آخر اسم مفعول منقادٌ منقادانِ الخ
منقادٌ در اصل منقوَدٌ بود واو متحرک ماقبل او مفتوح آن واو را بالف بدل کردند منقادٌ شد
الامر منه اِنْقَدْ اِنْقادا اِنْقادُوا اِنْقادِي اِنْقادا اِنْقَدْنَ اِنْقَدْ را از تَنْقادُ بنا کردند تاکه
علامت استقبال بود آن را حذف کردند بعد حذف ساکن ماند همزه وصل بکسر در
اولش درآوردند امر حاضر باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی
سقوط حرکت شد التقاء ساکنین شد میان الف و دال الف را حذف کردند اِنْقَدْ
و در تثنیه جمع نون ساقط میشود ناقص از باب انفعال الانمحاء محو شدن اِنْمَحَى
يَنْمَحِي اِنْمِحاءً فهو مُنْمَحٍ و اُنْمُحِيَ يُنْمَحَى اِنْمِحاءً فذاك مُنْمَحًى لم يَنْمَحِ لم يُنْمَحَ لا يَنْمَحِي لا يُنْمَحَى لن يَنْمَحِيَ لن يُنْمَحَى
الامر منه اِنْمَحِ لِتُنْمَحَ لِيُنْمَحَ و النهي عنه لا تَنْمَحِ لا يَنْمَحِ لا تُنْمَحَ لا يُنْمَحَ الظرف منه مُنْمَحًى
مُنْمَحَيانِ مُنْمَحَياتٌ ماضی معلوم اِنْمَحَى الخ اِنْمَحَوْا در اصل اِنْمَحَيُوا بود یا متحرک ماقبل او مفتوح
آن یا را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و واو الف را حذف کردند
اِنْمَحَوْا شد اِنْمَحَتْ در اصل اِنْمَحَيَتْ بود الخ مصدر اِنْمِحاءٌ در اصل اِنْمِحايٌ بود یا واقع شد بطرف
بعد از الف زائده آن یا را بهمزه بدل کردند اِنْمِحاءٌ شد مُنْمَحٍ در اصل مُنْمَحِيٌ بود ضمه بر یا ثقیل بود
انداختند التقاء ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مُنْمَحٍ شد الامر منه
اِنْمَحِ اِنْمَحِيا اِنْمَحُوا اِنْمَحِي اِنْمَحِيا اِنْمَحِينَ اِنْمَحِ را از تَنْمَحِي بنا کردند تاکه علامت استقبال بود آن را
حذف کردند بعد حذف ساکن ماند همزه وصل بکسر در اولش درآوردند امر حاضر با
بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرف علت شد اِنْمَحِ گردید

و در تثنیه و جمع نون ساقط نشود لفیف مقرون از باب انفعال الانزواء
یکسو شدن انزوی ینزوی انزواء فهو منزو وانزوی ینزوی انزواء فذاک منزو
لم ینزو ولم ینزو لا ینزوی لا ینزوی لن ینزوی لن ینزوی الامر منه انزو ولتنزو لینزو
والنهی عنه لا تنزو لا تنزو لا ینزو لا ینزو والظرف منه منزوی منزویان منزویات تمام
تعلیلهای این باب مانند تعلیل انجلی ینجلی است الامر منه انزو انزویا انزووا انزوی
انزویا انزوین انزو یا انزوی بنا کردند تا که علامت استقبال بود آنرا حذف کردند
بابعد حذف ساکن ماند همزه وصل بکسر در اولش درآوردند امر حاضر باشد بسکون آخر
آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرف علت شد انزو گردید در تثنیه و جمع
نون ساقط نشود مضاعف از باب انفعال الانصباب ریخته شدن انصب
ینصب انصبابا فهو منصب وانصب ینصب انصبابا فذاک منصب لم ینصب لم
ینصب لم ینصب لا ینصب لا ینصب لن ینصب لن ینصب الامر منه انصب
انصب لتنصب لتنصب لینصب لینصب لینصب لینصب والنهی عنه
لا ینصب لا تنصب لا تنصب لا تنصب لا تنصب لا ینصب لا ینصب انصب لا ینصب
لا ینصب الظرف منه منصب منصبان منصبات مثال واوی از
باب استفعال الاستیجاب سزاوار شدن استوجب یستوجب استیجابا فهو
مستوجب واستوجب یستوجب استیجابا فذاک مستوجب لم یستوجب لم یستوجب لا یستوجب
لا یستوجب لن یستوجب لن یستوجب الامر منه استوجب لتستوجب لیستوجب لیستوجب
لتستوجب والنهی عنه لا تستوجب لا تستوجب لا یستوجب لا یستوجب الظرف منه
مستوجب مستوجبان مستوجبات این باب مانند استخرج یستخرج است اجوف واو

از باب استفعال الاستقامة راست شدن ودرست ایستادن استقام یستقیم استقامة
فهو مستقیم و اُستُقیم یُستقام استقامة فذاک مستقام لم یستقم لا یستقیم لا یستقام لن یستقیم
لن یستقام الامر منه استقم لیستقم لیستقم لیستقم والنهی عنه لا تستقم لا یستقم
لا یستقم الظرف منه مستقام مستقامان مستقامات ماضی معلوم استقام استقاما
استقاموا تا آخر استقام دراصل استقوم بود واو متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت
واو را نقل کرده بما قبل دادند واو دراصل متحرک بود الکنون ما قبل او مفتوح گشت
آن واو را با الف بدل کردند استقام شد تا استقامتا همین است استقمن دراصل
استقومن بود واو متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت واو را نقل کرده بما قبل دادند
واو دراصل متحرک بود الکنون ما قبل او مفتوح گشت آن واو را با الف بدل کردند
التقاء ساکنین شد میان الف و میم الف را حذف کردند استقمن شد برین قیاس است
تا آخر ماضی مجهول استقیم دراصل استقوم بود واو متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن
حرکت واو را نقل کرده بما قبل دادند بعده واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را
بیا بدل کردند استقیم شد برین قیاس است تا استقیمتا استقمن دراصل استقومن بود
واو متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت واو را نقل کرده بما قبل دادند بعده
واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند التقاء ساکنین شد میان یا و میم
یا را حذف کردند استقمن شد برین قیاس تا آخر مضارع یستقیم یستقیمان یستقیمون
تا آخر یستقیم دراصل یستقوم بود واو متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت واو را
نقل کرده بما قبل دادند بعده واو ساکن ما قبل او مکسور آن واو را بیا بدل کردند یستقیم شد
برین قیاس است در باقی مگر در یستقمن و تستقمن التقاء ساکنین میشود میان یا و میم یا

[illegible]

حذف نشود مضارع مجهول یُستقام یُستقامانِ یُستقامونَ تا آخر یُستقام در اصل یُستقوَم بود
واو متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت واو را نقل کرده بما قبل دادند واو در اصل
متحرک بود اکنون ما قبل او مفتوح گشت آن واو را با الف بدل کردند یُستقام شد
برین قیاس ست در باقی مگر در یُستقمن و تُستقمن واو با الف بدل شد و با التقاء ساکنین
بیفتاد اسم فاعل مُستقیم مُستقیمانِ تا آخر مُستقیم در اصل مُستقوِم بود واو متحرک ما قبل او
حرف صحیح ساکن حرکت واو را نقل کرده بما قبل دادند بعده واو ساکن ما قبل او مکسور
آن واو را بیا بدل کردند مُستقیم شد برین قیاس تا آخر اسم مفعول مُستقام مُستقامانِ
مُستقامونَ تا آخر مُستقام در اصل مُستقوَم بود واو متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت
واو را نقل کرده بما قبل دادند بعده واو در اصل متحرک بود اکنون ما قبلش مفتوح گشت
آن واو را با الف بدل کردند مُستقام شد برین قیاس ست باقی الامر منه اِستقِم اِستقیما
اِستقیموا اِستقیمی اِستقیما اِستقِمنَ اِستقِم را از تَستقیم بنا کردند تا که علامت استقبال بود
آن را حذف کردند بعد حذف ساکن ماند همزه وصل مکسوره اولش در آوردند و میم را
بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی ساقط شد حرکت شد التقاء ساکنین شد
میان یا و میم یا را حذف کردند اِستقِم شد و در تثنیه و جمع ساقط شود نون نشود و باقی قیاس

باقی از باب استفعال الاستحیاء حیا کردن اِستحیٰی یَستحیی اِستحیاءً فهو مُستحیٍ و اُستحییَ
اِستحیاءً فذاک مُستحییٰ لم یَستحیِ لم یُستحیَ لا یَستحیی لا یُستحیٰ لن یَستحیی لن یُستحیٰ الامر منه
اِستحیِ لِتُستحیَ لِیَستحیِ لِیُستحیَ والنهی عنه لا تَستحیِ لا تُستحیَ لا یَستحیِ لا یُستحیَ
لا تُستحیَ الظرف منه مُستحییٰ مُستحیانِ مُستحیاتٌ ماضی معلوم اِستحیٰی اِستحییا اِستحیوا
الی آخره ماضی مجهول اُستحییَ اُستحییا اُستحیوا تا آخر مضارع یَستحیی یَستحییانِ تا آخر

مضارع مجهول یُستحیی یُستحییان تا آخر اسم فاعل مُستحیی مُستحییان تا آخر اسم مفعول مُستحیی
مُستحییان تا آخر الامر منه اِستحیِ اِستحییا اِستحیوا تا آخر اِستحیِ را از تَستحیی بنا کردند
تا که علامت استقبال بود آن را حذف کردند بعد حذف ساکن ماند همزهٔ وصل مکسور در
اولش در آوردند تا امکان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط
حرف علت شد اِستحیِ گردید و باقی مثل او اعلال شد مصدر اِستحیاء در اصل
اِستحیای بود یا واقع شد بطرف بعد از الف زائده آن یا را بهمزه بدل کردند اِستحیاء شد

لفیف مقرون از باب استفعال الاستحیاء شرم کردن اِستحییٰ یَستحیی اِستحیاءً
فهو مُستحیی و اُستحیی یُستحیی اِستحیاءً فذاک مُستحییٰ لم یَستحیِ لم یُستحیَ لا یَستحیی لا یُستحییٰ لن یَستحییَ
لن یُستحییٰ الامر منه اِستحیِ لِیَستحیِ لِیُستحیَ لِتُستحیَ و النهی عنه لا تَستحیِ لا یَستحیِ
لا تُستحیَ لا یُستحیَ الظرف منه مُستحییٰ مُستحییان مُستحییات ماضی معلوم اِستحییٰ اِستحییا اِستحیوا
اِستحیَت اِستحییَتا اِستحیَین اِستحییتَ اِستحییتما اِستحییتم اِستحییتِ اِستحییتما اِستحییتن اِستحییتُ
اِستحیینا ماضی مجهول اُستحییَ اُستحییا اُستحیوا تا آخر مضارع معلوم یَستحیی یَستحییان یَستحیون
تا آخر مضارع مجهول یُستحییٰ یُستحییان یُستحیون تا آخر اسم فاعل مُستحیی مُستحییان مُستحیون
تا آخر مُستحیی در اصل مُستحییٌ بود ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد میان
یا و تنوین یا را حذف کردند مُستحیٍ شد اسم مفعول مُستحییٰ مُستحییان مُستحیون مُستحییة
مُستحییتان مُستحییات مُستحییٰ در اصل مُستحییٌ بود یا متحرک ماقبل او مفتوح آن
یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و تنوین الف را حذف کردند
مُستحییً شد الامر منه اِستحیِ اِستحییا اِستحیوا اِستحیی اِستحییا اِستحیین اِستحیِ را از
تَستحیی بنا کردند تا که علامت استقبال بود آن را حذف کردند بعد حذف

ساکن ماند همزه وصل بکسره در اولش در آوردند امر حاضر باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند
علامت وقف سقوط حرف علت شد استح گردید و در باقی سقوط نون میشود مصدر استحیاء
در اصل استحیایا بود یا واقع شد بر طرف بعد از الف زائده آن یا را بهمزه بدل کردند استحیاء
شد و نیز جائز است که گویند استحی یستحی استحاء فهو مستح و استحی یستحی استحیاء فذاک مستحی
لم یستح لم یستح لا یستحی لا یستحی لن یستحی لن یستحی الامر منه استح لیستح لیستح
والنهی عنه لا تستح لا تستح لا یستح لا یستح الظرف منه مستحی مستحیان مستحیات ماضی
معلوم استحیی استحییا استحیوا استحیت استحیتا استحیین تا آخر استحی در اصل استحیی بود یا متحرک
ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند استحیی شد بعده یا متحرک ما قبل او حرف
صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند یا در اصل متحرک بود اکنون ما قبل او
مفتوح گشت آن یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان هر دو الف اول را
حذف کردند استحی شد استحیا در اصل استحییا بود یا متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن
حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند یا در اصل متحرک بود اکنون ما قبلش مفتوح گشت
آن یا را با الف بدل کردند بعده الف را حذف کردند لاجل الخفة استحیا شد استحوا
در اصل استحیوا بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد
میان الف و واو الف را حذف کردند استحیوا شد بعده یا متحرک ما قبل او حرف صحیح
ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند یا در اصل متحرک بود اکنون ما قبلش مفتوح
گشت آن یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و واو الف را
حذف کردند استحوا شد برین قیاس است استحت استحتا استحین در اصل استحیین بود
یا متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند یا در اصل متحرک بود

اکنون ماقبل او مفتوح گشت آن یا را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف
و یا الف را حذف کردند استحیین شد برین قیاس ست تا آخر ماضی مجهول استحی استحیا
استحیوا تا آخر استحی در اصل استحیي بود کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعده
یا را حذف کردند از جهت خفت استح شد. استحیا در اصل استحییا بود کسره بر یا
ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعده یا را حذف کردند. لاجل التخفیف استحیا شد استحوا
در اصل استحییوا بود ضمه بر یا ثقیل دانسته نقل کرده بما قبل دادند بعد سلب حرکت
ماقبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف کردند استحیوا شد بعده یا متحرک
ماقبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند التقاء ساکنین شد
میان یا و واو یا را حذف کردند استحوا شد. استحیت در اصل استحییت بود کسره بر یا
ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعده یا را حذف کردند از جهت خفت استحیت شد
برین قیاس ست استحیتا استحیین در اصل استحییین بود کسره بر یا ثقیل بود
نقل کرده بما قبل دادند التقاء ساکنین شد میان هر دو یا یا اول را حذف کردند
استحیین شد برین قیاس ست تا آخر مضارع معلوم یستحی یستحیان یستحیون تا
آخر یستحی در اصل یستحیي بود کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند التقاء
ساکنین شد میان هر دو یا یا اول را حذف کردند یستحی شد. یستحیان در اصل
یستحییان بود کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعده یا را حذف کردند
لاجل التخفیف یستحیان شد. یستحون در اصل یستحیون بود ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده
بما قبل دادند بعد سلب حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را
حذف کردند یستحیون شد بعده یا متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده

بما قبل دادند التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف کردند تستحیون شد تستحیین در
اصل تستحییین بود کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند التقاء ساکنین شد میان هر دو
یا یاء اول را حذف کردند تستحیین شد مضارع مجهول یستحیٰ یستحییان یستحیون تا آخر یستحیٰ
در اصل یستحیی بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند یستحیا شد بعده یا
متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند مفتوح آن یا را بالف
بدل کردند یستحیا بعده یا در اصل متحرک بود الکنون ما قبل او مفتوح گشت آن یا را بالف
بدل کردند التقاء ساکنین شد میان هر دو الف الف اول را حذف کردند یستحیٰ شد.
یستحیان در اصل یستحییان بود یا متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده
بما قبل دادند یا در اصل متحرک بود الکنون ما قبل او مفتوح گشت آن یا را بالف بدل
کردند بعده الف را حذف کردند از جهت خفت یستحیان یستحیون در اصل یستحییون
بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان
الف و واو الف را حذف کردند یستحیون شد بعده یا متحرک ما قبل او حرف صحیح
ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند یا در اصل متحرک بود الکنون ما قبل او مفتوح
گشت آن یا را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و واو الف را
حذف کردند تستحیون شد تستحیین در اصل تستحییین بود یا متحرک ما قبل او حرف
صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند التقاء ساکنین شد میان هر دو
یا یاء اول را حذف کردند تستحیین شد تستحیین واحده مؤنث مخاطبه در اصل
تستحیین بود یا متحرک ما قبل او حرف مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقاء
ساکنین شد میان الف و یا الف را حذف کردند تستحیین شد بعده یا متحرک ما قبل او

حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل داوند یا در اصل متحرک بود اکنون ما قبل او
مفتوح گشت آن یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان هر دو یا یا را اول را
حذف کردند تستحیین شد مصدر با استحیاء در اصل استحیاای بود یا واقع شد بر طرف
بعد از الف زائده آن یا را بهمزه بدل کردند استحیاء شد بعده یا متحرک ما قبل او حرف
صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل داوند بعده یا در اصل متحرک بود اکنون ما قبلش
مفتوح گشت آن یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان هر دو الف
الف اول را حذف کردند استحاء شد اسم فاعل مستحی مستحیان مستحون مستحیة مستحیتان
مستحیات مستحی در اصل مستحیی بود ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد
میان یا و تنوین یا را حذف کردند مستحی شد بعده یا متحرک ما قبل او حرف صحیح
ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل داوند التقاء ساکنین شد میان یا و تنوین
یا را حذف کردند مستح شد مستحیان در اصل مستحییان بود کسره بر یا ثقیل بود
نقل کرده بما قبل داوند بعده یا را حذف کردند برای خفت مستحیان شد
مستحون در اصل مستحییون بود ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل داوند بعد سلب
حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف کردند مستحیون شد
بعده یا متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل داوند التقاء
ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف کردند مستحون شد مستحیة در اصل مستحییة بود
یا متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل داوند و یا را حذف کردند
از جهت خفت مستحیة شد مستحیتان در اصل مستحییتان بود و تعلیل این مانند مستحیة
مستحیات بر این قیاس است که در اصل مستحییات بود اسم مفعول مستحی مستحیان مستحون

مستحاة مستحاتان مستحیات مستحی در اصل مستحیے بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را با الف
بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و تنوین الف را حذف کردند مستحی شد بعده
یا متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند یا در اصل متحرک بود
اکنون ما قبل او مفتوح گشت آن یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان
الف و تنوین الف را حذف کردند مستحی شد مستحیان در اصل مستحییان بود یا متحرک
ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند بعده یا را حذف کردند
لاجل التخفیف مستحیان شد مستحون در اصل مستحیون بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را
با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و واو الف را حذف کردند مستحیون شد
بعده یا متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند یا در اصل متحرک بود
اکنون ما قبل او مفتوح گشت آن یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف
و واو الف را حذف کردند مستحون شد مستحاة در اصل مستحیة بود یا متحرک ما قبل او
مفتوح آن یا را با الف بدل کردند مستحیاة شد بعده یا متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن
حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند یا در اصل متحرک بود اکنون ما قبل او مفتوح گشت
آن یا را با الف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان هر دو الف الف اول را حذف
کردند مستحاة شد مستحاتان در اصل مستحیتان بود الخ مستحات در اصل مستحیات بود
یا متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند یا در اصل متحرک بود
اکنون ما قبل او مفتوح گشت آن یا را با الف بدل کردند و الف را حذف کردند لاجل التخفیف
مستحات شد الامر منه استح استحیا استحوا استحی استحیا استحیین استح را از تستحی بنا کردند تا که
علامت استقبال بود آن را حذف کردند ما بعد حرف ساکن ماند همزه وصل مکسور

ودیگر را آورده‌اند امر حاضر باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقف سقوط حرف
علت شد استتب گردید در تثنیه و در جمع سقوط نون شد مضاعف از باب استفعال
الاستتباب قائم و حاصل شدن استتب یستتب استتبابا فهو مستتب و استتب
یستتب استتبابا فذاک مستتب لم یستتب لم یستتب لم یستتب لما یستتب
لا یستتب لن یستتب لن یستتب الامر منه استتب استتب لیستتب لیستتب
لیستتب لیستتب والنهی عنه لا تستتب لا تستتب لا تستتب لا تستتب لا
یستتب لا یستتب لا یستتب لا یستتب الظرف منه مستتب مستتبان
مستتبات ماضی معلوم استتب استتبا استتبوا استتب در اصل استتبب بود
دو حرف از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک حرکت اول را نقل کرده بما قبل دادند
بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند استتب شد بر این قیاس
در باقی ماضی مجهول استتب استتبا استتبوا تا آخر تعلیل این مانند معلوم
مضارع معلوم یستتب یستتبان یستتبون تا آخر یستتب در اصل یستتبب بود دو
حرف از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک حرکت اول را نقل کرده بما قبل دادند
بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند یستتب شد بر این قیاس
است در مضارع مجهول ناقص از باب تفعل التمنی آرزو کردن و دروغ گفتن تمنی
تمنی تمنیا فهو متمنی و تمنی یتمنی تمنیا فذاک متمنی لم یتمن لم یتمن لما یتمن لا یتمنی لن یتمنی
لن یتمنی الامر منه تمن لیتمن لیتمن لیتمن والنهی عنه لا تتمن لا تتمن لا تتمن لا یتمن الظرف منه
متمنی متمنیان متمنیات ماضی معلوم تمنی تمنیا تمنوا تا آخر ماضی مجهول تمنی تمنیا تمنوا
تا آخر مضارع معلوم یتمنی یتمنیان تا آخر مضارع مجهول یتمنی یتمنیان یتمنون الخ [illegible]

تمنّیاً در اصل تمنّیاً بود ضمهٔ نون را بکسره بدل کردند از برای مناسبت یا تمنّیاً شد اسم
فاعل متمنٍّ متمنّیان متمنّون متمنّیة متمنّیتان متمنّیات اسم مفعول متمنّی متمنّیان
متمنّون متمنّیة متمنّیتان متمنّیات الامر منه تمنّ تمنّیا تمنّوا تمنّی تمنّیا تمنّین تمنّ اصل تمنّی
بود یا که علامت استقبال بود آن را حذف کردند با بعد حرف متحرک ماند اعراب شبیه
بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرف علت شد تمنّ گردید و
در باقی با سقوط نون شد مضاعف از باب تفعّل التحبّب دوستی نمودن تحبّب
یتحبّب تحبّباً فهو متحبّب تحبّب تحبّبا تحبّبوا فذاک متحبّب لم یتحبّب لم یتحبّب لا یتحبّب
لا یتحبّب لن یتحبّب لن یتحبّب الامر منه تحبّب لیتحبّب لیتحبّب لیتحبّب والنهی عنه
لا تتحبّب لا تتحبّب لا تتحبّب لا تتحبّب الظرف منه متحبّب متحبّبان متحبّبات
این باب را تصحیح ست چنانچه تصرف تبصرت ناقص از باب تفاعل
التصابی کودک شدن تصابی یتصابی تصابیاً فهو متصابٍ و تصوبی یتصابی تصابیاً
فذاک متصابًا لم یتصاب لم یتصاب لا یتصابی لا یتصابی لن یتصابی لن یتصابی الامر منه
تصابَ لتصابَ لیتصابَ لیتصابَ والنهی عنه لا تتصابَ لا تتصابَ لا تتصابَ
لا تتصابَ الظرف منه متصابًی متصابیان متصابیات ماضی معلوم تصابی تصابیا
تصابوا الخ مجهول تُصوبی تصوبیا تصوبوا الخ مضارع معلوم یتصابی یتصابیان یتصابون
الخ مجهول یتصابی یتصابیان یتصابون الخ اسم فاعل متصابٍ متصابیان
متصابون متصابیة متصابیتان متصابیات اسم مفعول متصابًی متصابیان
متصابون متصاباة متصاباتان متصابیات الامر منه تصابَ تصابیا تصابوا
تصابی تصابیا تصابین تصابَ در اصل تتصابی بود یا که علامت استقبال بود

آن را حذف کردند مابعد حذف متحرک ماند امر حاضر باشد بسکون آخرش را وقف کردند.
علامت وقفی سقوط حرف علت شد تَجَابَ شد و در باقی سقوط نون شد و مضاعف
از باب تفاعل التَّجَابُّ با یکدیگر دوستی کردن تَجَابَّ یَتَجَابُّ تَجَابًّا فهو مُتَجَابٌّ و تُجُوبَّ یُتَجَابُّ
تَجَابًّا فذاک مُتَجَابٌّ لم تَجَابَّ لم تَجَابَبْ لم یَتَجَابَّ لم یُتَجَابَبْ لا یَتَجَابُّ لا یُتَجَابُّ لن یَتَجَابَّ
لن یُتَجَابَّ الامر منه تَجَابَّ تَجَابَبْ لِیَتَجَابَّ لِیَتَجَابَبْ لِیُتَجَابَّ لِیُتَجَابَبْ لِیَتَجَابَّ لِیُتَجَابَبْ
الظرف منه مُتَجَابٌّ مُتَجَابَّانِ مُتَجَابَّاتٌ تَجَابَّ در اصل تَجَابَبَ بود دو حرف از یک جنس بر
هم آمدند هر دو متحرک اول را ساکن کرده در دوم ادغام کردند تَجَابَّ شد برین قیاس
است در باقی ماضی مجهول تُجُوبَّ تُجُوبَّا تُجُوبُّوا الخ تُجُوبَّ در اصل تُجُوبِبَ بود دو حرف
از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک اول را ساکن کرده در دوم ادغام کردند تُجُوبَّ شد.
برین قیاس است در باقی مضارع معلوم یَتَجَابُّ یَتَجَابَّانِ یَتَجَابُّونَ الخ یَتَجَابُّ در اصل
یَتَجَابَبُ بود دو حرف از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک اول را ساکن کرده در دوم
ادغام کردند یَتَجَابُّ شد برین قیاس است در تمام باب مضارع مجهول یُتَجَابُّ یُتَجَابَّانِ
یُتَجَابُّونَ تا آخر یُتَجَابُّ در اصل یُتَجَابَبُ بود دو حرف از یک جنس بهم آمدند الخ اسم
فاعل مُتَجَابٌّ مُتَجَابَّانِ الخ مُتَجَابٌّ در اصل مُتَجَابِبٌ بود دو حرف از یک جنس بهم آمدند.
الخ اسم مفعول مُتَجَابٌّ الخ تعلیل بر قیاس اسم فاعل الامر منه تَجَابَّ تَجَابَبْ تَجَابَّا تَجَابُّوا
تَجَابِّي تَجَابَبِي تَجَابَّا تَجَابَبْنَ تَجَابَّ را از تَتَجَابُّ بنا کردند تا که علامت استقبال بود آن را حذف
کردند بعد حذف متحرک ماند امر حاضر باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت
وقفی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین شد میان هر دو با با اول که ساکن شده بود
برای ادغام و با ثانی که ساکن شده بود برای علامت وقفی بعضی با ثانی را فتحه دادند

تجابّا

وبعضی کسره وبعضی ترک ادغام کردند چنانکه گذشت **فصل** در بیان بابهٔ دو حروف که در باب
تفعّل وتفاعل بجای فاء کلمه می آیند وتا را از جنس آنها نموده ادغام میکنند تا وثا ودال
وذال وزا وسین وشین وصاد وضاد وطا وظا اتّرّب خاک شدن اتّرّب یتّرّب اتّرّبا فهو
متّرّب واتّرّب یتّرّب اتّرّبا فذاک متّرّب لم یتّرّب لم یتّرّب لا یتّرّب لا یتّرّب لن یتّرّب لن یتّرّب
الامر منه اتّرّب لیتّرّب لیتّرّب لیتّرّبنّ والنهی عنه لا تتّرّب لا یتّرّب لا تتّرّب لا یتّرّب الظرف منه
متّرّب متّرّبان متّرّبات اتّابع یتّابع اتّابعا فهو متّابع الخ اثّبّت یثّبّت اثّبّتا فهو مثّبّت
الخ اثّاقل یثّاقل اثّاقلا فهو مثّاقل الخ ادّثّر یدّثّر ادّثّرا فهو مدّثّر الخ ادّارک یدّارک
ادّارکا فهو مدّارک الخ اذّکّر یذّکّر اذّکّرا فهو مذّکّر الخ اذّابح یذّابح اذّابحا فهو مذّابح الخ ازّمّل
یزّمّل ازّمّلا فهو مزّمّل الخ ازّاور یزّاور ازّاورا فهو مزّاور الخ اسّمّع یسّمّع اسّمّعا فهو
مسّمّع الخ اسّارع یسّارع اسّارعا فهو مسّارع الخ اشّجّع یشّجّع اشّجّعا فهو مشّجّع الخ اشّاجر یشّاجر
اشّاجرا فهو مشّاجر الخ اصّعّد یصّعّد اصّعّدا فهو مصّعّد الخ اصّاعد یصّاعد اصّاعدا
فهو مصّاعد الخ اضّرّع یضّرّع اضّرّعا فهو مضّرّع الخ اضّابع یضّابع اضّابعا فهو مضّابع
الخ اطّهّر یطّهّر اطّهّرا فهو مطّهّر الخ اطّابق یطّابق اطّابقا فهو مطّابق الخ اظّرّف یظّرّف اظّرّفا
فهو مظّرّف الخ اظّاهر یظّاهر اظّاهرا فهو مظّاهر الخ اطّهّر در اصل تطهّر بود طا واقع شد بجای
فا کلمه در باب تفعّل تا را طا کردند وطا در طا ادغام کردند وهمزهٔ وصل مکسور برای تعذر
ابتدای بسکون در اولش در آوردند اطّهّرت برین قیاس است تا آخر ماضی مجهول
اطّهّر اطّهّرا اطّهّروا تا آخر اطّهّر در اصل تطهّر بود طا واقع شد بجای فا کلمه در باب تفعّل تا را
طا کردند وطا در طا ادغام کردند وهمزهٔ وصل مضموم برای تعذر ابتدای بسکون در
اولش در آوردند اطّهّرت تا آخر مضارع معلوم یطّهّر یطّهّران یطّهّرون تا آخر یطّهّر در اصل

یتطهر بود طا واقع شد بجای فاکلمه در باب تفعل تا را طا کردند و طا در طا ادغام کردند یطّهر شد
برین قیاس ست در باقی مضارع معلوم و مجهول و اسم فاعل و اسم مفعول در همه
بیک قیاس ست مصدر اِطَّهُّر در اصل تطهّر بود طا واقع شد بجای فاکلمه در باب
تفعل تا را طا کردند و طا در طا ادغام کردند و همزه وصل بکسر برای تعذر ابتدای بسکون
در اولش در آوردند اِطَّهُّر شد الامر منه اِطَّهَّرْ اِطَّهَّرا تا آخر اِطَّهَّرْ را از تَطَهَّرُ بنا کردند تا که
علامت استقبال بود آنرا حذف کردند مابعد حذف ساکن و همزه وصل بکسر
در اولش در آوردند امر حاضر باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت
وقفی سقوط حرکت شد اِطَّهَّرْ شد همزه وصل در اصل ماضی و مصدر و امر می آید
و در باقی نمی آید و تمامی این بابها اِدّارَکَ در اصل تَدارَکَ بود دال واقع شد
بجای فاکلمه در باب تفاعل تا را دال کردند و دال را در دال ادغام کردند و همزه
وصل مکسوره برای تعذر ابتدا بسکون در اولش در آوردند اِدّارَکَ شد برین قیاس
ست تا آخر ماضی مجهول اُدُّورِکَ در اصل تُدُورِکَ بود دال واقع شد بجای فاکلمه
در باب تفاعل تا را دال کردند و دال را در دال ادغام کردند و همزه وصل مضمومه
برای تعذر ابتدا بسکون در اولش در آوردند اُدُّورِکَ شد تا آخر مضارع معلوم
یدّارک در اصل یتدارک بود دال واقع شد بجای فاکلمه در باب تفاعل تا را
دال کردند و دال را در دال ادغام کردند یدّارک شد برین قیاس ست در باقی معلوم
و مجهول و اسم فاعل و اسم مفعول الامر منه اِدّارَکْ را از تَدارَکُ بنا کردند تا که علامت
استقبال بود آن را حذف کردند مابعد حذف ساکن ماند همزه وصل مکسوره در
اول او در آوردند امر حاضر باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی

سقوط حرکت شد اِدّارَکَ شد در باقی سقوط نون شد مصدر اِدّارُکًا در اصل تَدارُکًا بود دال
واقع شد بجای فا کلمه در باب تفاعل تا را دال کردند و دال را در دال ادغام کردند و همزه
وصل مکسوره برای تعذر ابتدا بسکون در اولش در آوردند اِدّارُکًا شد تعلیل باقی
ابواب مانند تعلیل این دو باب است که نوشته شد یعنی بابهای تفاعل را به تفعّل و بابهای
تفاعل را به تفاعل قیاس باید کرد باب افتعال خَصَّمَ یَخِصِّمُ خِصَّامًا تا آخر خَصَّمَ در اصل
اِختَصَمَ بود صاد واقع شد بجای عین کلمه در باب افتعال تا را صاد کردند اِخْصَصَمَ شد بعده
دو حرف از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک حرکت اول را نقل کرده بما قبل دادند
بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند اِخَصَّمَ شد بعده بحرکت خا
استغنا از همزه وصل حاصل شد همزه را حذف کردند خَصَّمَ شد یَخِصِّمُ در اصل یَختَصِمُ بود
صاد واقع شد بجای عین کلمه در باب افتعال تا را صاد کردند یَخْصَصِمُ شد بعده
دو حرف از یک جنس بهم آمدند هر دو متحرک حرکت اول را نقل کرده بما قبل دادند
اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند یَخَصِّمُ شد به همین قیاس بفهمید
باقی باب دیگر خِصِّمَ یَخِصِّمُ خِصّامًا فهو مُخِصِّمٌ الخ خِصِّمَ در اصل اِختَصَمَ بود صاد واقع شد
بجای عین کلمه در باب افتعال تا را صاد کردند اِخْصَصَمَ شد بعده دو حرف از یک
جنس بهم آمدند هر دو متحرک حرکت اول را انداختند التقاء ساکنین شد میان خا
و صاد خا را کسره دادند لان الساکن اذا حرک حرک بالکسر بعده صاد اول ساکن ثانی
متحرک اول را در دوم ادغام کردند اِخِصَّمَ شد بعده بحرکت خا استغنا از همزه وصل
حاصل گشت همزه را حذف کردند خِصَّمَ شد تعلیل مضارع نیست یَخِصِّمُ در اصل یَختَصِمُ بود تا واقع
شد بجای عین کلمه در باب افتعال تا را صاد کردند یَخْصَصِمُ شد بعده دو حرف از یک

جنس هم آمده بود متحرک بحرکت اول را انداخته التقاء ساکنین شد میان خا و صاد
خا را حرکت کسره دادند لان الساکن اذا حرک حرک بالکسر بعده اول ساکن ثانی متحرک
اول را در دوم ادغام کردند تخصّم شد باب افعنلال اِقْعَنْسَسَ یَقْعَنْسِسُ اِقْعِنْسَاسًا فهو
مُقْعَنْسِسٌ تا آخر باب افعوّال اِعْلَوَّطَ یَعْلَوِّطُ اِعْلِوَّاطًا فهو مُعْلَوِّطٌ تا آخر باب افعیعال اِغْشَوْشَبَ
یَغْشَوْشِبُ اِغْشِیْشَابًا فهو مُغْشَوْشِبٌ الخ باب افعنلاء اِسْلَنْقٰی یَسْلَنْقِیْ اِسْلِنْقَاءً فهو مُسْلَنْقٍ

وصلی الله تعالی علی خیر خلقه محمد و آله و اصحابه اجمعین

خاتمة الطبع

الحمد لله والمنّة که بعد اتمام طبع مبادی الاصول و قواعد علم صرف و نتیجة الافکار جامع ضوابط و قواعد علم شریف متضمن بر فوائد عدیده و مشتمل بر مطالب مفیده سود مند کافه جمهور طلاب و بعد تیسیر توضیح اصول مجمل و تعلیلات هفت اقسام صحیح مثال مضاعف لفیف ناقص مهموز اجوف سالم تا باب و صرف صغیر و کبیر هر باب از اقسام هفتگانه مجرد و مزید ثلاثی و رباعی و شرح تعلیلات هر یکی هم دران ثبت است بالکل با مراتب مسمی به جامع التعلیلات جزاکتابی که دران از محولات و مصطلحات تعلیلات و تحقیقات اصول صرف بوجه کما ینبغی بسهلترین طرق طالبان ارشاد مجمل شده و کنون بتائید ایزدی بار ثانی حسب استدعا اهل شوق در مطبع نامی منشی نول کشور بمقام لکهنو در ماه ستمبر سنه ۱۸۸۲ ع

مطابق ماه شوال سنه ۱۲۹۹ هجری حلیه طبع پوشید

شرح شافیہ۔ فارسی زبان از ملا محمد سعید
حل المتن۔

رضی شرح شافیہ۔ مصنفہ محمد بن الحسن
استرابادی۔

مجموعہ صرف میر منظوم و رسالہ مراۃ الصرف
مسائل صرف کے نظم میں تصنیف منشی دولت رائے

نحو

مجموعہ نحو میر شامل چند کتب ذیل محشی۔
۱۔ نحو میر۔ از میر سید شریف علامہ یگانہ زمانہ
۲۔ مائۃ عامل۔ ۳۔ جمل۔ ۴۔ خلاصہ
۵۔ تتمہ۔ ۶۔ عمدۃ المرام۔

ضریری محشی۔ مصنفہ امام ابو الحسن
علی حمید الدین۔

شرح مائۃ عامل۔ محشی درسی کتاب ہے۔

ہدایۃ النحو محشی۔ مع رسالہ عین الافادہ
فی کشف الاضافہ رسالہ از مولوی عبد اللہ
صاحب بلگرامی۔

کافیہ محشی۔ خط نستعلیق مصنفہ ابن حاجب
علامہ درباب مؤنثات سماعیہ مع قصیدہ از
مصنف علام و نیز دو رسالہ تحقیق مونث سماعیہ
میں ایک مصنفہ ابن کمال کا اور دوسرا
مولوی عبد الرحیم کا۔

ایضاً کافیہ محشی۔ بخط نسخ بشرح لعدد مع رسائل

کافیہ محشی با ترجمہ و حواشی۔

شرح کافیہ فارسی۔ منظوم مصنفہ مولوی
محمد ابراہیم۔

شرح ملا جامی محشی۔ مطبوعہ قدیم یہ شرح
کافیہ کی ہے مصنفہ ملا عبد الرحمن جامی مع رسالہ
تقریر حاصل و محصول از مولوی خادم احمد۔

ایضاً۔ جلی قلم مطبوعہ جدید واضح کاغذ عمدہ
مع تقریر حاصل و محصول۔

ایضاً۔ جلی قلم۔

رضی شرح کافیہ۔ مصنفہ محمد بن الحسن استرابادی
مطبوعہ مطبع نہ اکلاتہ دو جلد میں۔
۱۔ جلد اول۔ تا بحث مجرورات ہے
۲۔ جلد ثانی۔ بحث مبنیات سے تا بحث
حرف ختم کتاب۔

حاشیہ شرح جامی۔ مصنفہ ملا محمد جلال۔

ایضاً۔ حاشیہ ملا عبد الرحمن اسفرائنی۔

لب الاعراب۔ مصنفہ مولوی عبید اللہ۔

تسہیل الکافیہ۔ شرح کافیہ مصنفہ مولوی
عبد الحق خیرآبادی۔

حاشیہ عبد الغفور۔ مصنفہ مولوی عبد الغفور
مع تکملہ از مولوی عبد الحکیم شرح ملا جامی کا
نادر حاشیہ ہے دو جلد میں حاشیہ عبد الغفور
ہندسہ ۲۵۳ پر ختم ہے اور تکملہ ہندسہ ۴۱۶ پر ہے

اصل اصول نحو ـ مصنفہ مولوی محمد حسن خان بہادر صدر الصدور سابق کانپور ـ

جامع التنقیح ـ فارسی شرح بہبود اور معتبر کافیہ کی ہے مصنفہ مولوی عبد الغنی چار جلدیں

۱ جلد اول ـ مقدمہ کتاب سے تا بحث اولا شبہ تثنیہ ملین ـ

۲ جلد دوم ـ بحث منصوبات سے تا بحث توابع ـ

۳ جلد سوم ـ بنیات سے از مضمرات تا استلہ کمل ـ

۴ جلد چہارم ـ بیان میں عوامل معنوی تا ختم کتاب ہے ـ

منطق

مجموعہ منطق ـ نادر مجموعہ جسمیں چند کتب شامل ہیں ـ

۱ ـ رسالہ صغریٰ ـ ۲ ـ رسالہ کبریٰ ـ
۳ ـ ایساغوجی ـ ۴ ـ مختصر المیزان ـ
۵ ـ میزان المنطق ـ ۶ ـ تہذیب ـ
۷ ـ مرآۃ المنطق ـ ۸ ـ تعریف الاشیاء ـ
۹ ـ تعلیقات تعریف الاشیاء ـ
۱۰ ـ ملخص بدیع المیزان ـ ۱۱ ـ رسالہ مقولات عشر ـ
۱۲ ـ رسالہ جواہر مشیہ ـ

شرح تہذیب ـ عربی میں مصنفہ مولانا سعد الملۃ والدین تفتازانی بحواشی مولوی عبد الحق مع شرح ضابطہ از مولوی عبد الحلیم و مولانا مفتی سعد اللہ و مولانا ابو الفتح و مولانا شیخ الاسلام ـ

ایضاً ـ فارسی مع شرح فارسی کیساتھ کتاب از مولوی محمد اسلم حامل المتن محشی ـ

بدیع المیزان ـ مصنفہ مولوی عبد اللہ بن امداد عثمانی ـ

قال اقول ـ شرح ایساغوجی کی ہے جو مصنفہ اثیر الدین ابہری ہے ـ

قطبی منطق ـ مصنفہ ملا قطب الدین درسی کتاب ہے ـ

میر قطبی ـ از میر سید شریف علیہ الرحمہ ـ

رسالہ ایضاحات ـ مسمیٰ بہ بحث المخاصات یہ حاشیہ قطبی کا ہے ـ

حاشیہ عبد الحکیم ـ بر قطبی و میر قطبی از ملا عبد الحکیم ـ

شرح سلم ـ ملا مبین المسمیٰ بہ مرآۃ الروح در مباحث تصورات و دیگر رسالہ تصدیقات شرح سلم ملا مبین مصنفہ مولانا محمد مبین ـ

شرح سلم ـ قاضی مبارک مع منہیات شرح سلم قاضی مبارک مصنفہ قاضی محمد مبارک

MAULANA AZAD LIBRARY

ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

RULES :-

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of **Re. 1-00** per volume per day shall be charged for text-book and **10 Paise** per volume per day for general books kept over-due.